

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kristina Křížovská

**Porušování autorského práva s využitím
kybernetického prostoru**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

Katedra: trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 9. dubna 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 165 591 znaků včetně mezer.

Kristina Křížovská

V Praze dne 9. dubna 2020

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Bc. Tomáši Grivnovi Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vymezení základních pojmů.....	3
1.1. Počítač.....	3
1.1.1. Hardware.....	3
1.1.2. Software.....	4
1.2. Internet.....	5
1.3. Kyberprostor.....	7
1.4. Kybernetická kriminalita.....	9
1.4.1. Kyberzločin.....	11
2. Autorské právo.....	13
2.1. Předmět autorského práva.....	13
2.2. Obsah autorského práva.....	16
3. Právní úprava autorských práv.....	21
3.1. Vnitrostátní právní úprava.....	21
3.1.1. Autorský zákon.....	21
3.2. Evropská právní úprava.....	22
3.3. Mezinárodní právní úprava.....	25
3.3.1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl.....	25
3.3.2. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.....	26
3.3.3. Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském.....	28
3.3.4. Úmluva o počítačové kriminalitě (tzv. Budapešťská úmluva).....	28
4. Porušování autorských práv v prostředí internetu.....	30
4.1. Úprava porušování autorského práva v trestním zákoníku - § 270.....	31
4.2. Audio a audiovizuální pirátství.....	33
4.2.1. Webová úložiště.....	36
4.2.1.1. Právní posouzení sdílení prostřednictvím webových úložišť.....	39
4.2.2. P2P síť.....	42
4.2.2.1. Právní posouzení sdílení prostřednictvím P2P sítí typu BitTorrent.....	46
4.2.3. Warez a warezová fóra.....	47
4.2.3.1. Právní rozbor poskytování prostého odkazu na cizí obsah.....	50
4.2.4. Embedded linky.....	53
4.2.4.1. Právní rozbor embedded linků.....	53
4.3. Softwarové pirátství.....	56
4.3.1. Druhy softwaru a způsoby jeho užití.....	60
4.3.1.1. Freeware.....	60

4.3.1.2.	Shareware.....	60
4.3.1.3.	Adware.....	61
4.3.1.4.	Open source software.....	61
4.3.1.5.	Free software.....	62
4.3.1.6.	OEM software.....	62
4.3.1.7.	Retail (komerční) software.....	63
4.3.2.	Formy porušování autorských práv k softwaru.....	64
4.3.2.1.	Nelegální zásahy do softwaru.....	64
4.3.2.2.	Nelegální výroba počítačových programů.....	65
4.3.2.3.	Nelegální šíření softwaru.....	65
4.3.2.4.	Nelegální užívání počítačových programů.....	67
4.3.2.5.	Cracking.....	68
4.3.3.	Judikatura Nejvyššího soudu k softwarovému pirátství.....	69
5.	Stanovení výše náhrady škody a bezdůvodného obohacení ve světle judikatury.....	71
	Závěr.....	74
	Seznam použitých zkratk.....	76
	Seznam použitých zdrojů.....	78
	Abstrakt.....	86
	Klíčová slova.....	86
	Abstract.....	87
	Keywords.....	87

Úvod

Porušování autorských práv stále představuje jednu z nejčastěji se vyskytujících a též nejzávažnějších kybernetických hrozeb, a to zejména pokud jde o škody, které tato trestná činnost způsobuje nositelům autorských práv. Drobná porušování autorských práv se pro řadu lidí stala prakticky běžnou záležitostí. Ostatně i tolerance společnosti vůči tomuto jednání je ve srovnání s jinými druhy kriminality poměrně vysoká. Cílem diplomové práce je analyzovat současnou situaci v oblasti porušování autorských práv, především pokud jde o nejčastější způsoby, jimiž je tato trestná činnost páchána. Účelem je pak také objasnit kromě právních aspektů i ty technické, neboť jsou nezbytné k uchopení této problematiky.

Úvodní část práce obsahuje obecný úvod do tématu. Vymezuje základní pojmy jako je počítač a s ním související pojmy hardware a software, internet, kyberprostor a kybernetická kriminalita, které slouží jako základ, na kterém staví další části práce. Jsou zde také popsána specifika kyberprostoru a kybernetické kriminality oproti jiným „tradičnějším“ formám trestné činnosti.

Druhá část práce se zabývá autorským právem jako takovým. Vysvětluje pojem autorského díla a popisuje jednotlivá práva autora. S ohledem na povahu této trestné činnosti není možné omezit výklad pouze na trestněprávní úpravu, je třeba nezanedbatelnou část práce věnovat též autorskému zákonu a úpravě v něm obsažené. Úkolem této kapitoly tak je přiblížit, jakých práv autora se porušování týká, u kterých děl o něm můžeme hovořit, která díla jsou z autorskoprávní ochrany vyloučena a v neposlední řadě také jaká existují omezení a výjimky z autorského práva.

Ve třetí části následuje stručný přehled právní úpravy, kterou lze na oblast autorských práv aplikovat (potažmo obecně na kybernetickou kriminalitu). Je zde obsažena právní úprava vnitrostátní, evropská i mezinárodní, neboť se jedná o problematiku, která v mnoha případech překračuje hranice států. Vnitrostátní úprava navíc z mezinárodní a evropské úpravy vychází, či ji, v případě evropských směrnic, přímo implementuje.

Čtvrtou část lze označit za stěžejní část práce, neboť se zabývá samotným rozbohem vybraných způsobů porušování autorských práv. Vybrané formy porušování byly zvoleny především podle četnosti jejich výskytu, neboť podrobný rozbor porušování práv ke všem druhům autorských děl by šel nad rámec této práce. Je zde také nastíněna trestněprávní úprava porušování autorských práv. Kapitola se dále zabývá porušováním autorských práv k audio a audiovizuálním dílům a posléze i softwarovým pirátstvím. Zahrnuta jsou jak důležitá rozhodnutí

českých soudů, tak i případy ze zahraničí. Cílem této kapitoly je kromě popisu jednotlivých způsobů také analýza odpovědnosti zúčastněných subjektů.

Závěr práce je věnován problematice vyčíslování výše škody a bezdůvodného obohacení s odkazem na relevantní judikaturu českých soudů.

V práci se vedle českých názvů objevují i ekvivalentní termíny v angličtině, zejména z důvodu obecné rozšířenosti těchto pojmů (u některých pak ani české ekvivalenty neexistují nebo jejich užívání není tak časté). Pokud jde o zdroje, byla využita jak tištěná literatura, tak i množství internetových zdrojů, neboť ty v některých případech mohou být aktuálnější a pružněji reagovat na změny – vzhledem k rychlému vývoji v této oblasti byla vynechána některá starší literatura.

1. Vymezení základních pojmů

1.1. Počítač

Počítačem se pro účely této práce rozumí každý programovatelný stroj, který je schopen provést naprogramovaný seznam instrukcí a reagovat na vnější pokyny, přičemž na základě těchto pokynů zadávaných prostřednictvím vstupních zařízení, zpracuje jistá data, která následně prezentuje za pomoci výstupních zařízení jako výsledky. Z tohoto důvodu je vhodné mezi potenciální předměty útoku zahrnout všechna programovatelná zařízení, tedy nejen počítače, ale i další zařízení, která jsou součástí jiných strojů a přístrojů, jako například letadel, automobilů či domácích spotřebičů. Počítač tvoří dva základní druhy komponentů, a to hardware a software.¹

1.1.1. Hardware

Pojmem hardware (z angl. významu: „technické vybavení“) označujeme veškeré fyzicky existující technické vybavení počítače.² Každý počítač se skládá z různých komponent, které se liší dle toho, zda se jedná o osobní počítač (PC), server, nebo sálový (mainframe) či speciální počítač (používaný pro řízení procesů).³ Hardware můžeme rozdělit na dvě skupiny. Tou první je vnitřní vybavení počítače, tedy součásti hardwaru, bez nichž by nebyla možná vlastní činnost počítače. Mezi tyto nezbytné komponenty řadíme základní desku, paměť, procesor a napájecí zdroj. Toto je však pouhý základ. Mezi standardní vnitřní vybavení počítače dnes patří také harddisk, grafická karta (ta umožňuje vizualizaci činnosti počítače) a také zvukové a televizní karty, porty / řadiče (například USB, PCI apod.), síťové komponenty (ty umožňují komunikaci v rámci sítě) a mechaniky paměťových médií (například DVD, CD, čtečky karet apod.). Druhou skupinou jsou tzv. periférie (z angl. peripheral či peripheral device). Existují různá pojetí toho, co periférie představují, nejčastěji jsou však chápány v užším slova smyslu jako ta zařízení, která k počítači připojujeme externě a která nejsou nezbytně nutná k obvyklému provozu či ovládní počítače, pouze rozšiřují možnosti jeho využití. Periferií je tedy například tiskárna, klávesnice, myš, monitor či externí paměťové zařízení apod.⁴

1 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 27

2 Hardware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hardware>

3 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 27-28

4 KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7, s. 59

1.1.2. Software

Druhou nezbytnou složkou počítače je software neboli programové vybavení.⁵ Je to sada všech používaných počítačových programů, které provádějí nějakou činnost, jinak řečeno je to řada instrukcí, které počítač postupně provádí. Můžeme ho definovat i tak, že softwarem počítače je vše, co není jeho hardwarem. Podle funkce rozlišujeme software na systémový, který zajišťuje chod samotného počítače a jeho styk s okolím (patří sem například firmware a operační systém) a aplikační, který zajišťuje řízení nějakého stroje, nebo se kterým uživatel počítače přímo pracuje (sem patří například kancelářské balíky, grafické programy či počítačové hry). Dále jej podle finanční dostupnosti můžeme dělit na freeware, shareware a komerční software.⁶

České právo s pojmem software či počítačový program (nebo také programové vybavení počítače) pracuje v několika zákonech, nikde však není uvedena jeho definice. Dá se tak předpokládat, že je tento pojem obecně známý a není jej třeba definovat. Navíc tak zákonodárce činí záměrně, neboť by hrozilo, že se jakákoli definice počítačového programu v důsledku technologického pokroku nutně dříve či později stane obsoletní.⁷

Pokud jde o užívání různých pojmů, pojem software je vlastní spíše praktické oblasti informačních technologií, kdežto právní praxe upřednostňuje pojem počítačový program.⁸ Odborná literatura se však neshoduje v tom, zda lze pojmy software a počítačový program považovat za synonyma. Holcová a kolektiv upozorňují na skutečnost, že v případě softwaru se jedná o širší pojem, který zahrnuje nejen počítačový program, ale též dokumentaci, na kterou zvláštní právní úpravu počítačových programů vztáhnout nelze.⁹ Naopak Smejkal hovoří o těchto pojmech jako o rovnocenných.¹⁰ Pro účely této práce budou oba pojmy užívány jako synonyma.

Přestože je postoj k přesnému vymezení pojmu počítačového programu spíše odmítavý, můžeme v unijním právu nalézt několik definic. Například Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů pojem počítačové programy vymezuje jako „*Programy v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou*

5 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 30

6 Software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Software>

7 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 76

8 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 31

9 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 77

10 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 30

součástí technického vybavení (tj. hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.“ V Zelené knize Evropské komise z roku 1988 byl počítačový program vymezen jako množina instrukcí, jež způsobí, že počítač, coby zařízení zpracovávající informace, vykonává svou funkci. Pokud nahlédneme do autorských zákonů jiných států, tak například americký autorský zákon počítačový program definuje jako „soubor příkazů nebo instrukcí určených k přímému nebo nepřímému použití počítačem za účelem dosažení určité výsledku“, slovenský autorský zákon počítačový program vymezuje jako „soubor příkazů a instrukcí vyjádřených v jakékoli formě, použitých přímo nebo nepřímo v počítači nebo v podobném technickém zařízení, chráněný podle zákona, je-li výsledkem tvůrčí duševní činnosti autora; příkazy a instrukce mohou být napsané nebo vyjádřené ve zdrojovém nebo strojovém kódu; součástí počítačového programu je i podkladový materiál na jeho vytvoření“.

Holcová a kolektiv se pak přiklání k vymezení počítačového programu jako „souboru (soustavy, množiny) příkazů a instrukcí vyjádřených v objektivně vnímatelné podobě určených k přímému či nepřímému užití počítačem či jiným zařízením s cílem dosažení určitého výsledku“.¹¹

1.2. Internet

S kyberprostorem bezprostředně souvisí internet a tak, abychom kyberprostor mohli definovat, je vhodné nejprve vymežit pojem internet. Internet je, jak uvádí internetová encyklopedie Wikipedia, globální systém propojených počítačových sítí („sítí sítí“), ve kterých počítače navzájem komunikují pomocí tzv. rodiny internetových protokolů TCP/IP (Transmission Control Protocol /Internet Protocol). Protokolem se v tomto případě rozumí standard, dle kterého probíhá elektronická komunikace a přenos dat mezi dvěma určitými koncovými body, čímž může být například počítač anebo i specializované zařízení jako například router.¹²

Historie internetu sahá do šedesátých let minulého století, kdy v roce 1969 došlo ke spuštění počítačové sítě ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network), která byla

11 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 502-504

12 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 4

Internet. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Internet>

jakýmsi prototypem internetu. Jednalo se o projekt Agentury pro pokročilé výzkumné projekty grantové agentury Ministerstva obrany USA (Defense Advanced Research Project Agency, zkráceně DARPA)¹³. Nejdříve se s touto sítí počítalo jako s komunikačním kanálem pro případy nukleárního útoku. Jednalo se o volně propojenou síť počítačů, která pro komunikaci využívala velké množství telefonních linek bez toho, aniž by byl nutný centrální počítač, který by se snadno mohl stát cílem útoku. Tato síť ze začátku propojovala americké ministerstvo obrany a čtyři americké univerzity: Universitu v Los Angeles, Stanfordskou univerzitu, Kalifornskou univerzitu v Santa Barbaře a Univerzitu v Utahu. O dva roky později byla síť rozšířena na další univerzity, mezi nimiž byla například Harvardova univerzita či Massachusettský technologický institut a také na vládní agentury, jako například NASA (National Aeronautics and Space Administration). V roce 1973 se pak ARPANET rozšířil do Evropy, a to konkrétně do Norska a Spojeného Království.¹⁴ V polovině osmdesátých let minulého století byla spuštěna síť NSFNET (National Science Foundation Network), která postupně převzala provoz ARPANETu, jehož činnost byla oficiálně ukončena v roce 1990. V průběhu devadesátých let byla postupně zmírňována omezení pro komerční využívání internetu, až nakonec došlo k jejich úplnému zrušení. Dne 30. dubna 1995 došlo k ukončení činnosti sítě NSFNET, čímž zároveň skončila éra „akademického“ internetu a zahájena byla éra nová – „komerčního“ internetu.¹⁵ Důležitým pro komerční využívání internetu byl též rok 1993, kdy se ze Švýcarského CERNu¹⁶ do světa dostal první webový prohlížeč – WorldWideWeb.¹⁷ Tehdejší ČSFR se k internetu pokoušela připojit už v roce 1990, avšak oficiálně byla připojena až 13. února 1992 na ČVUT (České vysoké učení technické v Praze).¹⁸

Počet uživatelů internetu od jeho spuštění neustále narůstá. K lednu 2020 bylo na světě 4,54 miliardy aktivních uživatelů internetu (tj. zhruba 59 % světové populace), což je o 150 milionů uživatelů více než v předchozím roce.¹⁹

13 Původní název agentury byl však Advanced Research Project Agency, zkráceně ARPA, odtud tedy pochází název projektu.

14 DEANGELIS, Gina a Austin SARAT. *Cyber crimes*. Philadelphia, Pa.: Chelsea House Publishers, c2000. ISBN 0791042529, s. 14-17

15 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 8-9

16 Evropská organizace pro jaderný výzkum

17 DEANGELIS, Gina a Austin SARAT. *Cyber crimes*. Philadelphia, Pa.: Chelsea House Publishers, c2000. ISBN 0791042529, s. 14-17

18 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 18

19 Worldwide digital population as of January 2020. In: *statista.com* [online]. 3. 2. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide/>

1.3. Kyberprostor

Termín kyberprostor (z angl. výrazu cyberspace) vůbec poprvé použil americký spisovatel William Ford Gibson, a to ve sbírce povídek „Jak vypálit Chrome“ (1982)²⁰ a následně také v kyberpunkovém románu *Neuromancer* (1984), kde kyberprostor popsal jako: „*Konsenzuální halucinace prožívaná denně miliardami legitimních operátorů, v každém národě, dětmi, které se učí matematickým pojmům... grafické zobrazení dat abstrahovaných z paměti každého počítače v lidské společnosti. Nepředstavitelná komplexita. Linie světla rozprostírající se v neprostoru myslí, klastry a konstelace dat. Jako světla velkoměsta, vzdalující se...*“²¹ Tento pohled na kyberprostor byl však značně odlišný od toho současného. Do širšího povědomí se pojem kyberprostor dostal až s vydáním „Deklarace nezávislosti Kyberprostoru“ („A Declaration of the Independence of Cyberspace“), jejímž autorem je John Perry Barlow, zakladatel mezinárodní neziskové právní organizace Electronic Frontier Foundation, která se soustředí na ochranu práv a svobody slova v digitálním světě.²²

Kyberprostor, jak ho známe dnes, můžeme definovat jako virtuální počítačový svět či elektronické médium tvořící globální počítačovou síť, která slouží jako základ pro online komunikaci. Tato rozsáhlá počítačová síť je složena z mnoha menších počítačových sítí, které se nacházejí po celém světě.²³ Zjednodušeně řečeno se jedná o prostor, kde se uskutečňují kybernetické aktivity. Je to virtuální svět vytvářený informačními a komunikačními technologiemi, obdoba světa reálného. Nezůstává však omezen pouze na virtuální realitu, neboť ve velké míře ovlivňuje skutečný svět. Některé státy jej vnímají jako pátou doménu vedle země, vzduchu, vody a vesmíru. Pro kyberprostor je charakteristické, že je decentralizovaný, globální, otevřený pro velké množství uživatelů a do jisté míry anonymní.²⁴

Vlády ani vědci se zatím neshodli na žádné jednotné definici. V současnosti jedna z nejužívanějších definic uvádí, že: „*Kyberprostor je globální a vyvíjející se doména popisovaná*

20 Z anglického originálu: Burning Chrome

21 Kyberprostor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kyberprostor>

GÁBRIŠ, Tomáš. *Cyber law*: textbook. Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2014. ISBN 978-80-7160-384-9, s. 14

22 KOLOUCH, Jan a Pavel BAŠTA. *CyberSecurity*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2019. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-31-7, s. 35

Deklarace nezávislosti Kyberprostoru. In: *piratskelisty.cz* [online]. 20. 02. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.piratskelisty.cz/clanek-1476-deklarace-nezavislosti-kyberprostoru>

CVRKALOVÁ, Lenka. Electronic Frontier Foundation. In: *wiki.knihovna.cz* [online]. 2010 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Electronic_Frontier_Foundation

23 Kyberprostor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kyberprostor>

24 KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7, s. 42-47

užíváním elektrických sítí a elektromagnetického spektra, jejíž smysl je vytvářet, uchovávat, upravovat, vyměňovat, sdílet, vybírat, používat či vymazávat informace. Kyberprostor zahrnuje:

- a) fyzická i telekomunikační zařízení, která umožňují spojení technologií a komunikaci sítí systému, chápáno obecně (SCADA zařízení, smartphony/tablety, počítače, servery atd.),*
- b) počítačové systémy a komplementární software, který zaručuje spojení a funkčnost systému,*
- c) spojení počítačových sítí,*
- d) uživatelské vstupy a uzly zprostředkovatelů spojení,*
- e) informace – uživatelská data.*²⁵

Legální definici nám poskytuje například §2 a) zákona č. 181/2014 Sb. ze dne 23. července 2014 o kybernetické bezpečnosti, který definuje kyberprostor jako: „*digitální prostředí umožňující vznik, zpracování a výměnu informací, tvořené informačními systémy, a službami a sítěmi elektronických komunikací.*“

Kolouch považuje za zdařilou definici, kterou představila armáda Spojených států amerických v dokumentu nazvaném *Cyberspace Operations: Concept Capibility Plan 2016-2028*. Podle této definice je kybernetický prostor složený ze tří vrstev, a to z vrstvy fyzické, logické a sociální. Fyzická vrstva se skládá z fyzických síťových komponentů, tedy ze zařízení jako jsou kabely, řídicí prvky sítě a další obdobná (zařízení), a z přesného umístění těchto síťových prvků ve fyzickém světě. Logickou vrstvu představují logické síťové komponenty neboli logická propojení mezi síťovými uzly jako jsou počítače či mobilní telefony. Sociální vrstva zahrnuje dva komponenty, „kyberosobnost“ ve smyslu identifikace osoby na síti pomocí IP adresy, telefonního čísla či emailové adresy a osobnost, čímž je jednoduše myšlena skutečná osoba, která je k síti v daném okamžiku připojena. Z povahy věci je tak možné, aby jedna osoba měla více „kyberosobností“, nebo naopak více osob může sdílet jednu „kyberosobnost“.

Kyberprostor lze také popsat z hlediska dostupnosti a dohledatelnosti dat pro běžné uživatele. Budeme-li se držet tohoto hlediska, pak můžeme kybernetický prostor rozdělit na tzv. Surface Web (viditelný web), Deep Web (hluboký web) a Dark Web (temný web).²⁶ Surface Web je ta část kyberprostoru, která je pro nás běžně dostupná, neboť zde jsou stránky, data či soubory indexovány webovými vyhledávací jako je Google, Bing nebo český Seznam. Velikost

25 Kyberprostor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kyberprostor>

How would you define Cyberspace? In: *Academia.edu* [online]. 2014 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.academia.edu/7096442/How_would_you_define_Cyberspace

26 KOLOUCH, Jan a Pavel BAŠTA. *CyberSecurity*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2019. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-31-7, s. 37-38

Surface Webu je však odhadována na pouhá cca 4 % celého kyberprostoru. Bývá tak přirovnáván ke špičce pomyslného ledovce, jehož převážná část je skryta pod hladinou. Většinu, přibližně 96 %, tvoří neindexované webové stránky tedy tzv. Deep web. Deep web obsahuje informace, které jsou dostupné jen v rámci určitých sítí či zařízení nebo pouze pro určité osoby. Půjde tak například o úřední či soukromé dokumenty, bankovní účty, e-maily apod. Součástí Deep Webu je i již zmiňovaný Dark Web (či Darknet). Dark Web tvoří skryté sítě, které nejsou dostupné prostřednictvím webových prohlížečů a pro přístup je nutný speciální software – „The Onion Browser“ neboli zkráceně TOR. URL adresy těchto sítí jsou charakteristické příponou .onion. V rámci Dark Webu fungují tzv. Darknet Markets, což jsou jakási tržiště, na kterých probíhají především nelegální transakce. Obchoduje se zde například se zbraněmi, drogami, nelegálním softwarem, padělanými penězi či doklady nebo nelegálními službami (hacking). Jako platidlo jsou používány kryptoměny, zejména Bitcoin. ²⁷

1.4. Kybernetická kriminalita

Ani v případě kybernetické kriminality neexistuje jednotně uznávaná definice a dost možná ani nikdy existovat nebude, neboť se jedná o nejdynamičtější druh kriminality vůbec a právní úprava tak logicky za technologickým vývojem zaostává. S neustálým rozvojem informačních a komunikačních prostředků a technologií totiž rostou zároveň i možnosti jejich zneužívání k páchání trestné činnosti. Kromě velkého množství různých definic se zde však setkáváme i s terminologickou nejednotností, jejíž příčinou je interdisciplinární přístup, který je ve vztahu k této problematice užíván. Často dochází k zaměňování pojmu „kybernetický trestný čin“ s pojmem „kyberkriminalita“ nebo „počítačový trestný čin“ s pojmem „počítačová kriminalita“ nebo k užívání těchto pojmů jako synonym. Na druhou stranu někteří autoři tyto pojmy striktně odlišují, případně také bývá pojem počítačová kriminalita označován za dříve užívaný a dnes již převážně nahrazený moderním pojmem kybernetická kriminalita. Pojem počítačová kriminalita je dále považován za nevhodný zejména z toho důvodu, že v právu není běžné definovat kategorii trestných činů dle užitých prostředků.²⁸ Záleží tedy na konkrétním autorovi či právním předpisu, jak výše zmíněné pojmy vymezují. Na vině také může být nepřesný překlad z anglického jazyka, neboť pojem „Cybercrime“ byl do češtiny přeložen jako kyberkriminalita, v

27 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 81-83

VÁCLAVÍK, Lukáš. Většina internetu je skrytá. Co jsou to deep a dark web? In: *cnews.cz* [online]. 8. 10. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.cnews.cz/co-je-to-deep-invisible-hluboky-dark-temny-web>

28 GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4, s. 32

doslovném překladu to však znamená kyber zločin, případně kybernetický trestný čin. Stejně tak „Convention on Cybercrime“ byla přeložena jako Úmluva o počítačové kriminalitě, přitom by odpovídajícím překladem byla Úmluva o kybernetické kriminalitě.²⁹ Dále je také možné setkat se s pojmy high-tech kriminalita, e-kriminalita, informační či síťová kriminalita.³⁰ Pro účely této práce je používán pojem kybernetická kriminalita, kyberkriminalita nebo kybernetická trestná činnost a pouze v případech, kdy je pojem počítačová kriminalita používán právním předpisem, je tento pojem zachován.

Obecně můžeme kybernetickou kriminalitu definovat jako jednání, které je namířené proti počítači či počítačové síti anebo naopak jednání, při kterém je počítač využit jako nástroj pro páchaní trestné činnosti. Jedná se o trestnou činnost páchanou pomocí prostředků informačních a komunikačních technologií v kyberprostoru, přičemž jsou tyto prostředky užity buď jako nástroj pro spáchání trestného činu či jsou cílem útoku pachatele a zároveň tento útok naplňuje skutkovou podstatu některého z trestných činů upravených trestním zákonem.

Jeví se tedy jako praktičtější pokusit se kybernetickou kriminalitu definovat pomocí rozdělení trestných činů páchaných v kyberprostoru do následujících skupin. Za prvé jsou zde trestné činy jejichž cílem je samotný počítač. V těchto případech pachatel proniká do cizího počítače za účelem získání dat, souborů či dokumentů v počítači uložených (případně hrozí zveřejněním získaných informací) nebo s úmyslem zasáhnout do informačního systému. Do této kategorie řadíme například trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací dle ustanovení § 230 TZ. Za druhé rozlišujeme trestné činy, k jejichž spáchání byl použit počítač. Do této skupiny spadají trestné činy jako je trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle ustanovení § 270 TZ, dále také trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dle ustanovení § 192 TZ nebo trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku dle ustanovení § 234 TZ. A za třetí existují trestné činy, při jejichž spáchání měl počítač pouze vedlejší úlohu, například je-li využit k prodeji drog prostřednictvím internetu.

Avšak je nutno poukázat na skutečnost, že toto je pouze jedno z možných dělení počítačových trestných činů, a tudíž ne všichni autoři se s ním ztotožňují. S odlišným členěním přišla Rada Evropy, kdy v Úmluvě č. 185 ze dne 23. listopadu 2001 o počítačové kriminalitě rozlišuje trestné činy proti důvěrnosti, integritě a použitelnosti počítačových dat a systémů (zařazen je sem nezákonný přístup a odposlech, zasahování do dat a do systému, zneužívání

29 KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7, s. 12-14, 31-42

30 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 59

zařízení), trestné činy související s počítačem (počítačové padělání a podvod), trestné činy související s obsahem (trestné činy související s dětskou pornografií) a trestné činy týkající se porušení autorského práva a práv souvisejících s právem autorským.³¹

Kybernetická kriminalita se od jiných forem kriminality liší především vysokou latentností a až nezvyklou mírou tolerance společnosti vůči této trestné činnosti. Dalším typickým znakem je, že pachatelé za sebou nezanechávají téměř žádné hmatatelné stopy a k vyšetřování tohoto typu kriminality je tak nutné využívat speciální kriminalistické metody.³² Nejedná se však o zcela nový druh kriminality, neboť její výrazná část zahrnuje běžné druhy protiprávního jednání (jako například krádeže, podvody), které pouze přenáší do digitálního prostředí. Oproti tomu existují protiprávní jednání, která přišla až s nástupem moderních informačních technologií, a která se mohou uskutečňovat pouze v kyberprostoru, například hacking (neoprávněný průnik do cizího počítačového systému, a to jinak než běžným způsobem, přičemž hlavním motivem zpravidla nebývá zisk) či DoS a DDoS útoky (které spočívají v popření či odepření přístupu, dochází při nich k zahlcení napadeného počítačového systému požadavky na úkony, které má tento systém provést).³³

1.4.1. Kyberzločin

Kyberkriminalita se zabývá trestnými činy páchanými v kyberprostoru, které označujeme jako kyberzločiny. Ani pro tento pojem zatím neexistuje obecně přijímaná definice. Kyberzločin lze definovat jako:

- a) „*trestný čin ohrožující ICT – informační a síťovou bezpečnost (trestný čin proti počítačové integritě),*
- b) *trestný čin využívající ICT ke spáchání tradičních trestných činů (trestný čin vztahující se k počítačům) a*
- c) *trestný čin vztahující se k obsahu, jako například dětská pornografie, pomluva a porušení práv k duševnímu vlastnictví (trestný čin vztahující se k obsahu počítačových dat).*“³⁴

31 KLIMEK, Libor, Jozef ZÁHORA a Květoň HOLCR. *Počítačová kriminalita v európskych súvislostiach*. 1. vydání. Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-538-5, s. 28

32 GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4, s. 87

33 KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7, s. 181-184

34 GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4, s. 35

I zde se opět objevuje různá terminologie. Můžeme se tedy setkat s označením počítačové trestné činy případně trestné činy související s počítači, trestné činy v informační vědě, kyberzločin, nebo ICT crime (trestné činy týkající se informačních a komunikačních technologií). Přičemž pojem ICT crime je z výše uvedených ten nejobecnější, neboť v sobě zahrnuje předchozí pojmy. ICT crime bychom tak mohli rozlišit na trestné činy páchané offline – tedy počítačové trestné činy, kam můžeme zařadit například krádeže, porušování autorských práv k softwaru, na trestné činy páchané online – tedy kybernetické trestné činy, kam spadají například krádeže identity, phishing (podvodné jednání, jehož cílem je získat či vylákat citlivé informace o uživateli jako jsou přihlašovací údaje, číslo kreditní karty či PIN), porušování autorských práv či kyber terorismus, a konečně na trestné činy jejichž cílem jsou počítače či počítačové sítě jako takové, tedy IT crimes, kam můžeme podřadit například hacking, trojské koně, různé druhy počítačových virů. K tomuto členění se přiklání například americké ministerstvo spravedlnosti.³⁵

Kyberzločin představuje typický příklad transnacionálního zločinu, jelikož internet ani kyberprostor nemají žádné hranice. Zcela běžně tak dochází k tomu, že se pachatel, oběti či důkazy nacházejí v různých státech nebo dokonce na různých kontinentech. Stěžejní je tak při řešení této problematiky mezinárodní spolupráce, ale též spolupráce veřejného sektoru se soukromým sektorem, tedy s poskytovateli internetového připojení (ISP). Jak však již bylo naznačeno výše, nedostatečná harmonizace právních rádu států, a to především co do klíčových skutkových podstat, přípustnosti elektronických důkazů, či vyšetřovacích pravomocí, značně komplikuje boj s kybernetickou kriminalitou a snahy o její potírání.³⁶

35 GÁBRIŠ, Tomáš. *Cyber law: textbook*. Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2014. ISBN 978-80-7160-384-9, s. 176-178

36 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 60-61

2. Autorské právo

Autorské právo lze, stejně jako jiná právní odvětví, chápat ve smyslu objektivním a subjektivním. V objektivním smyslu představuje soubor právních norem upravujících společenské vztahy, které vznikají při vytváření a následném užívání autorských děl, a dále práva a povinnosti, které z daných vztahů vyplývají subjektům práva. V subjektivním smyslu se pak autorským právem rozumí oprávnění autora k autorskému dílu, které sám vytvořil, a to na základě a v mezích práva v objektivním smyslu.

Autorské právo spolu s průmyslovými právy (která chrání například patenty na vynálezy, vzory, ochranné známky, zeměpisný původ či průmyslové modely) řadíme mezi práva duševního vlastnictví. Duševním vlastnictvím pak rozumíme práva k tzv. nehmotným statkům, které člověk vytvořil vlastní duševní činností. V platném právu však pojem nehmotné statky používán není. Nehmotné statky jsou charakteristické především tím, že je lze vnímat a užívat nezávisle na hmotné věci (jejich nosiči), čase a místě. Zároveň mohou být vnímány a užívány neomezeným počtem subjektů, aniž by došlo k jejich spotřebování či zhoršení kvality. Podle čl. 2 bodu viii Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví jsou „*duševním vlastnictvím práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům; k výkonům výkonných umělců, zvukových záznamů a rozhlasovému vysílání; k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti; k vědeckým objevům; k průmyslovým vzorům a modelům; k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům; na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.*“³⁷

2.1. Předmět autorského práva

Předmětem autorského práva je autorské dílo. Demonstrativní výčet toho, co autorský zákon považuje za autorské dílo nalezneme v ustanovení § 2 odst. 1, 2:

(1) Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo

³⁷ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 26-29

kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

(2) Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvor vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.

Autorský zákon zde vychází z generální klauzule obsažené v čl. 2 odst. 1 Bernské úmluvy, která literární a umělecká díla vymezuje jako všechny výtvořiny z literární, vědecké a umělecké oblasti, a to bez ohledu na způsob či formu jejich vyjádření. Ustanovení § 2 odst. 1 věta první autorského zákona uvádí podmínky, které musí být splněny kumulativně, aby mohlo být dílo považováno za autorské. Podmínkou pro poskytnutí ochrany podle autorského zákona tedy je, že dílo musí být výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora (fyzické osoby – člověka) a zároveň musí být vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě, a to i přestože je předmětem ochrany nehmotný statek. Naopak u počítačových programů je požadavek jedinečnosti vyloučen, neboť autorský zákon řadí počítačové programy mezi tzv. díla původní. Ustanovení § 2 odst. 2 rozšiřuje předmět ochrany v souladu s evropským právem o tzv. fiktivní díla, která kritérium jedinečnosti nesplňují, ale jedná se o díla původní v tom smyslu, že jsou vázána na tvůrčí činnost autora. Zákon tedy u původních děl připouští možnost vzniku dvou stejně jedinečných děl, aniž by se v tomto případě jednalo o originál a plagiát. Mohou tak nezávisle na sobě vzniknout stejné počítačové programy, fotografie nebo databáze. V praxi se pak jedná o běžnou situaci, neboť jen výjimečně vznikají počítačové programy, které by byly zcela jedinečné. Samotná definice počítačového programu, jak již bylo řečeno v kapitole 1.1.2, v autorském zákoně ani v jiných vnitrostátních právních předpisech uvedená není.

Autorskoprávní ochrana se vztahuje nejen na dokončené dílo, ale i na jeho jednotlivé vývojové fáze či části. Chráněno je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním jiného díla, a to včetně překladu do jiného jazyka. Za autorské dílo pak dle autorského zákona nejsou pokládány myšlenky, nápady, postupy či návody. Autorskoprávní ochrana se též podle § 3 nevztahuje na „úřední dílo, jímž je právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková

díla“, a dále se nevztahuje na „*výtvořeny tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní*“. V těchto případech se totiž dává přednost veřejnému zájmu před ochranou samotného autorského práva a před zájmy autora. Veřejný zájem však není nikde definován a je tak nutné přihlížet vždy ke konkrétním okolnostem daného případu, přičemž je třeba vykládat tento pojem ve vztahu k zájmům autora restriktivně, tak aby byla zaručena co nejširší ochrana.

Autorskoprávní ochrana vzniká autorovi v okamžiku vzniku díla. Autorské právo k dílu pak vzniká v okamžiku, kdy je dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě (tento pojem nijak vymezen není, lze však ze zákona vyvodit, že se může jednat i o elektronickou podobu nebo že dílo může být objektivně vnímatelné jen určitou skupinou lidí). Za autora je podle § 5 autorského zákona považována fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorem souborného díla je pak fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala či uspořádala, tím však nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.³⁸ V případě, že je autor díla neznámý nebo ho není možné dohledat, hovoříme o tzv. osiřelých dílech (i tato díla však požívají autorskoprávní ochrany, jelikož u nich dosud neuplynula doba trvání příslušných práv).³⁹

Pro účely této práce je vhodné rovněž uvést, co je chápáno pod pojmy audio a audiovizuální dílo. Hudební (audio) dílo se řadí mezi díla umělecká. Podle tradičních výkladů nauky se pod pojmem dílo hudební rozumí takové dílo, které je vyjádřeno pomocí výrazových prostředků hudby, tedy tvůrčím spojením a sledem tónů určovaných pravidly hudebního umění. Tím jsou myšleny především harmonie, rytmus a melodie.⁴⁰ Audiovizuálním dílem je dle § 62 autorského zákona dílo, které je „*vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázený zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem*“. Audiovizuální dílo pak bývá obvykle rozlišováno na televizní, kinematografické (filmové) případně videografické. Za autora audiovizuálního díla je považován jeho režisér.⁴¹

38 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 5-21

HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 122

39 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 72-75

40 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 64

41 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 134-35

Tato práce se zaměřuje především na počítačové programy a hudební a filmová díla, neboť právě u těchto autorských děl dochází k porušování autorských práv v kyberprostoru nejčastěji.

2.2. Obsah autorského práva

Obsah autorského práva v souladu s dualistickou, resp. quasidualistickou koncepcí autorského zákona dělíme na dvě skupiny – práva osobnostní, tedy ta, která jsou spojena přímo s osobou autora a zanikají jeho smrtí, a práva majetková, která jsou předmětem dědictví. Nejedná se však o zcela oddělené skupiny práv, neboť práva osobnostní v sobě vždy zahrnují i majetkový prvek, proto je za vhodnější označení považována quasidualistická koncepce. Jak majetková práva, tak i práva osobnostní jsou výlučná práva absolutní povahy, která působí erga omnes (proti všem), pouze autor je tak jejich originárním subjektem.⁴²

Mezi osobnostní práva autora dle ustanovení § 11 autorského zákona patří:

- a) právo rozhodnout o zveřejnění díla
- b) právo osobovat si autorství (včetně práva na tzv. autorské označení)
- c) právo na nedotknutelnost díla.

Právo autora na zveřejnění díla znamená právo rozhodnout o prvním zpřístupnění díla veřejnosti. Pojem veřejnost samotný zákon nedefinuje, záleží tak na konkrétním případě. Ve smyslu § 4 autorského zákona, který upravuje zveřejnění a vydání díla, můžeme za veřejnost označit všechny členy veřejnosti jako osoby individuálně neurčené. Zahrnuty jsou ovšem i osoby určené individuálně (například v případě zpřístupnění díla na vyžádání), avšak nikoli v rámci soukromí. Obecně tedy lze říci, že zveřejněním rozumíme zpřístupnění díla individuálně (ne)určeným osobám. Přičemž způsob zpřístupnění díla veřejnosti může být jakýkoliv – v ustanovení § 4 odst. 1 autorského zákona nalezneme demonstrativní výčet těchto způsobů, například: veřejným přednesením, provedením, vydáním, vystavením apod. Dílo je tak možné zveřejnit i jeho sdělením veřejnosti prostřednictvím internetu, odpovídá-li to jeho povaze. Právo osobovat si autorství umožňuje autorovi bránit se proti tomu, kdo by si osoboval autorství k jeho dílu. Pokud jde o právo na autorské označení, autorovi náleží právo rozhodnout, zda a jak bude jeho autorství uváděno, tedy jestli pod jeho skutečným jménem, pseudonymem nebo anonymně. Autor má dále právo na nedotknutelnost díla, kdy bez jeho svolení není možné do díla nijak zasahovat, jakkoliv jej měnit nebo jej užívat způsobem, který by snižoval jeho hodnotu. Jak již bylo řečeno výše,

42 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 128-129

osobnostní práva jsou vázána pouze na osobu autora. Autor se jich tak nemůže vzdát, ani je platně převést na jinou osobu. Tato práva nejsou předmětem dědictví, neboť zanikají smrtí autora. Avšak ani po autorově smrti si nikdo nesmí osobovat autorství k jeho dílu. Ochrany se v tomto případě mohou domáhat osoby autorovi blízké, právnické osoby sdružující autory či příslušný kolektivní správce.⁴³

Oproti tomu majetková práva podle ustanovení § 27 autorského zákona trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti a jsou předmětem dědictví. To platí i v případě, že se jedná o spoluautorské dílo, přičemž rozhodná pro dobu trvání práv je smrt spoluautora, který zemřel jako poslední.⁴⁴ Po uplynutí doby trvání majetkových práv je pak možné, aby každý bez dalšího dílo volně užíval – taková díla označujeme jako tzv. volná díla.

Mezi majetková práva patří dle autorského zákona právo dílo užít (§ 12) a jiná majetková práva: právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (§ 24) a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (§ 25). Definici pojmu užití díla v zákoně sice nenajdeme, zákonodárce však tuto situaci řeší demonstrativním výčtem způsobů užití díla v § 12 odst. 4 autorského zákona. Dle tohoto ustanovení se tedy právem dílo užít rozumí zejména:

- a) *právo na rozmnožování díla (§ 13)*
- b) *právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14)*
- c) *právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15)*
- d) *právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16)*
- e) *právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17)*
- f) *právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména*
 1. *právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20)*
 2. *právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21)*
 3. *právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22)*
 4. *právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23)*

43 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 31-33

HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 131-134

44 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 68-70

Právo užití díla, tedy jakkoli s dílem nakládat, náleží výlučně autorovi, který může dílo užit jak v původní, zpracované tak i jinak změněné podobě. Jiným osobám k výkonu tohoto práva pak autor může smluvně udělit oprávnění, a to formou licence. Úpravu licenčních smluv nalezneme v Občanském zákoníku (§ 2358 a násl.). Licence rozlišujeme na výhradní a nevýhradní. Odlišnost těchto dvou typů spočívá v rozsahu dispozic s právem a výkonem práva duševního vlastnictví, které je předmětem licence, tedy v možnosti poskytnout tutéž licenci třetí osobě. V případě výhradní licence její poskytovatel nemá právo třetí osobě stejnou licenci poskytnout, a také se sám musí zdržet výkonu práva, ke kterému danou licenci udělil, není-li v licenční smlouvě ujednáno jinak. Výhradní licence musí mít vždy písemnou formu. U nevýhradní licence tato omezení neplatí, poskytovatel tak může tutéž licenci udělit další osobě.⁴⁵

Existují však také zákonem stanovené případy, kdy je možné užití díla i bez uděleného oprávnění. Tyto výjimky doktrína označuje jako mimosmluvní instituty užití díla. Řadíme sem volné užití díla, zákonné licence a již zmiňované užití volného díla. Tzv. volná díla jsou upravena v ustanovení § 28 autorského zákona. Ten, kdo volné dílo užívá, však musí respektovat osobnostní práva k dílu, nesmí si osobovat autorství díla či dílo užívat způsobem, který by snižoval jeho hodnotu.⁴⁶ Volným dílem jsou tedy autorská díla, u kterých uplynula doba trvání autorského práva a též díla, která na území České republiky autorskoprávní ochrany nikdy nepožívala.⁴⁷ Úpravu institutů volného užití díla a zákonných licencí nalezneme v ustanovení § 30-39 autorského zákona. Jedná se o úpravu kogentní (nevyplývá-li z daného ustanovení jinak), kterou je navíc nutno vykládat restriktivně, tak aby nebyly nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositelů autorských práv.

Volné užití díla znamená užití díla pro osobní (soukromou) potřebu. K takovému užití není nutný souhlas oprávněné osoby, neboť se nejedná o užití díla ve smyslu ustanovení § 12 autorského zákona. Je však nutné dodržet podmínky uvedené v § 30 odst. 1 autorského zákona. Pořizování záznamu, rozmnoženiny či napodobeniny díla je tak možné v případě, pokud tak fyzická osoba činí sama pro svou osobní potřebu a cílem takového jednání není dosažení přímého či nepřímého hospodářského prospěchu. Zároveň se také musí jednat o dílo, které již bylo zveřejněno. Výjimku z volného užití díla tvoří dle odst. 3 téhož ustanovení počítačové

45 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 297-298

46 Tamtéž, s. 76

47 ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5, s. 2746

programy či elektronické databáze, na které se možnost volně dílo užít nevztahuje, a to ani pro osobní potřebu fyzické osoby.⁴⁸

Zákonné licence představují oprávnění k užití díla, která zakládá zákon. Řadíme mezi ně například citace, licence k rozmnožování na papír či na podobný podklad, užití díla umístěného na veřejném prostranství, úřední a zpravodajskou licenci či nepodstatná vedlejší užití díla a jiné.

Výjimky z ochrany autorského práva a omezení autorského práva lze podle ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona uplatnit jen ve zvláštních případech, které stanoví zákon a jen za předpokladu, že takovéto užití díla není v rozporu s jeho běžným způsobem užití a zároveň tím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora díla.⁴⁹ Jde o tzv. třístupňový test, který byl převzat z mezinárodní úpravy obsažené například v Bernské úmluvě, Dohodě TRIPS, Internetových úmluvách WIPO nebo informační směrnici. Chceme-li tedy aplikovat výjimky a omezení autorského práva, musíme zároveň aplikovat třístupňový test, přičemž každý stupeň je samostatný a musí být splněn jednak sám o sobě, ale zároveň i kumulativně, tj. ve spojení s ostatními stupni.⁵⁰

V prostředí internetu lze uvažovat pouze o dvou z výše uvedených způsobů užití autorského díla, a to o sdělování díla veřejnosti a rozmnožování díla. Ostatní způsoby užití díla jsou omezeny na hmotnou podobu díla.⁵¹ Úprava sdělování díla veřejnosti v ustanovení § 12 odst. 4 písm. f) je transpozicí jak mezinárodní, tak i evropské právní úpravy (informační směrnice). V souladu s čl. 3 informační směrnice právo na sdělování díla veřejnosti zahrnuje jakýkoliv způsob sdělování díla v nehmotné podobě veřejnosti nepřítomné v místě, kde ke sdělování dochází. Ke sdělování v tomto smyslu stačí, aby osoby, které tvoří danou veřejnost (ta se liší podle konkrétního způsobu užití), měly možnost přístupu k dílu, přičemž této možnosti nemusejí využít. Ke zpřístupňování díla na internetu dochází například prostřednictvím tzv. browsingu (dílo mohou uživatelé zhlédnout v rámci běžného procházení internetových stránek), streamingu (dílo je uživatelům zpřístupňováno avšak bez možnosti vytvoření a následného uložení trvalé rozmnoženiny tohoto díla na pevný disk počítače, případně jiného zařízení), downloadingu (zde uložení trvalé rozmnoženiny, tedy stažení díla možné je) nebo uploadingu (v tomto případě

48 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 295-312

49 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 76-77

50 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 297

51 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 33-37

dochází ke zpřístupnění díla na veřejně přístupných úložištích, ze kterých si následně uživatelé dílo mohou stáhnout do svého počítače nebo jiného zařízení).⁵²

Právo na rozmnožování díla podle § 13 autorského zákona zahrnuje „*zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě*“. Dále ustanovení uvádí, jaké druhy rozmnoženin rozlišujeme, a to z hlediska prostředku užitého ke zhotovení rozmnoženiny. Rozmnoženiny tak mohou být například obrazové, zvukové, fotografické, tiskové, elektronické či digitální. Speciální k tomuto ustanovení je § 66 odst. 2 podle kterého musíme pod rozmnožování zahrnovat i „*i zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos*“.⁵³

Sdělování díla veřejnosti a rozmnožování díla můžeme označit za tradiční způsoby zpřístupňování díla prostřednictvím internetu. Zvláštním případům zpřístupňování obsahu (jako jsou peer-to-peer sítě či webová úložiště) je věnována čtvrtá část práce.

52 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 152-153

53 CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5, s. 38-39

HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 159-160

3. Právní úprava autorských práv

3.1. Vnitrostátní právní úprava

Na ústavní úrovni je ochrana autorských práv zakotvena zejména v Listině základních práv a svobod. Základem je právo každého vlastnit majetek, jak uvádí čl. 11 odst. 1 Listiny, přičemž vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah i ochranu a dědění se zaručuje. Dále se k tomuto tématu vztahuje čl. 15 odst. 2 Listiny, který říká, že je zaručena svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby. A pokud jde konkrétně o ochranu výsledků tvůrčí činnosti, je pak stěžejní čl. 34 odst. 1 Listiny, podle kterého jsou práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti chráněna zákonem. Jedná se o právo, kterého je možné se domáhat přímo na tomto ústavním základě, neboť není obsaženo v taxativním výčtu čl. 41 odst. 1 Listiny, který uvádí jednotlivá práva, jichž se lze domáhat pouze v mezích zákonů, jež daná ustanovení provádějí. Ustanovení čl. 34 odst. 1 Listiny zakotvuje povinnost státu přijmout potřebné zákony, které by poskytovaly dostatečnou ochranu výsledkům tvůrčí duševní činnosti a zároveň povinnost státu ochranu poskytovat samotným autorům. Stát tuto povinnost naplnil přijetím autorského zákona, který konkretizuje ústavně chráněná práva a zároveň odráží mezinárodní požadavky na ochranu autorských práv a práv souvisejících.⁵⁴

3.1.1. Autorský zákon

Vývoj autorského práva u nás byl zásadně ovlivněn členstvím v Evropské Unii, neboť jedním z požadavků pro přistupující státy je sbližování právních předpisů státu s těmi evropskými a dosažení obdobného standardu úrovně ochrany práv. Došlo tak k přijetí nového autorského zákona, ve kterém jsou již zapracovány příslušné evropské předpisy. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů nabyl účinnosti dne 1. prosince 2000. Je základním právním předpisem upravujícím autorské právo a práva s ním související. Ve vztahu k občanskému zákoníku se jedná o *lex specialis*, zvláštní úprava obsažená v autorském zákoně má tedy přednost před obecnou úpravou občanského zákoníku, který je aplikovatelný subsidiárně.⁵⁵ Autorský zákon byl v průběhu let mnohokrát novelizován, především v souvislosti s plněním požadavků vyplývajících z členství v Evropské Unii. Většinou tak šlo o transponování

54 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 14-15

55 Tamtéž, s. 15-21, 993-994

evropských směrnic. Zákon vychází z kontinentálního pojetí autorského práva, které chrání práva autora jako tvůrce autorského díla (v případě anglosaského/amerického systému se jedná zejména o ochranu ekonomických zájmů) a přiklání se nově k dualistické koncepci, resp. quasidualistické. Osobní a majetková práva již netvoří nedílný celek, jako je tomu u monistické koncepce.⁵⁶

3.2. Evropská právní úprava

V oblasti autorského práva se harmonizační snahy Evropské komise objevily až koncem osmdesátých let, tedy později, než tomu bylo v jiných odvětvích práva. V roce 1988 vydala Evropská Komise Zelenou knihu o autorském právu a technologických výzvách a začala se intenzivněji zabývat problematikou autorského práva s cílem vybudovat tzv. jednotný digitální trh v rámci jednotného vnitřního trhu Evropské unie jako takového. Za tímto účelem Evropská Komise přijala Strategii pro jednotný digitální trh, v rámci jejíhož uskutečňování jsou přijímány směrnice stanovující pro tuto oblast cíle, kterých má být dosaženo. Je pak záležitostí jednotlivých členských států, jak tyto cíle naplní. Některé ze směrnic jsou však převážně kogentní povahy a členské státy jsou tak ve vlastní legislativní činnosti podstatně omezovány.⁵⁷

Pokud jde o kybernetickou kriminalitu, Evropská komise vydala v roce 2013 Strategii kybernetické bezpečnosti Evropské Unie, která byla aktualizována v roce 2017. Dne 9. dubna Rada EU přijala nařízení – Akt o kybernetické bezpečnosti, jímž byla mimo jiné zřízena Agentura EU pro kybernetickou bezpečnost, která nahradila stávající Agenturu Evropské unie pro bezpečnost sítí a informací. V témže roce také Rada zavedla systém sankcí, díky kterému může Evropská Unie uvalovat restriktivní opatření v oblasti prevence kybernetických útoků či následného postihu těchto útoků.

V primárním právu je počítačová kriminalita zmíněna ve Smlouvě o fungování Evropské Unie jako jeden z „evropských trestných činů“, a to konkrétně v čl. 83 odst. 1 Smlouvy, spolu s terorismem, obchodováním s lidmi, nedovoleným obchodováním s drogami či zbraněmi a dalšími. Tyto trestné činy jsou za evropské označeny z důvodu jejich závažnosti a přeshraniční povahy, neboť, jak již bylo řečeno, jejich páčání překračuje ve velkém počtu případů hranice i několika států. Nicméně je třeba dodat, že Smlouva toto označení přímo neobsahuje. O tzv.

56 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. XXXVI-XXXIII

57 Tamtéž, s. 995-996

„eurozločinech“ hovoří Evropská komise ve sdělení „Na cestě k politice EU v oblasti trestního práva: zajištění účinného provádění politik EU prostřednictvím trestního práva“.

Cílem evropské právní úpravy je především vytvoření pevného základu a společných pravidel, které by usnadňovaly vzájemnou spolupráci mezi členskými státy tak, aby jednaly v souladu a docházelo mezi nimi k výměně důležitých informací či ke koordinaci trestních stíhání. Dalším cílem je také harmonizace právních řádů členských států v oblasti kybernetických trestných činů a ukládání přiměřených a účinných sankcí za páchaní těchto trestných činů.⁵⁸

Převahu v oblasti autorskoprávní ochrany mají sekundární právní předpisy. V roce 1989 byl předložen první legislativní návrh – Směrnice o právní ochraně počítačových programů. V následujících letech pak bylo postupně přijato 12 směrnic, které z velké části harmonizují právní úpravu autorského práva. Jedná se o tyto směrnice:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem
- Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Informační směrnice)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla

58 KLIMEK, Libor, Jozef ZÁHORA a Květoň HOLCR. *Počítačová kriminalita v evropských súvislostiach*. 1. vydání. Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-538-5, s. 20-21, 61-67

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění Směrnice 2006/116/ES, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/790 ze dne 13. září 2017 o přeshraniční výměně formátově přístupných rozmnoženin některých děl a jiných předmětů chráněných autorským právem a právy s ním souvisejícími mezi Unií a třetími zeměmi ve prospěch osob nevidomých, osob se zrakovým postižením nebo osob s jinými poruchami čtení
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu na jednotném digitálním trhu a právech s ním souvisejících na jednotném trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/790 přináší určité změny v oblasti autorského práva. S ohledem na téma této práce je podstatný zejména čl. 17, který ukládá nové povinnosti poskytovatelům služeb pro sdílení obsahu online. Nově tak například budou provozovatelé filehostingových služeb odpovídat za obsah ukládaný uživateli. Zároveň budou mít povinnost zavést opatření potřebná ke znemožnění nahrávání obsahu, který by porušoval autorská práva. Do českého práva by tato směrnice měla být implementována do 7. června 2021.

Nařízení v oblasti autorských práv nejsou přijímána tak často jako směrnice. Do roku 2017 platilo pouze jediné nařízení, které částečně upravuje autorská práva – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány. V roce 2017 bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1128 o zajištění přeshraniční přenositelnosti on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu, které se již zabývalo pouze autorskými právy.

Kromě nařízení a směrnic se můžeme setkat také s nezávaznými doporučeními, která spadají do kategorie tzv. soft law. Zde můžeme zmínit aktuálně poslední doporučení Evropské komise č. 2018/334 ze dne 1. března 2018 o opatřeních pro efektivní boj s nezákonným obsahem online (tedy i s obsahem, který podléhá autorskoprávní ochraně).⁵⁹

3.3. Mezinárodní právní úprava

Pro úspěšný boj s porušováním autorských práv a s kybernetickou kriminalitou jako takovou, která (jak již bylo zmíněno) ve velkém množství případů překračuje hranice až několika států, je stěžejní koordinace postupů a spolupráce mezi státními autoritami. Otázkou ochrany autorských práv se zabývá celá řada mezinárodních ale i regionálních organizací. První dokumenty týkající se počítačové kriminality byly vypracovány na půdě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Organizace spojených národů nebo Rady Evropy. Zpočátku se však jednalo spíše o nezávazná doporučení a instrukce, až později byly přijaty závazné mezinárodní úmluvy.⁶⁰ Problém obecně činí skutečnost, že jak autorské, tak trestní právo jsou práva striktně teritoriální, a tak je vytvoření jednotného a vhodného řešení a vymáhání těchto práv značně komplikované.⁶¹ Následující kapitoly se věnují nejvýznamnějším mezinárodním smlouvám, které lze uplatnit na oblast ochrany autorského práva.

3.3.1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 6. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971, někdy také označovaná jako Revidovaná úmluva bernská, měla zásadní vliv na vývoj autorskoprávní ochrany. Posloužila jako základ pro mnohé mezinárodní smlouvy jako například Dohoda TRIPS či WCT. Ty ji však předstihují vyšším standardem autorskoprávní ochrany. Stejně tak i evropské autorské právo poskytuje vyšší standard ochrany, s výjimkou ochrany osobnostních autorských práv, kterou evropské směrnice totiž vůbec neupravují. Pro tehdejší Československou socialistickou republiku vstoupila úmluva v platnost dne 11. dubna 1980.

59 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 998-1002

60 GÁBRIŠ, Tomáš. *Cyber law: textbook*. Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2014. ISBN 978-80-7160-384-9, s. 166-167

61 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 220

Úmluva je založena na čtyřech základních zásadách. Je to zásada teritoriality, podle které jsou vztahy regulovány právním řádem státu ochrany, zásada národního zacházení v cizineckém režimu (stejně zacházení pro cizí státní příslušníky jako pro vlastní příslušníky státu), zásada bezformálnosti práv, dílo je chráněno od okamžiku jeho vzniku, což v praxi znamená, že pro poskytnutí ochrany dílu není nutná jeho registrace, a konečně zásada nezávislosti ochrany, a to na ochraně autorských práv poskytované státem původu. Úmluva poskytuje minimální standard autorskoprávní ochrany, který zahrnuje definici předmětu ochrany, tedy díla, a dále katalog majetkových a osobnostních autorských práv. Nalezneme v ní také ustanovení tzv. self-executing povahy, tzn. přímo aplikovatelných norem. Pokud bychom měli porovnat Bernskou úmluvu a autorský zákon co do rozsahu a obsahu práv, pak standard ochrany poskytovaný autorským zákonem je širší, než jaký poskytuje Bernská úmluva. Jako příklad lze uvést obecnou dobu ochrany, která je dle úmluvy v délce 50 let po smrti autora (shodně tak činí i například Dohoda TRIPS), zatímco autorský zákon po vzoru evropského práva dobu této ochrany stanovuje na 70 let. Úmluva také obsahuje tzv. trojstupňový test používaný při výhradách z jednotlivých práv. Tento byl později převzat dalšími mezinárodními smlouvami.⁶² S ohledem na téma této práce je také důležité zmínit, že úmluva v čl. 4, kterým je definován pojem autorského díla, neupravuje jako podmínku ochrany díla jeho jedinečnost. Je tedy možné autorskoprávní ochranu poskytovanou touto úmluvou vztáhnout i na počítačové programy.⁶³

3.3.2. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví je nejkomplexnějším nástrojem ochrany práv duševního vlastnictví. Dohoda TRIPS je přílohou 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), která byla podepsána dne 15. dubna 1994 v Marrákeši. Dohoda o zřízení WTO a mnohostranné dohody, které k ní jsou připojeny (tedy včetně Dohody TRIP) vstoupily v platnost dne 1. ledna 1995. V tento den také vstoupily v platnost pro Českou republiku.⁶⁴

Dohoda TRIPS se spíše než na úpravu katalogu práv a podmínek ochrany duševního vlastnictví soustředí na obchodní aspekty duševního vlastnictví, jak ostatně uvádí ve své preambuli. Přestože se, jak již bylo řečeno, jedná o komplexní nástroj ochrany, byla úprava

62 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 791-808

63 JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3, s. 162

64 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 79

rozsahu ochrany autorských práv a práv souvisejících obsažená v Dohodě TRIPS překonána tzv. Internetovými úmluvami Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) z roku 1996, a to konkrétně Smlouvou o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech a Smlouvou o právu autorském, které se věnuje následující kapitola. Samotná Dohoda TRIPS vůbec užití v digitálním prostředí neupravuje. Nebyla však zatím překonána v cizineckém režimu, kde vychází z principu nediskriminace, který se projevuje jednak v národním zacházení, tedy poskytování stejné ochrany vlastním i cizím státním příslušníkům a jednak v zacházení podle nejvyšších výhod. Tato zásada se neobjevuje v žádné jiné vícestranné mezinárodní úmluvě z oblasti duševního vlastnictví. V praxi zacházení dle nejvyšších výhod znamená, že v případě, kdy člen WTO uzavře dvoustrannou mezinárodní smlouvu, která poskytuje vyšší standard ochrany duševního vlastnictví, než zajišťuje Dohoda TRIPS, může se takovéto vyšší ochrany domáhat i jiný člen WTO. V souvislosti s Bernskou úmluvou byly zmíněny normy tzv. self-executing povahy, tedy přímo aplikovatelné, ty se však v Dohodě TRIPS až na výjimky nevyskytují. Dle Holcové a kolektivu je tedy přímá aplikovatelnost této mezinárodní úmluvy s odkazem na čl. 10 Ústavy České republiky prakticky vyloučena. Od výše uvedených mezinárodních smluv se dále odlišuje tím, že jakožto součást systému WTO podléhá proceduře urovnávání sporů této organizace, což se děje ve zvláštním typu arbitrážního řízení. Dohoda TRIPS na rozdíl od Bernské úmluvy upravuje pouze majetková autorská práva, neboť právě čl. 6 bis Bernské úmluvy, který osobnostní autorská práva obsahuje, je vyloučen z inkorporace. S výjimkou tohoto článku je jinak Bernská úmluva do Dohody TRIPS inkorporována a členové WTO ji musí zachovávat. Stejně jako Bernská úmluva ani Dohoda TRIPS neposkytuje vyšší standard ochrany autorských práv, než jakému se jim dostává ze strany evropského práva a stejně tak ze strany českého vnitrostátního práva. Význam jí tedy můžeme přikládat zejména ve vztahu k členským zemím WTO, které nejsou zároveň členy Evropské Unie.⁶⁵

3.3.3. Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském

Smlouva o právu autorském patří spolu se Smlouvou o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech mezi tzv. Internetové úmluvy Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO). Obě smlouvy obsahují shodné prvky i konstrukce těchto smluv je obdobná.⁶⁶ Smlouva o právu autorském byla přijata dne 20. prosince 1996 v Ženevě, v platnost pak vstoupila dne 6.

⁶⁵ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 861-883

⁶⁶ HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 894

března 2002, v tento den také vstoupila v platnost pro Českou republiku.⁶⁷ Smlouva o právu autorském vychází z Bernské úmluvy a také ji jako celek inkorporuje. Od mezinárodních smluv zmiňovaných v předchozích kapitolách ji odlišuje především to, že upravuje ochranu autorských práv a práv souvisejících v digitálním světě. I zde se objevují normy tzv. self-executing povahy, tedy přímo použitelné normy, což v praxi znamená, že je možné se jich přímo dovolat u národního soudu, nebo tzv. tříkrokový test, který je využíván ve vztahu k omezením a výjimkám z autorského práva. Internetové úmluvy reagovaly na technický pokrok a nově tak v rámci práva na sdělování veřejnosti přiznávají právo užít dílo v digitálním prostředí a celkově obsahují širší katalog způsobů užití díla. Zároveň zde nalezneme širokou úpravu práva na rozšiřování díla, nebo třeba právo na rozmnožování rozšířené o rozmnožování v digitálním prostředí včetně úpravy tzv. technické rozmnoženiny, která vzniká, když dílo v digitální formě uložíme na elektronický prostředek. Zabývají se též například ochranou technických prostředků, které jsou používané při správě práv. I přes to, že Internetové úmluvy, co se týče rozsahu a obsahu autorskoprávní ochrany, došly dále než předešlé mezinárodní smlouvy, evropské právo překonává i tyto.⁶⁸

3.3.4. Úmluva o počítačové kriminalitě (tzv. Budapešťská úmluva)

Tato úmluva je hlavním a prozatím také jediným nástrojem mezinárodní spolupráce v boji s počítačovou kriminalitou. Úmluva si za cíl klade právě usnadnění mezinárodní spolupráce a také přiblížení právních řádů smluvních států. K podpisu byla úmluva otevřena dne 23. listopadu 2001 v Budapešti, v platnost pak úmluva vstoupila po uložení ratifikačních listin pěti států, z toho nejméně tři členských států Rady Evropy, dne 1. července 2004.⁶⁹ Česká republika úmluvu podepsala dne 9. února 2005, ratifikovala ji však až dne 22. srpna 2013. K osmileté prodlevě došlo, jelikož Česká republika v té době ještě stále neměla zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, který však úmluva předpokládala. K ratifikaci úmluvy tak mohlo dojít až po přijetí tohoto zákona. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nabyt účinnosti 1. ledna 2012. Výbor ministrů Rady Evropy přijal dne 7. listopadu 2002 Dodatkový protokol k Úmluvě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů. Tento protokol byl pak k podpisu otevřen

67 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 79

68 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 894-898

69 GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4, s. 103-104

dne 28. ledna 2003 ve Štrasburku a v platnost vstoupil, po uložení ratifikačních listin pěti států, dne 1. března 2006. Česká republika protokol podepsala dne 17. května 2013 a ratifikovala jej dne 7. srpna 2014. Důvodem pro vyčlenění jistých částí Úmluvy do samostatného protokolu bylo především možné ohrožení přijetí Úmluvy v některých státech (například ve Spojených státech amerických), kde je kriminalizace jednání rasistické a xenofobní povahy v rozporu se svobodou projevu zaručenou na ústavní úrovni. Úmluvu tvoří preambule a 48 článků, které jsou rozděleny do 4 kapitol. Z hlediska porušování autorských práv je podstatná především druhá kapitola, konkrétně čl. 10.⁷⁰ Ustanovení čl. 10 úmluvy upravuje trestné činy týkající se porušení autorského práva a práv souvisejících s autorským právem. Předmětem ochrany je zde literární, umělecká a vědecká tvůrčí činnost a její výsledky. Subjektem, tedy pachatelem těchto trestných činů, může být kdokoliv, a pokud jde o subjektivní stránku, je vyžadováno úmyslné zavinění. Objektivní stránku těchto trestných činů představuje jednání pachatele, kterým porušuje autorské právo tak, jak je to upraveno v právním řádu daného smluvního státu, jde-li o zásah v komerčním měřítku a prostřednictvím počítačového systému. Samotná úmluva porušení autorského práva nedefinuje, přičemž odkazuje na vnitrostátní úpravu, která by měla být v souladu se závazky, které pro smluvní státy vyplývají z mezinárodních smluv, a to především z již zmíněné Dohody TRIPS, Bernské úmluvy, resp. z Pařížského aktu, který tuto smlouvu reviduje či ze Smlouvy o právu autorském (WCT). Česká vnitrostátní úprava jde však nad rámec této úmluvy, neboť není omezena pouze na porušování v komerčním měřítku ani na porušování prostřednictvím počítačového systému, nýbrž upravuje jakékoli porušování autorských práv.⁷¹

70 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 63-68

71 GRIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4, s. 121-122

4. Porušování autorských práv v prostředí internetu

Nástup internetu zasáhl oblast autorských práv bezprecedentním způsobem. Porušována sice byla již dříve, avšak nikdy ne tak rozsáhlým způsobem. V digitálním světě, na rozdíl od světa hmotného, je vlastně vše kopií a to takovou, která opakovaným kopírováním neztrácí svou kvalitu. Takže by ve své podstatě digitální kopie mohly být považovány za (další) originály, a ne za repliky či padělky.⁷²

Na jedné straně se autorům otevřela možnost šířit svá díla s minimálními náklady a bez nutnosti využívat k distribuci či publikaci prostředníky (jako jsou nakladatelé, vydavatelé apod.), na straně druhé však musí čelit rozsáhlému a také velmi snadnému porušování jejich práv – významně se na tom podílejí například peer-to-peer sítě, jimž se budeme později věnovat podrobně. Zejména hudební, filmový a vydavatelský průmysl vnímá neoprávněné šíření autorských děl po internetu jako hrozbu, neboť zastávají názor, že se tato činnost podstatně odráží na návratnosti investic producentů a distributorů do umění, což by v konečném výsledku mohlo vést k úpadku kreativity jako takové. Existuje však také zcela odlišný názor, dle kterého je přílišná právní regulace tím, co má negativní vliv na kreativitu, a možnosti internetu mají naopak na zisky hudebního, filmového a vydavatelského průmyslu dopad jednoznačně pozitivní. Je tedy nezbytné důsledně stíhat organizovanou kyberkriminalitu páchanou v komerčním měřítku. Tato ostatně autory zasahuje největší měrou, a navíc zisky z ní nezřídka financují jinou (velmi často offline) kriminalitu, kterou je nutno potírat v každém případě, spíše než přísně postihovat jednání individuálních uživatelů, kteří pro autorské právo takové nebezpečí nepředstavují.

Rozsah porušování autorských práv určují různé faktory. Předně je to legislativní úprava daného státu a způsob jakým jsou autorská práva vymáhána. Důležitou roli však také může hrát například technologická vyspělost regionu, co do kvality, rychlosti a dostupnosti internetu, počítačů a jiných zařízení. Čím vyšší je její úroveň, tím roste i míra porušování autorských práv. Význam má též finanční dostupnost legálních online služeb, neboť snadno dostupná a konkurenceschopná legální nabídka autorských děl snižuje motivaci uživatelů k porušování autorských práv.⁷³

72 CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4, s. 17

73 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 74-77, 87-91

Porušování autorských práv v kyberprostoru se dopouštějí různé subjekty. Jednak na straně poptávky, což jsou zpravidla uživatelé – fyzické osoby a jednak na straně nabídky, tedy především poskytovatelé internetového připojení. Uživatelé tak činí nejčastěji nelegálním stahováním a zpřístupňováním autorských děl veřejnosti ať už nahráváním nebo sdílením. Ve většině případů však nejednají za účelem vlastního obohacení. Relevantnější je tedy porušování autorských práv v komerčním měřítku, ostatně i státy se v oblasti této kriminality zaměřují spíše právě na postih toho jednání než na postih individuálních uživatelů. Porušování autorských práv online se také dopouštějí zprostředkovatelé obsahu, jako jsou provozovatelé webových stránek, kteří hostují závadný obsah nebo umožňují jeho distribuci. Ovšem ti už tak jednají převážně za účelem zisku, který jim plyne zejména z reklamy umístěné na jejich internetových stránkách, případně z poplatků, které uživatelé platí za užívání stránek. U těchto subjektů je také nutné odlišovat odpovědnost za vlastní obsah a odpovědnost za obsah cizí. Poslední kategorií jsou poskytovatelé internetového připojení (např. telekomunikační operátoři, poskytovatelé kabelového či bezdrátového připojení), kteří porušování autorských práv umožňují. Můžeme sem ale také zařadit další typy ISP, kteří provozují internetové vyhledavače jako je Google, Bing, Yahoo nebo český Seznam.cz., diskusní fóra, zprostředkovatele elektronického obchodování (Amazon, Ebay) či sociální sítě.⁷⁴ Detailnějším rozbohem odpovědnosti se budeme zabývat u jednotlivých druhů porušování autorských práv v následujících kapitolách.

Pokud jde o neoprávněné užívání a šíření autorských děl v kyberprostoru, dochází k této činnosti nejčastěji u počítačových programů a děl jako jsou audio či audiovizuální díla (hudba, filmy).⁷⁵ Proto je následující část práce věnována formám porušování autorských práv právě u těchto děl.

4.1. Úprava porušování autorského práva v trestním zákoníku - § 270

Než se začneme věnovat trestněprávní úpravě porušování autorských práv, je třeba zdůraznit, že v případě trestního práva se jedná o krajní prostředek (*ultima ratio*), kterým stát disponuje k ochraně nejdůležitějších právních statků. V souladu se zásadou subsidiarity trestní represe (jako jedné ze základních zásad trestního práva) by tak mělo k použití trestního práva

74 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 84-95

75 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 491

dojít až v tom případě, kdy jsou jiné prostředky, ať už právní (podle jiného právního předpisu) či mimoprávní, neúčinné.⁷⁶

Pro trestněprávní odpovědnost je důležité následující ustanovení trestního zákoníku:

§ 270

Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo

c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

V následující části práce rozebereme jednotlivé znaky skutkové podstaty daného trestného činu. Předmětem ochrany je především vědecká a literární, výtvarná, audiovizuální a jiná umělecká tvůrčí činnost včetně požitků z ní plynoucích, jakož i práva výrobců zvukového záznamu a zvukově obrazového záznamu, a dále též práva rozhlasového a televizního vysílatele a práva pořizovatele databáze.⁷⁷ Jedná se o tzv. blanketní právní normu, neboť v prvním odstavci tohoto ustanovení je odkazováno na zákon upravující autorské právo, práva související s autorským právem a práva k databázi, jímž je již zmiňovaný autorský zákon. Výhodou užití této blanketní úpravy je to, že v případě novelizace autorského zákona nemusí docházet také ke změně trestního zákoníku.

Objektivní stránku tohoto trestného činu charakterizuje jednání pachatele, jímž neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi. Tímto neoprávněným nikoli nepatrným zásahem je zejména

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-49-3, s. 28-29

⁷⁷ Blíže se vymezení autorského díla věnuje kapitola 2.1.

přivlastnění si autorství k dílu, sdělení díla veřejnosti bez autorova souhlasu či provedení změn díla, k nimž autor nedal svůj souhlas, případně také užití díla způsobem, jenž snižuje jeho uměleckou hodnotu. U audiovizuálních děl může být neoprávněným zásahem také přidání českého dabingu k originálnímu dílu, které původně nebylo určeno pro tuzemský trh, či například jeho zkrácení a jiné úpravy. Podmínku zásahu nikoli nepatrného je nutné zkoumat vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu, zvláště to, s jakou intenzitou byl zásah proveden, způsob, jakým bylo do autorského díla zasaženo a jaké následky tento zásah měl. Ke zjištění, zda se jedná o nikoli nepatrný zásah, můžeme a simili použít ustanovení § 138 odst. 1 TZ. O nikoli nepatrný zásah tak půjde v případě, že bude způsobena škoda nejméně 5.000 Kč. Škodou se pak rozumí jakákoli újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného.

Dalším typovým znakem skutkové podstaty je subjektivní stránka. V případě trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle ustanovení § 270 odst. 1 TZ je vyžadována úmyslná forma zavinění. Úmysl se v tomto případě musí vztahovat na pachatelovo vědomí, že svým jednáním zasahuje do autorského díla jako výsledku tvůrčí činnosti autora.

A konečně subjektem je osoba pachatele, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu. Pachatelem může být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba v souladu s ustanovením § 7 ZTOPO, které taxativně vyjmenovává trestné činy, kterých se právnická osoba dopustit nemůže, přičemž ustanovení § 270 TZ v tomto výčtu nenalezneme.

Další odstavce ustanovení § 270 TZ obsahují kvalifikované skutkové podstaty daného ustanovení. Vykazuje-li čin obsažený v prvním odstavci znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, jedná se o přitěžující okolnost. Tou je také situace, kdy pachatel činem získá ať už pro sebe či pro jiného značný prospěch případně prospěch velkého rozsahu, nebo způsobí značnou škodu či škodu velkého rozsahu, nebo čin spáchá ve značném či ve velkém rozsahu. V těchto případech postačí zavinění z nedbalosti, již není vyžadován úmysl. Rozsah se zde posuzuje dle již zmíněného ustanovení § 138 odst. 1 TZ.⁷⁸ Tomuto však předchází vyčíslení způsobené škody, což se s ohledem na judikaturu ukazuje jako více než problematické. Více se stanovování výše škody věnuje pátá kapitola práce.

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5, s. 2737-2756

4.2. Audio a audiovizuální pirátství

Pro oblast porušování práv k duševnímu vlastnictví se po celém světě vžilo pojmenování pirátství. Co si však pod tímto pojmem představit? Craig pirátství jednoduše vymezuje jako loupež a porušení autorského práva, a tak cokoli, co podléhá autorským právům, je možné ukrást, a zároveň téměř vše, co stojí za autorskou ochranu, stojí za to i ukrást.⁷⁹ Česká protipirátská unie na svých webových stránkách uvádí, že pirátstvím je „*jakékoliv neoprávněné nakládání s autorskými díly a ostatními předměty ochrany podle práv souvisejících s právem autorským bez souhlasu příslušných nositelů práv*“. Pojem pirátství se v podobném smyslu začal používat nejdříve ve spojitosti s tzv. pirátskými rozhlasovými stanicemi (pirate radio). Tyto stanice obcházely povinnosti vyplývající z právních předpisů daných zemí tím, že vysílaly z lodí kotvících v mezinárodních vodách, kde platily pouze mezinárodní úmluvy, ve kterých se s takovou možností vůbec nepočítalo. První takovouto stanicí byla dánská rozhlasová stanice Radio Merkur, která s pirátským vysíláním začala v roce 1958. Pojem pirátství se později začaly označovat i další útoky na práva duševního vlastnictví.⁸⁰

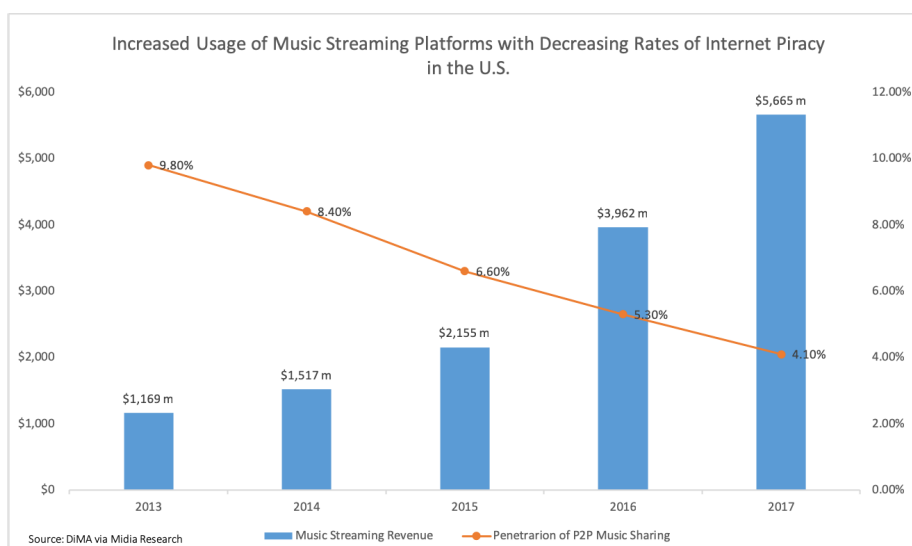
Audio a audiovizuální pirátství pak můžeme definovat jako „*neoprávněné užití*“ audio (hudebního) díla či „*audiovizuálního díla (tedy díla filmového nebo jiného díla, které se sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem či nikoli), zvukově obrazového záznamu a televizního vysílání*“. U audiovizuálního pirátství rozlišujeme podle způsobu, jakým k neoprávněnému užívání dochází, tyto nejčastější typy:

- a) výrobkové pirátství (distribuce nelegálních kopií DVD, CD, VHS)
- b) neautorizované veřejné projekce (neoprávněné projekce z komerčních nosičů)
- c) televizní pirátství, krádeže signálu (neoprávněné užití televizního vysílání, např. přenos a sdělování)
- d) internetové pirátství (zpřístupňování souborů, umožnění stahování – více se problému věnuje právě tato kapitola)
- e) nekalé pomůcky (pomůcky se kterými je možné obejít ochranu díla)
- f) paralelní import (dovoz legálních kopií ze zahraničí, avšak bez potřebné licence)⁸¹

79 CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4, s. 16

80 Co je to pirátství. In: *Česká protipirátská unie* [online]. [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.cpufilm.cz/new/www/cojetopiratstvi.html>

Na tomto místě je třeba také zmínit rostoucí popularitu placených streamovacích služeb. Otázkou však je, zda tento trend může pozitivně ovlivňovat rozsah internetového pirátství. Mezi nejvyužívanější hudební streamovací platformy patří Spotify, Apple Music, Tidal či Amazon Music, které poskytují jak standardní, tak i prémiové služby. Od toho se odvíjejí i měsíční poplatky, které se pohybují v rozmezí 5-20 dolarů.⁸² Jejich výhodou oproti službám, které nabízí streamování audiovizuálních děl, je především rozsáhlá nabídka hudebních titulů prakticky každé z těchto platform. Uživatel si tak může vybrat kteroukoli z nich podle osobních preferencí, neboť nabídka se příliš neliší. Následující graf zobrazuje rostoucí počet uživatelů hudebních streamovacích služeb spolu s narůstajícími příjmy generovanými streamováním hudby oproti snižujícímu se poměru internetového pirátství ve Spojených státech amerických, které patří mezi země, kde k pirátskému stahování hudby dochází v největším rozsahu.

Graf 1 (zdroj: internetové stránky Wikipedia, podle údajů Digital Media Association)

Pokud jde o streamování audiovizuálních děl, mezi oblíbené služby patří Netflix, HBO GO a HBO NOW, Hulu, Amazon Prime Video nebo Disney Plus. Výše poplatků je sice obdobná jako u hudebních streamovacích služeb, podstatný rozdíl je však v nabídce dostupných titulů, která je velmi odlišná. Navíc většina z těchto platform nabízí též exkluzivní filmy či televizní série. Pokud by tak uživatel chtěl mít přístup ke všem pro něj relevantním titulům, musel by si předplatit několik těchto streamovacích služeb současně. Lze předpokládat, že si

81 Digitální média a pirátství: Audiovizuální pirátství. In: *Česká protipirátská unie* [online]. 2007 [cit. 2020-04-06]. s. 11 Dostupné z: http://www.cpufilm.cz/new/www/txt/audiovizualni_piratstvi.pdf

82 Best music streaming services 2020: free streams to hi-res audio. In: *whathifi.com* [online]. 15. 3. 2020 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.whathifi.com/us/best-buys/streaming/best-music-streaming-services>

někteří uživatelé zaplatí členství například pro jednu či dvě služby a ve zbytku se uchýlí k pirátskému streamování či stahování.⁸³

4.2.1. Webová úložiště

Webová úložiště nebo také filehosting jsou služby, které uživatelům umožňují sdílet obsah mezi sebou. K nejznámějším zahraničním úložištím patří Megaupload, Rapidshare (obě služby jsou dnes již pozastavené), MediaFire, 4shared, FileFactory či Uploaded.⁸⁴ V českém prostředí je to pak například Ulož.to, Webshare.cz či Datoid.cz.

Uživatelům poskytují prostor, kam si mohou svá data ukládat, ale umožňují jim také například vyhledávat obsah, hodnotit ho podle kvality či různě třídit. Některá úložiště nabízejí své služby zdarma, jiná za poplatek. Často se však setkáváme s kombinací obojího. Například v tuzemsku oblíbený server Ulož.to poskytuje základní služby zdarma, pokud ale chce uživatel stahovat rychleji, musí si připlatit. Značný příjem provozovatelům těchto serverů také plyne z reklam umístěovaných na jejich webové stránky. Najít zde můžeme jak legální, tak i nelegální obsah – ten ovšem převládá. Zpřístupňují ho samotní uživatelé, nikoliv provozovatel této služby, ten by však měl přidávaná nelegální autorská díla odstraňovat. Jenže právě pasivní přístup provozovatelů bývá největším problémem. Toto se stalo osudným například jednomu z největších webových úložišť. Megaupload Limited byla internetová společnost sídlící v Hongkongu, kterou v roce 2005 založil německo-finský podnikatel Kim Schmitz vystupující pod jménem Kim Dotcom. V lednu 2012 americké ministerstvo obrany (resp. Federální úřad pro vyšetřování, FBI) odstavilo servery Megauploadu, následně byl zabaven veškerý majetek společnosti, zmrazeny účty a zakladatel Kim Dotcom a další členové managementu společnosti byli zadrženi. K zatčení došlo na Novém Zélandu, kde také proběhl dosavadní soudní proces. Novozélandský Nejvyšší soud aktuálně rozhoduje o odvolání Kim Dotcoma proti jeho extradici do Spojených států amerických, kde čelí obvinění z porušování autorských práv a ze způsobení škod hudebním a filmovým producentům ve výši 500 milionů dolarů.⁸⁵ Razie FBI však měla dopad i na veškeré uživatele této filehostingové služby, neboť provozovatelé serverů

83 ALEXANDER, Julia. Exclusive shows on HBO, Netflix leading to increase in piracy, study finds. In: *polygon.com* [online]. 3. 10. 2018 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.polygon.com/2018/10/3/17931926/streaming-exclusive-piracy-netflix-disney-hbo-game-of-thrones>

84 15 Most Popular File Sharing Sites of 2019. In: *latenightbirds.com* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.latenightbirds.com/blog/best-file-sharing-sites/>

85 FISHER, David. Kim Dotcom on Supreme Court final countdown seven years after Megaupload copyright charges arrest. In: *nzherald.co.nz* [online]. 10. 6. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=12238778

Megaupload. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Megaupload>

Megauploadu smazali veškerý obsah, včetně toho legálního. Uživatelé tak odhadem přišli až o 11 milionů legálních souborů, z celkového objemu uložených dat se však jedná pouze o nějakých 6 %.⁸⁶

Některé hostingové služby však k ochraně autorských děl přistupují aktivně, a to především z důvodů odpovědnosti za cizí obsah – odstraňují závadný obsah a zároveň brání uživatelům, aby odstraněná díla nahrávali opětovně. Nicméně je možné provozovat legálně i úložiště, na kterém jsou uložena díla chráněná autorským právem, a to za podmínek zachování tzv. bezpečného přístavu. Jedná se o podmínky neexistence vlivu, nevědomosti, pasivity a neutrality. Podmínka neexistence vlivu je splněna, nemá-li poskytovatel hostingu rozhodující vliv na činnost poskytovatele obsahu. Podle podmínky nevědomosti provozovatel úložiště nemá skutečnou vědomost a ani vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem případu nemůže vědět, že obsah, který uživatel na úložiště ukládá, je nelegální a zároveň, že tak uživatel činí neoprávněně. Poslední podmínku dovodil při své rozhodovací činnosti Soudní dvůr EU (rozhodnutí ve spojené věci C-236/08 až C-238/06 *Google France*). Podle této podmínky (pasivity a neutrality) nesmí poskytovatel hostingu ukládaný obsah kontrolovat (znal by tak jeho obsah) a zároveň uživatelům nesmí podsouvat, jaký obsah mají na server ukládat či nějakému obsahu dávat přednost před jiným. Splní-li provozovatel hostingu všechny výše uvedené podmínky, je jeho odpovědnost za jím ukládaný cizí obsah vyloučena.

Úložiště by tak měla přijímat dostatečná opatření a omezení, například:

- a) zpřístupňovat autorská díla pouze uživateli, který toto dílo na úložiště nahraje, pod jeho příslušným účtem či v zaheslovaném souboru
- b) u veřejně přístupných autorských děl praktikovat tzv. Notice and take down postup (tedy upozornit a následně odstranit) nebo také omezit jejich objem tak, aby bylo skutečně v moci provozovatele tato díla odstraňovat
- c) již zmiňované zamezení opětovnému nahrávání odstraněných dat
- d) úložiště by také nemělo záměrně cílit na shromažďování veřejně dostupných autorských děl za účelem dosažení co nejvyšší návštěvnosti a z toho plynoucího zisku.

V České republice se dá za přelomové rozhodnutí označit rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. února 2019, sp. zn. 34 C 5/2017-360 ve věci DILIA proti Ulož.to. Jedná se vůbec o první žalobu, ve které ochránci autorských práv uspěli proti stahovacímu serveru.

⁸⁶ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 59-60

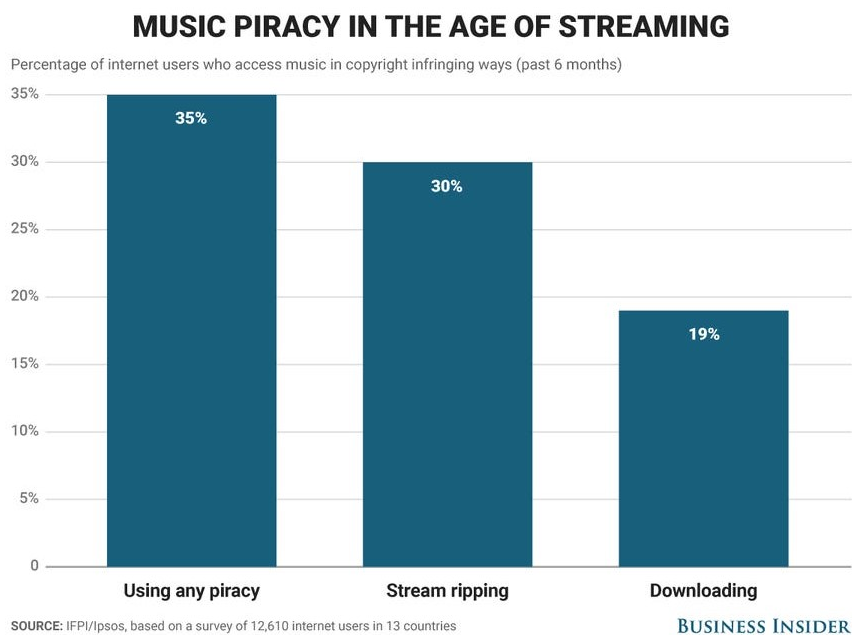
Agentura zastupující autory děl žalovala Ulož.to pouze kvůli šesti dílům (z důvodu finanční ale i celkové náročnosti). Jednalo se konkrétně o tyto české filmy: Obušku, z pytle ven!, Ostře sledované vlaky, S čerty nejsou žerty, Vesničko má středisková, Pelíšky a Kobry a užovky, které Ulož.to musí znepřístupnit. Server Ulož.to se však proti rozhodnutí soudu v první stupni odvolal, a tak ve věci zatím nepadl finální verdikt.⁸⁷

Kromě webových úložišť existují i cloudová (online) úložiště, která se v dnešní době těší čím dál větší oblibě mezi uživateli. Mezi ty nejznámější patří například Microsoft OneDrive, Dropbox či iCloud. U těch se však setkáváme spíše s jinými typy kybernetických útoků než s porušováním autorských práv – pachatelé většinou cílí na obsah těchto úložišť, tedy na data, která zde uživatelé ukládají.

Dále do této skupiny služeb můžeme zahrnout i internetový server Youtube, byť není zaměřen na sdílení obsahu, ale spíše na jeho konzumaci. I zde však často dochází k porušování autorských práv, například formou neoprávněného nahrávání autorských děl na tento streamovací server (jako u webových úložišť). Populární je dnes však také tzv. stream ripping. Jako stream ripping označujeme jednání uživatelů, kterým pomocí speciálního softwaru stahují ze streamovací platformy hudební díla ve formátu, který si pak mohou uložit do svého počítače či jiného zařízení. Stream ripping však nepostihuje pouze Youtube, uživatelé takto nelegálně stahují hudební díla i ze streamovacích služeb jako je Spotify či Amazon Music.⁸⁸ Následující graf zobrazuje procentuální poměr užívání stream rippingu oproti jiným druhům audio pirátství a legálnímu stahování.

87 Spor o Pelíšky jsme neprohráli, tvrdí Ulož.to. Požadavek z rozsudku považuje za neproveditelný. In: *irozhlas.cz* [online]. 27. 2. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/ulozto-soud-dilia-obusku-z-pytile-ven-ostre-sledovane-vlak-y-s-certy-nejsou-zerty_1902271621_haf

88 ALLEN, Jennifer. What is Stream Ripping? In: *lifewire.com* [online]. 16. 3. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.lifewire.com/what-is-stream-ripping-4686282>

Graf 1 (zdroj: internetové stránky Business Insider)

4.2.1.1. Právní posouzení sdílení prostřednictvím webových úložišť

Nejprve se zaměříme na uživatele, který obsah chráněný autorským právem na webové úložiště nahrává a zpřístupňuje jej ostatním uživatelům – tedy na tzv. uploadera. V jeho případě je právní posouzení poměrně jednoduché, neboť uživatel, který takto zpřístupňuje chráněné autorské dílo, jej sděluje veřejnosti ve smyslu ustanovení § 18 autorského zákona. Nemá-li tedy uploader k takovému užití díla oprávnění (licenci poskytnutou autorem), případně nevztahuje-li se na něj některá z výjimek uvedených v kapitole 2.2, dopouští se porušování autorského práva a práv s ním souvisejících. Uploader tak bude vždy za toto jednání právně odpovědný.⁸⁹

Posouzení odpovědnosti pak bude záležet na konkrétním případě. Rozlišujeme tři základní typy odpovědnosti za porušování autorského práva, a to občanskoprávní, přestupkovou a trestní.

Pokud jde o občanskoprávní (soukromoprávní) odpovědnost, tak v ustanovení § 40 autorského zákona jsou vymezeny nároky, kterých se může autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo (případně hrozí-li takovýto zásah), domáhat v občanskoprávním řízení. Těmito nároky jsou zejména:

- a) určovací nárok (na určení autorství)

⁸⁹ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4, s. 34-35

- b) zdržovací (negatorní) nárok (na zákaz ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva)
- c) informační nárok (na sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití)
- d) odstraňovací (restituční) nárok (na odstranění následků zásahu do práva)
- e) satisfakční nárok (na poskytnutí přímého zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu)
- f) zvláštní záporní nárok (domáhat se zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora).⁹⁰

Jak uvádí odst. 4 tohoto ustanovení, právo na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, které upravují zvláštní právní předpisy, zůstává nedotčeno. Zvláštním právním předpisem je v tomto případě občanský zákoník (úpravu náhrady škody nalezneme v ustanovení § 2894 a násl. a úpravu vydání bezdůvodného obohacení pak v ustanovení § 2991 a násl. občanského zákoníku). Namísto skutečně ušlého zisku vzniká autorovi nárok domáhat se náhrady ušlého zisku ve výši odměny, kterou lze považovat za obvyklou za získání licence, a to v době, kdy bylo s dílem neoprávněně nakládáno, přičemž u bezdůvodného obohacení se jedná o dvojnásobek této obvyklé odměny.⁹¹

Pokud jde o přestupkovou odpovědnost, tak přestupky z oblasti autorského práva jsou v autorském zákoně upraveny v hlavě VI v ustanoveních § 105a – 105bb (jako přestupky fyzických osob; přestupky právnických a podnikajících fyzických osob; přestupky kolektivních správců a přestupky nezávislých správců práv).⁹² O přestupek jde v případě, kdy neoprávněné jednání nenaplňuje znaky trestného činu porušování autorského práva a nedosahuje tak požadované společenské škodlivosti. Za přestupky lze dle autorského zákona uložit pokuty až do výše 150 000 Kč, pokud jde o fyzickou osobu, a v případě právnických osob a podnikajících fyzických osob je možné uložit pokutu až do výše 500 000 Kč.⁹³

Pokud však jednání naplní znaky uvedeného trestného činu a zároveň bude dosaženo požadované společenské škodlivosti nastoupí trestněprávní odpovědnost. Trestný čin porušování

90 TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 418-421

91 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 411-412

92 Obecnou právní úpravu přestupků obsahuje zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

93 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 736-744

autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle ustanovení § 270 TZ je blíže rozebrán v kapitole 4.1. Konečné posouzení se pak bude lišit podle toho, pod kterou skutkovou podstatu (podle jednotlivých odstavců) bude možné dané jednání subsumovat. Za tento trestný čin je pachateli možné uložit trest odnětí svobody, zákaz činnosti, propadnutí věci či peněžitý trest.

V případě tzv. downloadera, tedy uživatele, který chráněné autorské dílo z webového úložiště stahuje, ale dále jej už nešíří (stahuje tedy pro osobní potřebu), bude jednání právně posouzeno odlišně. Při stažení díla dojde zároveň k vytvoření jeho rozmnoženiny (elektronické kopie), neboť originál zůstává na serveru. Jde tak o rozmnožování díla podle ustanovení § 13 autorského zákona. Obecně lze říci, že takovéto rozmnožení díla podléhá udělení souhlasu autora díla, případně jiné oprávněné osoby. Autorský zákon však v určitých případech stahování autorských děl (hudby, filmů apod.) povoluje v souladu s ustanovením § 30 autorského zákona, které upravuje volná užití autorských děl. S odkazem na toto ustanovení se pak za užití díla nepovažuje užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby za předpokladu, že účelem tohoto užití není dosažení přímého či nepřímého hospodářského prospěchu. Za daných podmínek je tak možné zhotovit záznam, rozmnoženinu či napodobeninu díla – tedy i stáhnout obsah (autorské dílo) z internetu. Zároveň je třeba aplikovat již zmiňovaný třístupňový test, který je zakotven v § 29 odst. 1 autorského zákona. Výjimku volného užití díla tak lze uplatnit v případě, že takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a zároveň jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Podmínky stanovené třístupňovým testem jsou však poměrně neurčité a ani judikatura zatím neposkytla ustálený výklad.

Podmínkami třístupňového testu se zabýval i Soudní dvůr EU ve věci C-452/12 (*ACI Adam*). Z tohoto rozsudku vyplývá, že je nutné výjimky vykládat restriktivně, zejména není možné hledět na pořízování rozmnoženiny díla, které bylo zpřístupněno neoprávněně (a jedná se o nelegální zdroj), jako na dovolené. Uživatelé tak nemohou na dané výjimky spoléhat, stahují-li obsah, který byl zpřístupněn nelegálně. Podle Čermáka tedy uživatel, který při stahování díla z internetu věděl či musel vědět, že je dané dílo zpřístupněno neoprávněně a jedná se tudíž o nelegální rozmnoženinu, by neměl mít možnost na danou výjimku volného užití spoléhat. Dle jeho názoru tak na uživatele stahujícího nelegální rozmnoženinu výjimku volného užití nelze vztahovat, byť formální znaky dle ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona splňuje. V tomto případě by měly převážet oprávněné zájmy autora díla nad právní jistotou uživatele. Na druhou stranu však uvádí, že při stahování děl z internetu není možné automaticky posuzovat podmínky třístupňového testu jako nesplněné. Vždy bude záležet na konkrétním případě – o jaké dílo se

jedná, jak byl záznam pořízen apod. Zejména je tak nutné činit při posuzování trestní odpovědnosti, neboť v pochybnostech je třeba všechny skutečnosti vykládat ve prospěch uživatele. Podstatné bude především to, zda byla rozmnoženina díla pořízena v rozporu s běžným užitím díla či zda bylo nepřiměřeně zasaženo do oprávněných zájmů autora dle § 29 odst. 1 autorského zákona.⁹⁴

Pokud jde o provozovatele filehostingových služeb, nelze u nich dovést přímou odpovědnost za porušování autorských práv, neboť poskytovatelé těchto služeb sdílená díla ve smyslu autorského zákona sami neužívají. Lze uvažovat o nepřímé odpovědnosti v souladu s principy odpovědnosti za cizí obsah, který je prostřednictvím úložišť veřejnosti zpřístupňován. Odpovědnost provozovatelů filehostingových služeb je upravena ve Směrnici o elektronickém obchodu (čl. 14)⁹⁵, která byla transponována zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti. Ustanovení § 5 tohoto zákona uvádí, že poskytovatel filehostingových služeb za obsah informací poskytnutých uživatelem odpovídá jen v následujících případech:

- a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že je tento obsah protiprávní nebo že jednání uživatele je protiprávní
- b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávnosti tohoto obsahu či jednání uživatele a neprodleně nepodnikl veškeré kroky, které by po něm bylo v daném případě požadovat, k odstranění či znepřístupnění takového obsahu
- c) má-li na činnost uživatele rozhodující vliv (přímý či nepřímý)

Toto ostatně odpovídá i podmínkám vzniku neodpovědnosti za cizí obsah (tedy tzv. bezpečnému přístavu), již zmiňovaným v předchozí kapitole, které poskytovatel musí splnit.

Oba tyto předpisy též shodně uvádí, že poskytovatelé filehostingových služeb nemají povinnost dohlížet na (cizí) obsah jimi přenášený či ukládaný a dále také jim není uloženo aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti, které by poukázaly na protiprávní povahu (cizího) obsahu. Odpovědnost ponесou pouze ve výše uvedených případech.⁹⁶ Poskytovatel tak musí zachovat pasivní přístup, neboť vyloučení odpovědnosti ve smyslu ustanovení § 5 ZSIS se nevztahuje na poskytování aktivních služeb. Nezbytnost pasivního přístupu také potvrdil při své rozhodovací praxi Soudní dvůr EU. Vyplývá to například z rozhodnutí ve věci C-324/09

⁹⁴ JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 347-350

⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména na elektronickém obchodu, na vnitřním trhu (Směrnice o elektronickém obchodu)

⁹⁶ JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 161-162

(*L'Oréal SA a další v. eBay International AG a další*), kde soud dovedl, že neodpovědnost za obsah vylučuje aktivní role poskytovatele, a to takové povahy, že by mohl uložená data znát či kontrolovat.⁹⁷

Zde je třeba odkázat na již zmiňovanou Směrnici Evropské parlamentu a Rady (EU) 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu, která nově zavádí odpovědnost provozovatelů filehostingových služeb za obsah ukládaný uživateli. Nyní tedy poskytovatelé těchto služeb musí vyčkat na to, jak bude tato směrnice implementována do vnitrostátních předpisů členských států Evropské unie.

4.2.2. P2P síť

Velmi rozšířeným a také oblíbeným způsobem porušování autorských práv na internetu jsou peer-to-peer sítě. Označení peer-to-peer („rovný s rovným“), P2P nebo též klient-klient se používá pro označení typu počítačových sítí, ve kterých spolu přímo komunikují jednotliví klienti (tedy uživatelé). Jsou opakem síťové architektury klient-server, ve které klienti komunikují s centrálním serverem (a chtějí-li uživatelé komunikovat mezi sebou, probíhá tato komunikace opět prostřednictvím centrálního serveru).⁹⁸ V rámci peer-to-peer sítí tak uživatelé nejsou jen pasivními příjemci dat a služeb, ale jsou zároveň i v roli serveru, jelikož svá data poskytují dalším uživatelům těchto sítí. Uživatelé využívají P2P sítě především ke sdílení obsahu, a to jak legálního, tak i nelegálního, který převládá.

Existují dva základní modely sdílení dat prostřednictvím peer-to-peer sítí: a) sdílení dat s decentralizovaným vyhledáváním a b) sdílení dat s centrálním vyhledáváním. Vývoj peer-to-peer sítí prošel třemi hlavními fázemi. Prvnímu modelu (a) odpovídá první generace P2P sítí, zatímco druhému modelu (b) odpovídá druhá generace P2P sítí. Třetí generace P2P sítí pak představuje určitou kombinaci uvedených základních modelů.⁹⁹

Hlavním představitelem první generace P2P sítí je bezpochyby Napster, který byl spuštěn 1. června 1999. U jeho zrodu stáli programátoři Shawn Fanning, John Fanning a Sean Parker. Napster byl určen pro sdílení hudby, resp. výměnu hudebních souborů ve formátu MP3. Systém sdílení, který Napster poskytoval, byl v té době naprosto revoluční. Pro to, aby se uživatel mohl

97 MAISNER, Martin. Pasivní vs. aktivní hosting: hranice režimu Safe Harbour. In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 28. 3. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pasivni-vs.-aktivni-hosting-hranice-rezimu-safe-harbour?browser=mobi>

98 Peer-to-peer. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Peer-to-peer>

99 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 134-136

do tohoto systému zapojit, byla nutná instalace jednoduchého obslužného softwaru (tzv. klienta) a následná registrace. Nainstalovaný software pak fungoval tak, že v počítači uživatele vymezil určitý prostor na disku, kam se ukládaly hudební soubory, které uživatel nabízel ke stažení, a zároveň tento prostor ostatním uživatelům výměnné sítě zpřístupňoval. Pak stačilo, aby se uživatel připojil k internetu a ostatní uživatelé mohli přímo z jeho počítače soubory stahovat. Po dobu připojení k internetu tak uživatel fungoval jako server poskytující data. Zdroje hudebních souborů, které procházely Napsterem, se nacházely po celém světě, a koncového uživatele tak bylo prakticky nemožné jakkoli postihnout. V rámci Napsteru existovala průběžně aktualizovaná databáze s údaji o tom, kde se jednotlivé soubory nacházejí (resp. u kterého uživatele). V praxi tedy uživatel zadal do vyhledávače název nahrávky, kterou si chtěl stáhnout, centrální server pak zjistil, který uživatel má tuto nahrávku k dispozici a následně tyto dva uživatele spojil.¹⁰⁰ Program, který byl původně určen pro úzký okruh hudebních fanoušků, se rychle šířil. Údajně měl v době své největší slávy až 60 milionů registrovaných uživatelů. Dle některých odhadů bylo prostřednictvím Napsteru nasdíleno až 3 miliardy skladeb v jediném měsíci, což odpovídá asi 200 milionům CD.¹⁰¹ Koncem roku 1999 na Napster podala žalobu Asociace amerických nahrávacích společností (RIAA – Recording Industry Association of America). Právní zástupci Napsteru argumentovali tím, že za data sdílená přes Napster jsou odpovědní výhradně jeho uživatelé. Napster byl však nakonec shledán odpovědným za porušování autorských práv na základě sekundární odpovědnosti (tedy odpovědnosti za jednání jiných), jelikož o porušování věděl, umožňoval jej, a navíc mu z reklamy plynul hospodářský prospěch. Soud uložil Napsteru blokovat všechny skladby chráněné autorským právem, čímž se podstatně snížilo množství dostupného obsahu a uživatelé tak raději začali využívat jiné služby.¹⁰²

Druhá generace P2P sítí představovaná zejména Gnutellou a FastTrackem (KaZaA) v reakci na neúspěch Napsteru zvolila jiný model sdílení dat. Napsteru se stalo osudným to, že nebyl zcela decentralizovaný (nebyl tedy plnohodnotnou peer-to-peer sítí), ale obsahoval centralizovaný katalog všech děl, která byla jeho prostřednictvím sdílena. Druhá generace P2P sítí se tomuto snažila vyhnout tak, že každý z uživatelů měl k dispozici pouze index souborů, které měl uložené na svém počítači. Chtěl-li uživatel najít určitý soubor, stačilo poslat žádost, která byla následně předávána od uživatele k uživateli, dokud nedorazila k uživateli, který měl tento soubor k dispozici. Výměna dat se pak uskutečnila pouze mezi těmito dvěma uživateli. Zprostředkovatelé P2P sítí tak neměli a ani nemohli mít znalost o jakémkoli porušování

100 Tamtéž, s. 334-335

101 ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3, s. 170-175

102 MATĚJKA, Michal. *Počítačová kriminalita*. Praha: Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-419-2, s. 36-37

autorských práv mezi jednotlivými uživateli. Tento systém sdílení byl však ve srovnání s první generací P2P sítí mnohem pomalejší. I tito zprostředkovatelé nakonec stanuli před soudem, a jelikož u nich nemohla být dovozena sekundární odpovědnost, americké soudy přijaly novou doktrínu odpovědnosti za porušování autorských práv a to tzv. *inducement liability*. Podle této doktríny je odpovědný i ten, kdo distribuuje zařízení, které pobízí k porušování autorských práv.

Do třetí generace P2P sítí patří BitTorrent. BitTorrentový protokol vytvořil v roce 2001 americký programátor Bram Cohen. Jak již bylo dříve řečeno, v případě BitTorrentu se jedná o určitou kombinaci základních modelů sdílení dat. Jeho architektura se od předchozích liší tím, že BitTorrentový protokol je schopný pracovat efektivně jen v případech, kdy jeho uživatelé obsah současně stahují a zároveň nahrávají. Soubory jsou pak sdíleny mezi uživateli jen po malých částech a nikdy ne mezi dvěma uživateli, ale mezi mnoha uživateli ve stejnou dobu. Toto samozřejmě komplikuje vymáhání autorských práv, neboť není jednoduché najít nějaký centrální bod, přes který by výměna dat probíhala. BitTorrent se odlišuje i tím, že byl vyvinut jako „open source“ protokol, což znamená že je přístupný všem a vznikají tak neustále jeho nové verze a variace.

Základem technologie BitTorrent jsou tzv. torrent soubory. Torrent soubory slouží k lokalizaci dat. Obsahují informace např. o sdíleném autorském díle (o počtu částí, na které byl cílový soubor rozdělen a o jejich umístění), samotné dílo, které si chce uživatel stáhnout, však součástí torrent souboru není. Torrent soubor tedy funguje jako jakýsi ukazatel ke skutečnému obsahu. Uživatel, který chce nějaký obsah (autorské dílo) sdílet, tedy musí mít tento obsah (kopii díla) uložený na svém počítači a následně k němu vytvořit torrent soubor. Takového uživatele označujeme jako tzv. „sedera“. Torrent soubory pak seedeři vkládají na webové stránky, které spravují databáze torrentů. K používání BitTorrentové sítě musí mít uživatelé na svém počítači nainstalovaný „obslužný“ program, který se nazývá BitTorrent klient. Programů tohoto typu existuje velké množství a je možné je stáhnout zdarma. Mezi oblíbené patří například uTorrent, BitTorrent, qBittorrent, Vuze či Deluge.¹⁰³ Právě za pomoci tohoto klienta je pak možné otevřít torrentový soubor. Dalším nezbytným prvkem fungování BitTorrentové sítě je BitTorrent tracker, což je server, prostřednictvím kterého uživatelé navazují kontakt a sdílejí své soubory. Tracker má také k dispozici přehled, kdo z uživatelů jaké torrenty aktuálně sdílí. Jak již bylo řečeno, máme zde seedery, tedy uživatele, kteří mají kompletní cílový soubor na svém počítači a pak také tzv. leechery, kteří mají staženou pouze část cílového souboru, avšak od okamžiku, kdy stáhnou určitou část, tuto část zase dávají k dispozici dalším uživatelům ke stažení. Seedeři a

103 The best free torrent client 2020. In: *tehradar.com* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.techradar.com/best/torrent-client>

leecheri se souborně označují jako peerové. Čím více uživatelů daný cílový soubor sdílí, tím je sdílení rychlejší. Podle architektury BitTorrentové technologie tak každý uživatel stahující cílový soubor jej zároveň alespoň po určitou dobu také sdílí, a to bez ohledu na jeho vůli.¹⁰⁴

Jedním z největších a nejpoblárnějších serverů, který indexuje torrenty, resp. umožňuje ukládání a vyhledávání torrentů, je švédský The Pirate Bay („Pirátská zátoka“). Zároveň však umožňuje navázat spojení mezi uživateli, kteří chtějí sdílet a stahovat díla, tedy funguje též jako BitTorrent tracker. Server byl založen v roce 2003 švédskou organizací Piratbyrån („Pirátská kancelář“). Za jeho provozování byli v roce 2009 švédským soudem odsouzeni čtyři švédští občané k trestu odnětí svobody v délce trvání jednoho roku a též jim byla uložena společná pokuta ve výši 30 milionů švédských korun. Soud je shledal vinnými z toho, že třetím osobám umožňovali prostřednictvím serveru The Pirate Bay neoprávněně šířit autorská díla. Jejich jednání bylo posouzeno jako určitá forma účastenství na trestném činu porušování autorských práv, kterého se přímo dopouštěli uživatelé tohoto serveru (jako přímí pachatelé). Samotní provozovatelé totiž přímo autorská práva neporušovali, neboť na serveru žádná autorská díla uložena nebyla, nicméně dle soudu uživatelům k páchání této trestné činnosti napomáhali.¹⁰⁵ Žalovaní se proti verdiktu odvolali. Odvolací soud sice rozhodl o snížení trestu odnětí svobody, uloženou společnou pokutu naopak zvýšil, a to na 46 milionů švédských korun.¹⁰⁶ Přestože byli spoluzakladatelé serveru odsouzeni za porušování autorských práv, jeho činnost několikrát pozastavena a jeho doména mnohokrát přestěhována, zábavnímu průmyslu se stále nepodařilo docílit úplného zastavení jeho provozu.¹⁰⁷

4.2.2.1. Právní posouzení sdílení prostřednictvím P2P sítí typu BitTorrent

U koncových uživatelů půjde opět o přímou odpovědnost, neboť z pohledu práva mezi „klasickým“ zpřístupňováním díla pomocí plnohodnotných serverů a zpřístupňováním prostřednictvím P2P sítí žádný rozdíl není. V případě seedera (uploadera) tak můžeme odkázat na kapitolu 4.2.1.1., neboť posouzení bude stejné jako u uploadera, který sdílí prostřednictvím

104 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 336-338

105 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 338

106 The Pirate Bay trial. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Pirate_Bay_trial

107 DOČEKAL, Daniel. The Pirate Bay se drží už 13 let. Navzdory všem snahám Hollywoodu. In: *lupa.cz* [online]. 30. 8. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/trinact-let-the-pirate-bay-navzdory-vsem-snaham-hollywoodu/>

webových úložišť – půjde o sdělování díla veřejnosti ve smyslu ustanovení § 18 autorského zákona.

Jednání leechera (downloadera), který v rámci peer-to-peer sítí dílo stahuje, však posoudit stejně jako u webových úložišť nelze. Jak již bylo řečeno, u peer-to-peer sítí je prakticky vyloučeno, aby uživatel dílo pouze stahoval a byl pouhým příjemcem dat. Vždy se alespoň na nějakou dobu stává i subjektem, který dílo zpřístupňuje. Opět zde tedy půjde o sdělování díla veřejnosti podle § 18 autorského zákona. Odpovědnost leechera tak bude posuzována stejně jako u seedera, byť se leecher na sdělování díla nepodílí do takové míry jako seeder, který zpřístupňuje celé dílo, neboť příjemce od konkrétního uživatele může získat pouze část díla a zbylé části od jiných uživatelů (toto je však jen technickým řešením).

Na ostatní subjekty, které se podílejí na provozu sítě BitTorrent (resp. peer-to-peer sítí obecně), se vztahuje nepřímá odpovědnost, případně spoluodpovědnost. Mezi tyto ostatní subjekty patří tvůrci BitTorrent protokolu a obslužných programů a provozovatelé databází torrent souborů. Tvůrci BitTorrent protokolu ani obslužných programů (tzv. BitTorrent klientů) autorská práva nijak neporušují, neboť pouze vytvářejí prostředky, které následně mohou být využity k neoprávněnému šíření chráněných autorských děl. Provozovatelé torrentových databází sice poskytují prostor k ukládání torrent souborů, umožňují třídění či vyhledávání torrent souborů a spravují dané databáze, autorská díla však sami neužívají. Navíc, jak již bylo řečeno, autorská díla nejsou obsažena ani v torrentových souborech (obsahem jsou pouze určité informace).

Lze říci, že se jedná o obdobnou situaci jako v případě poskytování odkazů na konkrétní díla, což dle převažujících názorů nelze považovat za užití díla. Jednání těchto subjektů nelze posoudit jako sdělování díla veřejnosti či jeho rozmnožování, v úvahu tak připadá pouze nepřímá odpovědnost. Autoři děl se mohou domáhat s odkazem na § 40 odst. 1 písm. f) autorského zákona zákazu poskytování služby, kterou třetí osoby využívají k porušování či ohrožování práva autora. Toto je však v praxi velmi problematické, neboť servery těchto služeb se často nacházejí v zahraničí, či jejich poloha vůbec není známa. Dále je možné domáhat se náhrady škody, jež vznikla jako následek porušení obecné povinnosti nepůsobit škodu (neminem laedere), která je upravena v § 2900 občanského zákoníku. V případě porušení této obecné povinnosti prevence vzniká povinnost nahradit škodu podle ustanovení § 2090 a násl. občanského zákoníku.¹⁰⁸

108 ČERMÁK, Jiří. Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay. In: *Právní rozhledy* [online]. 2010, s. 272 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?>

4.2.3. Warez a warezová fóra

Warez je termín počítačového slangu označující autorská díla, se kterými je nakládáno nelegálně, zejména v rozporu s autorským právem. Původ slova lze hledat v anglickém slově wares – v překladu zboží, přičemž toto má zřejmě souvislost se slovem softwares (tedy množné číslo od software). V rámci warezu se můžeme setkat s rozdělením podle druhu, a to na gamez (počítačové hry), appz (aplikace), crackz (cracky) a na moviez (filmy). V dnešní době je k šíření warezu nejčastěji využíván internet. Pojem warez však není užíván pouze v tomto významu. Jako warez je označovaná i celá internetová subkultura s warezem spojená – tzv. warez scéna, která je význačná jistou hierarchií, ve které má každý člen své místo. Uživatelé warezu pak bývají označováni jako počítačovní piráti.¹⁰⁹ Počítačovní piráti tvoří warezové skupiny – mezi ty významné patří například skupina CONSPIR4CY, DrinkOrDie, Echelon, FAiRLight, RELOADED či SKiDROW. Warezových skupin existuje velké množství, většina z nich však nepůsobí po dlouhou dobu. Pokud jde o motivaci těchto skupin, tou je spíše než finanční zisk její reputace, neboť skupiny mezi sebou soupeří o to, kdo daný titul (ať už počítačový program, hru, hudbu nebo film) vydá jako první v nejlepší kvalitě.¹¹⁰

Než však skupina daný titul může vydat (anglicky release – proto jsou tyto skupiny také označovány jako „release groups“ čili vydavatelské skupiny), předchází tomu složitý proces, který se pokusíme zjednodušeně popsat. Na počátku procesu stojí tzv. suppliers tedy dodavatelé. Ti mají za úkol dodat titul – jeho kompletní, konečnou a dosud nevydanou verzi.¹¹¹ Dodavatelé se k warez titulům dostávají především u zdroje. Jsou to většinou lidé z řad prodejců softwaru, pracovníků nahrávacích společností, IT publicistů či beta testerů. Následně je získaný produkt nutné zbavit ochrany proti kopírování či nelegálnímu spouštění – toto mají na starost tzv. crackeri, nebo převést titul do formátu, ve kterém jej bude možno vydat (zejména u audio CD a DVD filmů) – čemuž se věnují tzv. rippeři.¹¹² Další v pořadí jsou tzv. packagers (baliči), kteří mají za úkol všechny soubory daného titulu zkomprimovat (soubor se musí vejít do určitého velikostního limitu) a přidat doplňující informace o titulu v podobě .nfo souborů, které mohou

[documentId=nrptembrgbpxa4s7hbpxgxzsg4za&groupIndex=8&rowIndex=0#](#)

109 Warez. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Warez>

110 List of warez groups. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_warez_groups

111 CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4, s. 36

112 JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2, s. 70

obsahovat například název skupiny, velikost souboru, informace o licenci a další.¹¹³ Poté následuje distribuce daného warez titulu, kdy tzv. couriers (kurýři) dokončený „release“ (warezový titul) nahrají na určité FTP servery s datovou kapacitou v řádu stovek gigabyte až několik terabyte a s rychlým internetovým připojením. Tyto servery jsou dále rozděleny na sekce podle typu warez titulu (hudba, film), které nabízejí. Warezová skupina release nejdříve zveřejní na svém FTP serveru a pak až jej přesouvají na tzv. affil servery (označované jako Topsite, v češtině také jako topsajt), což jsou servery s jejichž správci má skupina domluvenou exkluzivitu, tzn. že se release této skupiny na affil serveru objeví s předstihem před ostatním. Nejdříve je tedy release dostupný na Topsites, dále ho pak kurýři šíří na hůře hodnocené sites (sajty) až se postupem času rozšíří na všechny sites (sajty) warez scény a také ke koncovým uživatelům. Ti se k warezu mohou dostat jednak prostřednictvím již zmiňovaných peer-to-peer sítí nebo za pomoci tzv. odkazů (odkazů na soubory) umístěných na tzv. warez fórech.¹¹⁴ Na těchto diskusních skupinách však nejde pouze o šíření warezu, jsou v rámci nich vedeny i diskuse na různá témata a uživatelé zde mohou získat cenné rady, pokud jde počítače, software atd. Jedná se o elektronické diskusní skupiny (newsgroups), které dohromady tvoří systém zvaný Usenet. Podle údajů z ledna 2020 jím denně proteče přes 60 TiB (tebibyte) dat. Pro Usenet je typická anonymita, neboť nemá žádný centrální server s administrátorem, a naopak je distribuován mezi velké množství vzdálených serverů, které si mezi sebou příspěvky uživatelů vyměňují. Příspěvky jsou navíc rozesílány pomocí záplavového algoritmu po veškerých serverech na síti. Systém tak připomíná již zmiňované peer-to-peer sítě, jen v tomto případě je přenos iniciován odesílatelem a ne příjemcem. I zde existuje určitá hierarchie a v rámci sítě diskusních skupin existuje devět základní kategorií – podle toho jaká témata se probírají – počítače (software), hudba, filmy, ale také umění, literatura či věda.¹¹⁵

Nyní se ale vrátíme k problematice tzv. linkingu. V zásadě rozlišujeme dva základní typy odkazů, a to z hlediska toho, zda jsou odkazy poskytovány či využívány. Prvním typem je prostý tzv. klikatelný odkaz (simple link). Tento hypertextový odkaz je umístěn poskytovatelem odkazu na určitou webovou stránku (jedná se tedy o poskytování) a v případě, že uživatel na tento odkaz

113 MCQUADE, Samuel C. *Encyclopedia of cybercrime*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2009. ISBN 0313339740, s. 193-194

CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4, s. 82

114 JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2, s. 71-72

CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4, s. 101

115 Usenet. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Usenet>

klikne, je přesměrován na jinou webovou stránku a daný obsah (v tomto případě warez) je mu zpřístupněn v rámci této jiné zdrojové stránky. Podstatné je, že tento prostý odkaz představuje pouhou informaci o lokaci určitého obsahu, který je ale zpřístupněn jinde a to osobou, která není nositelem autorských práv. Na původní stránkách se tak tento obsah vůbec nevyskytuje.

U druhého typu jde o využívání odkazu. K přesměrování na jinou webovou stránku v tomto případě nedochází a obsah se nám zobrazí přímo v rámci stránky na které je odkaz umístěn, jako by byl součástí této stránky. Externí obsah je tedy pomocí tohoto odkazu ze zdrojové stránky přenášen na stránku, na které se odkaz nachází. Tento typ odkazu zahrnuje tzv. embedding (kdy je odkazováno pouze na jeden prvek z webové stránky, na niž cílí) a tzv. framing (v jehož případě je odkazováno rovnou na celou cílovou stránku, která je tímto odkazem vnořena do stránky, z níž je tento odkaz činěn). Na rozdíl od prostého odkazu v případě embeddingu a framingu již ke zpřístupnění obsahu veřejnosti dochází. Blíže se embeddingu a jeho právnímu rozboru věnuje kapitola 4.2.4.¹¹⁶

4.2.3.1. Právní rozbor poskytování prostého odkazu na cizí obsah

V autorském zákoně ani v jiném právním předpise úpravu poskytování odkazů na internetu nenajdeme. Jelikož poskytování odkazu není možné přiřadit k žádnému ze způsobů užití díla (ve smyslu ustanovení § 12 autorského zákona), nemůže být toto jednání posouzeno jako přímé porušení autorského zákona, a to ani v případě odkazování na obsah, který byl zpřístupněn neoprávněně. V úvahu tak za určitých okolností připadá pouze nepřímá odpovědnost, resp. spoluodpovědnost poskytovatele odkazu za to, že napomáhá třetí osobě (která odkazované dílo na internetu zveřejnila) ve zpřístupňování chráněného obsahu dalším osobám. V daném případě tak bude nutné zkoumat, jak významné je poskytnutí odkazu ve vztahu k dalšímu užívání díla koncovými uživateli a do jaké míry se podílí na vzniklé škodě. Lze předpokládat, že odpovědnost poskytovatele odkazu by bylo možné dovodit jen v ojedinělých případech.¹¹⁷

V této souvislosti je možno zmínit kauzu známou pod názvem Blind Alley (Slepá ulička), kterou se zabýval v roce 2009 Obvodní soud pro Prahu 8. Obžalováni byli tři muži, kteří provozovali Topsite server Blind Alley, kde se nacházely více než 4 terabajty (TB) dat (warez titulů) - asi osm tisíc hudebních alb, tisíc filmů, počítačové hry a další software. Jednalo se o

116 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 192

117 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 185-186

jeden z nejvýkonnějších pirátských (warez) serverů vůbec.¹¹⁸ Trestním příkazem byl všem obžalovaným uložen trest odnětí svobody v délce jednoho roku s podmíněným odkladem trestu na dva roky. Ti následně podali proti tomuto příkazu odpor. V hlavním líčení pak soudce rozhodl o zproštění obžaloby, neboť nebylo jednoznačně prokázáno, že obžalovaní skutek spáchali.¹¹⁹

Otázkou, zda se v případě prostého odkazování jedná o užití díla poskytovatelem odkazu či nikoliv, se zabýval i Soudní dvůr EU ve věci C-466/12 (*Svensson*). Soud zde dovodil, že se jedná až o druhotné zpřístupnění odkazovaného díla, přičemž k tomu prvotnímu dochází již při umístění odkazovaného obsahu na webovou stránku, kde se skutečně obsah nachází. Podstatné je dále to, zda se poskytnutím tohoto odkazu dílo stane dostupné pro nový okruh osob oproti prvotnímu zpřístupnění. Soudní dvůr EU uvádí, že prostým odkazováním nedochází ke sdělování díla nové veřejnosti, a tak nedochází ani k novému zpřístupnění daného díla veřejnosti – nejde tak o sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 informační směrnice. Jiná situace by nastala v případě, že by prostý odkaz umožnil uživatelům dostat se na stránku s odkazovaným obsahem, kam by jim jinak nebyl vstup umožněn z důvodu omezujících opatření (například stránka je blokována uživatelům z určitých zemí, obsah je přístupný pouze pro předplatitele). V případě těchto uživatelů by se již o novou veřejnost jednalo. Je však nutné dodat, že se Soudní dvůr EU v té době vůbec nezabýval legálností a nelegálností obsahu, tedy zda je prvotní obsah zpřístupněn oprávněně či není. A situace tak byla v tomto ohledu nejasná.¹²⁰

Za průlomové (a též do jisté míry překvapivé) rozhodnutí můžeme označit rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-160/15 (*GS Media BV v Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker*) ze dne 8. září 2016. Případ se týkal fotografií nizozemské modelky, které byly pořízeny pro časopis Playboy, přičemž společnost GS Media na svých webových stránkách zveřejnila hypertextových odkaz na stránky, kde byly tyto snímky publikovány, avšak bez souhlasu vlastníka autorských práv. Společnost Sanoma Media (vydavatel nizozemské verze časopisu Playboy) jako vlastník těchto autorských práv následně na tuto skutečnost společnost GS Media upozornila a požadovala stažení těchto odkazů. Společnost GS Media však na výzvy nereagovala. Nizozemský soud, který případ rozhodoval, podal Soudnímu dvoru EU žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se týkala výkladu čl. 3 odst. 1 informační směrnice. Soudní dvůr EU v souladu s předchozí judikaturou uvedl, že není možné

118 Provozovatelé TopSite Blind Alley obžalováni. In: *Česká protipirátská unie* [online]. 11. 3. 2009 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.cpuofilm.cz/new/www/aktuality_blindalley_110309.html

119 KŘIVKA, Vladimír. Piráti z budovy Akademie věd slaví. Soud žalobu zrušil. In: *tyden.cz* [online]. 22. 7. 2009 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pirati-z-budovy-akademie-ved-slavi-soud-zalobu-zrusil_124242.html?showTab=nejnovejsi

120 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 344-345

každé poskytnutí hypertextových odkazů odkazujících na neoprávněně zveřejněná autorská díla považovat za sdělování veřejnosti dle výše zmíněného ustanovení. Neboť kdyby tomu tak bylo, došlo by k podstatnému omezení svobody projevu a informací. V daném rozhodnutí tak odlišil dvě možné situace, přičemž hlavním hlediskem bylo, zda byl odkaz použit za účelem dosažení zisku či nikoli. Pokud by nebyl použit za účelem dosažení zisku, nejednalo by se ani o sdělování veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 informační směrnice a nešlo by tak ani o porušování autorských práv. Nebyla by tedy vyvozena odpovědnost za toto jednání, a to za předpokladu, že daná osoba vzhledem k okolnostem nevěděla a ani vědět nemohla, že odkazované dílo je zpřístupněné neoprávněně. Vědět by to mohla například v případě, že by ji autor na tuto skutečnost upozornil, což se také v rozhodovaném případě stalo. Pokud jde o druhou variantu, tedy poskytnutí odkazu za účelem dosažení zisku, zde už daná osoba musí vědět či alespoň dostatečně předpokládat, že by tímto jejím jednáním mohlo dojít k porušování autorských práv. Uplatní se tak vyvratitelná domněnka vědomosti o neposkytnutí autorova souhlasu se zveřejněním díla na internetu. Nebude-li tato domněnka vyvrácena, pak se již o sdělování veřejnosti podle čl. 3 odst. 1 informační směrnice jednat bude. Poskytovatel odkazu tak bude odpovědný za porušování autorského práva.¹²¹ Nicméně je třeba zdůraznit, že se jedná ze strany Soudního dvora EU o poskytnutí vodítka pro národní soudy, a záleží tak na těchto soudech, jak se k tomuto rozhodnutí postaví, jak ho budou při svém rozhodování zohledňovat a jak budou konkrétní případy posuzovat.

Argumentace z rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci GS Media již byla užita při rozhodování Obvodního soudu pro Prahu 4 ve věci trestního stíhání České pirátské strany za provozování internetových stránek sledujuserialy.cz a sledujemefilmy.cz (stránky již dostupné nejsou), kde byla zpřístupňována autorská díla (seriály a filmy) prostřednictvím embedded linků. Pro posouzení případu bylo podstatné, že Česká pirátská strana dané stránky neprovozovala za účelem dosažení zisku (na stránkách nebyla umístěna žádná reklama) a také skutečnost, že na protiprávnost tohoto jednání byla upozorněna Českou protipirátskou unií a nikoli nositeli daných autorských práv (případně by stačilo zmocnění České protipirátské unie k těmto krokům vlastníky práv, které však uděleno nebylo), což domněnku nevědomosti nevyvrací. Trestní stíhání České pirátské strany tak bylo zastaveno.¹²²

121 MATZNER, Jiří. Užívání hypertextových odkazů k neoprávněně zveřejněným dílům. In: *pravni prostor.cz* [online]. 13. 2. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/uzivani-hypertextovych-odkazu-k-neopravnene-zverejnenym-dilum>

122 Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 16. ledna 2017, sp. zn. 33 T 54/2016 TUČEK, Jakub. Může být odkaz cizí internetové stránky nelegální. In: *pravopropodnikatele.cz* [online]. 21. 2. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://pravopropodnikatele.cz/muze-byt-odkaz-cizi-internetove-stranky-nelegalni/>

Na závěr je ještě vhodné zmínit, že můžeme sledovat určitý posun, pokud jde o výklad pojmů sdělování veřejnosti a nová veřejnost. Soudní dvůr EU ve věci C-161/17 (*Land Nordrhein-Westfalen v Dirk Renckhoff*, nebo také případ „Cordoba“) rozhodoval o předběžné otázce německého Spolkového soudního dvora zda „*pojmem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje zpřístupnění na internetových stránkách fotografie, která předtím byla bez omezujícího opatření zabraňujícího jejímu stažení a se svolením nositele autorského práva zveřejněna na jiných internetových stránkách*“. Soudní dvůr EU dovedl, že dané zpřístupnění musí být kvalifikováno jako zpřístupnění nové veřejnosti, neboť nositel autorského práva tuto novou veřejnost (uživatelé stránek, na kterých bylo dílo zpřístupněno bez jeho souhlasu a zároveň ostatní uživatelé internetu) při udělování souhlasu nebral v potaz. Dále uvedl, že je nutné rozlišovat zpřístupnění online a zpřístupnění prostřednictvím hypertextového odkazu odkazujícího na stránky, kde došlo k prvotnímu sdělení díla, neboť v případě prostých odkazů je možné se k obsahu dostat i bez toho odkazu, tedy bez jednání osoby, která odkaz poskytne. V rozhodovaném případě však žalovaný aktivně dílo stáhl, zkopíroval a pak ho zveřejnil – jeho jednání tak bylo zásadní pro sdělování díla (nové) veřejnosti.¹²³

Rozhodováno však nebylo v kontextu hypertextových odkazů, otázkou tedy je, zda to v budoucnu při posuzování odpovědnosti za poskytování odkazů (a to zejména u embedded linků) bude zohledňováno.

4.2.4. Embedded linky

V návaznosti na předchozí kapitolu se nyní zaměříme na druhý typ odkazů – embedded link(y). Embeddingem rozumíme „*technický způsob umístění obsahu na internetových stránkách vložením připraveného kódu, odkazujících na obsah umístěný na jiné internetové stránce tak, že je tento obsah možné zpřístupnit na té stránce, kde je embeddovaný link umístěn, bez nutnosti uživatele přejít na internetovou stránku, kde je umístěn obsah*“.¹²⁴ Tento typ odkazu je na rozdíl od prostého odkazu využíván již při vytváření webové stránky a obsah se tak uživateli zobrazuje, jako by byl součástí této stránky.¹²⁵

123 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 194
KUKLINCA, Ján a Martin BARTOŇ. Embedovaný odkaz ve světle nové rozhodovací praxe. In: *epravo.cz* [online]. 2. 10. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/embedovany-odkaz-ve-svetle-nove-rozhodovaci-praxe-108176.html>

124 GRIVNA, Tomáš. Kybernetická kriminalita v judikatuře českých soudů. In: *Docplayer.cz* [online]. 2015 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/3912001-Kyberneticka-kriminalita-v-judikature-ceskychsoudu-doc-judr-tomas-grivna-ph-d-pravnicka-fakulta-uk-v-praze.html>

125 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 192

4.2.4.1. Právní rozbor embedded linků

Zabývat se budeme především odpovědností provozovatelů webových stránek. V případě uploadera lze opět odkázat na kapitolu 4.2.1.1., neboť právní posouzení bude totožné. Pokud jde o downloadera, tak v případě embeddingu ke stahování děl nedochází. Při sledování streamovaného obsahu vznikají kopie tohoto obsahu, které však nejsou závislé na vůli uživatele. Jedná se zejména o tzv. technické kopie. V souladu s ustanovením § 13 autorského zákona jsou tyto přechodné technické kopie sice považovány za rozmnoženiny, avšak autorský zákon obsahuje v § 38a v souladu s čl. 5 odst. 5 informační směrnice výjimku, dle níž technické rozmnoženiny do autorského práva nezasahují.¹²⁶

Výše uvedená rozhodnutí ve věci *Svensson* i *GS Media* můžeme vztáhnout i na problematiku embedded linků, neboť v konečném důsledku není mezi prostým odkazem a embedded linkem rozdíl. Jeho užitím tak buď dojde ke zpřístupnění odkazovaného díla nové veřejnosti či nikoli. Ostatně toto potvrdil i Soudní dvůr EU v rozhodnutí ve věci *C-348/13 (Bestwater International)* ze dne 21. října 2014.

Problematikou embedded linků se opakovaně zabýval i Nejvyšší soud, přičemž v níže uvedených rozhodnutích vždy dovedl odpovědnost provozovatelů webových stránek, na kterých byla neoprávněně zpřístupňovaná autorská díla prostřednictvím embeddovaných odkazů. Prvním rozhodnutím bylo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013 v kauze známé také pod názvem „*Liberecký pirát*“. Jednalo se o tehdy šestnáctiletého studenta z Liberce vystupujícím pod pseudonymem „tulipán“, který na svých webových stránkách nabízel ke shlédnutí 2470 audiovizuálních děl, které zde byly umístěny formou embedded linků. Na konci května roku 2008 byl vyzván Českou protipirátskou unií k ukončení tohoto protiprávního jednání. Mladistvý sice dané webové stránky zrušil, ale následně si založil nové, kde v činnosti pokračoval. V trestním řízení tak byl uznán vinným proviněním porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práva k databázi podle § 270 odst. 1 trestního zákoníku. Za toto provinění mu bylo uloženo opatření propadnutí věci (notebooku) a trestní opatření odnětí svobody v délce trvání pěti měsíců s odkladem na zkušební dobu jednoho roku (tento trest byl však následně na základě amnestie prezidenta republiky ze dne 1. ledna 2013 mladistvému prominut). Dále bylo také rozhodnuto o náhradě škody, která bude vymáhána v rámci občanskoprávního řízení. Česká protipirátská unie škodu vyčíslila na částku 122 milionů korun,

Internetové právo str. 343

126 JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4, s. 348

pro výpočet brala částku ve výši 15-30 korun za jedno zhlédnutí filmu, v případě zhlédnutí jedné epizody seriálu pak tato výše činila 5-10 korun.¹²⁷ Výše nároku na náhradu škody však byla v konečném výsledku snížena na necelé 4 miliony korun.¹²⁸

V případě embedded linků tak Nejvyšší soud dovodil, že „za neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv ve smyslu § 270 odst. 1 TZ lze považovat i takové jednání pachatele, který na internetu v prostoru vyhrazeném pro své internetové stránky umístí odkazy (tzv. embedded linky) umožňující neoprávněný přístup k rozmnoženinám děl (např. filmových a televizních) umístěných na externích serverech tak, že kdokoli k nim může mít prostřednictvím takové internetové stránky přístup, aniž by k tomu měl souhlas nositelů autorských práv, a využije tzv. hostingu s možností uložení dat na serveru. V takovém případě totiž pachatel (umístěním tzv. embedded linku) umožnil přístup k rozmnoženině díla, a to jako osoba odlišná od osoby, která je vlastníkem této rozmnoženiny nebo jinou oprávněnou osobou, což je činnost, již je nutné považovat za porušení autorských práv k jednotlivým dílům a porušení práva na sdělování díla veřejnosti ve smyslu §18 odst. 1, 2 autorského zákona“.¹²⁹

Případ se dostal až k Ústavnímu soudu, který však ústavní stížnost usnesením ze dne 10. září 2013, sp. zn. III.ÚS 1768/13 odmítl.

Dalším rozhodnutím týkajícím se embedded linků, je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2013, sp. zn. 5 Tdo 271/2013. V daném případě obviněný na své webové stránky umisťoval chráněná autorská díla prostřednictvím embedded odkazů a také nabízel k prodeji trička a reklamní placky, které obsahovaly části seriálů (citace, vyobrazení postav), přičemž tímto svým jednáním zasahoval do autorských práv jejich nositelů. Obviněný tak byl uznán vinným zločinem porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1, 3 písm. b) trestního zákoníku. Za tento zločin mu byl uložen trest propadnutí věci a trest odnětí svobody v délce trvání 3 let s podmíněným odkladem na zkušební dobu 3 let a 6 měsíců. Dále mu bylo uloženo nahradit způsobenou škodu. K embedded odkazům Nejvyšší soud uvedl, že „tzv. embedding použitý osobou odlišnou od vlastníka díla či jiného předmětu ochrany představuje neoprávněný zásah do zákonem chráněných práv jejich nositelů za předpokladu, že tato metoda je způsobilá zpřístupnit veřejnosti autorské dílo nebo jiný předmět ochrany. Z hlediska trestní odpovědnosti za trestný čin porušení autorského práva, práv

127 První provozovatel stránky s online filmy a seriály obviněn. In: Česká protipirátská unie [online]. 5. 1. 2012 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.cpufilm.cz/press.html>

128 POLESNÝ, David. Případ libereckého piráta je u konce, za embedované filmy je vinen. In: zive.cz [online]. 11. 10. 2013 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.zive.cz/bleskovky/pripad-libereckeho-pirata-je-u-konce-za-embedovane-filmy-je-vinen/sc-4-a-170904/default.aspx>

129 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 521

souvisejících s autorským právem a práv k databázi podle § 270 trestního zákoníku má význam též okolnost, zda pachatel neoprávněně zpřístupnil dílo nebo jiný předmět ochrany metodou vloženého kódu (tzv. embedding), anebo zda použil toliko prostý odkaz na autorské dílo či jiný předmět ochrany. Zatímco v případě prostého odkazu jiná osoba než autor díla nebo další nositel práv toliko informuje o umístění díla (resp. jeho rozmnoženiny) na příslušných internetových stránkách, aniž by zpřístupnila obsah díla (resp. jeho rozmnoženiny), použití metody vloženého kódu (tzv. embedding) představuje přímé zpřístupnění obsahu takového díla (resp. jeho rozmnoženiny) veřejnosti“.

Obdobně Nejvyšší soud rozhodl i v usnesení ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 5 Tdo 1136/2014. Obviněný v tomto případě opět neoprávněně zpřístupňoval chráněná díla formou embeddingu na webových stránkách (serialycesky.cz), které provozoval. Na stránkách byla navíc umístěna reklama, obviněný tedy nejenže porušoval autorská práva, neboť neměl ke své činnosti souhlas nositelů práv, ale činil tak i se zjištěným motivem. V daném rozhodnutí je však uvedeno, že způsobená škoda nebyla objektivně přesně zjištěna. Obviněný byl uznán vinným přečinem porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1 trestního zákoníku. Za tento přečin mu byl uložen trest odnětí svobody v délce trvání 4 měsíců s odkladem na zkušební dobu 20 měsíců.¹³⁰

I v tomto případě byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 25. října 2017, sp. zn. I.ÚS 578/15 odmítl. Ústavní soud v tomto nálezu potvrdil judikaturu Nejvyššího soudu v oblasti sdělování děl veřejnosti prostřednictvím odkazů, přičemž odkázal i na rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *Svensson, BestWater a GS Media*. Dále zde rozlišil čtyři možné situace, ke kterým může dojít při odkazování na chráněná autorská díla na internetu – a) odkaz na oprávněně zveřejněná díla, b) odkaz na neoprávněně zveřejněná díla, která jsou však oprávněně zveřejněná na jiné webové stránce, c) odkaz na neoprávněně zveřejněná díla, přičemž odkazování není činěno za účelem dosažení zisku osobou která nevěděla či nemohla vědět o protiprávnosti zveřejnění těchto děl a d) odkaz na neoprávněně zveřejněná díla, a to z účelem dosažení zisku osobou, která o protiprávnosti tohoto jednání věděla či mohla vědět. V prvních třech situacích se nejedná o sdělování díla ve smyslu informační směrnice. Čtvrtý případ už však jako sdělování díla ve smyslu této směrnice posouzen bude, v tomto případě je navíc vědomost o protiprávní povaze zveřejnění díla presumována.¹³¹

130 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 521-524

131 PULLMANNOVÁ, Helena. Ústavní soud potvrzuje judikaturu Nejvyššího soudu v oblasti sdělování děl veřejnosti odkazem. In: *Revue pro právo a technologie*. [Online]. 2018, č. 17, s. 51-58. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/9417>

4.3. Softwarové pirátství

Pod pojem softwarové pirátství lze zahrnout všechna jednání, která jsou neoprávněným nakládáním se softwarem.¹³² Mezinárodní protipirátská organizace Business Software Alliance (BSA) přišla s vlastní definicí, podle které se softwarovým pirátstvím rozumí neoprávněné používání a/nebo distribuce softwaru chráněného zákony, které upravují práva duševního vlastnictví.¹³³ V případě porušování autorských práv u softwaru se vždy jedná buď o zásah do osobnostních práv (např. zásah do zdrojového kódu softwaru, tzn. porušení práva na nedotknutelnost softwaru) nebo do práv majetkových (např. neoprávněné užití softwaru). Odpovědnost za porušení autorských práv je posuzována objektivně, k jejímu vzniku tedy není nutné zaviněné jednání původce zásahu.¹³⁴

Počátky softwarového pirátství se datují od osmdesátých let 20. století. Klíčovým momentem (ke kterému došlo na konci sedmdesátých let) bylo oddělení softwaru od hardwaru, který byl do té doby nedílnou součástí hardwaru, čímž se uživatelům naskytla možnost počítačové programy kopírovat. V té době se však jednalo o několik počítačových nadšenců. Ovšem s rozvojem počítačových technologií rostla i pirátská scéna. S nástupem internetu se pak počítačové pirátství rychle rozšířilo po celém světě.¹³⁵

Pokud jde o ochranu softwaru, hovořilo se o dvou variantách – ochrana *sui generis* nebo ochrana patentová. Světová organizace duševního vlastnictví se přiklonila k pozdější variantě, a tak jsou počítačové programy chráněny jako díla literární (a spadají tedy pod copyrightovou ochranu) a vztahuje se na ně tudíž Bernská úmluva.

Autorský zákon v souladu s mezinárodními smlouvami a unijním právem v § 65 uvádí, že software, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako literární dílo¹³⁶, a to bez ohledu na formu jeho vyjádření. Chráněn je nejen dokončený software, ale i jeho jednotlivé vývojové fáze či části. Naproti tomu se ochrana netýká myšlenek a principů, na kterých je software založen. K tomu, aby byl počítačový program chráněn jako literární dílo je nutné, aby byly kumulativně splněny dvě podmínky – původnost a objektivní vnímatelnost. Podmínka

132 VLČEK, Martin. *Softwarové právo pro každý den*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-85623-12-9, s. 76

133 SCOTT, Robert. A New Definition of Software Piracy. In: *bsadefense.com* [online]. 11. 8. 2017 [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://bsadefense.com/blog/2017/08/11/a-new-definition-of-software-piracy/>
Business Software Alliance. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Business_Software_Alliance

134 JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 53

135 CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4, s. 27-33

136 Počítačový program jako takový literárním dílem být nemusí, podstatou je, aby mu byla poskytnuta stejná právní ochrana jako dílům literárním ve smyslu Bernské úmluvy.

původnosti je splněna, je-li software vytvořen vlastní duševní činností autora¹³⁷, tedy programátora. Podmínka objektivní vnímatelnosti se týká vyjádření softwaru ve zdrojovém kódu, ať už elektronicky nebo písemně, dočasně či trvale. Na rozdíl od jiných autorských děl u softwaru není vyžadovaná individuální povaha softwaru jako další podmínka. Z hlediska práva tedy není podstatné, zda software stejné funkce vytvoří více osob nebo jen jedna. Každý, kdo vytvoří počítačový program vlastní duševní činností se stejnými funkcemi, jej může licencovat, je však nutné respektovat zákaz nekalé soutěže (§ 2976 a násl. Občanského zákoníku).¹³⁸

Je třeba také upozornit na to, že na rozdíl od audio a audiovizuálních děl je u počítačových programů odlišně upravena rozmnoženina pro osobní potřebu v rámci volného užití díla dle § 30 autorského zákona, které je u počítačového programu vyloučeno. Oprávněný uživatel softwaru si tak může zhotovit pouze tzv. záložní rozmnoženinu programu podle § 66 odst. 1 autorského zákona, a to za předpokladu, že je taková to rozmnoženina nezbytná pro užívání počítačového programu.¹³⁹ Podle odst. 6 téhož ustanovení je oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu „*oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoli za účelem jejího dalšího převodu, dále oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu*“. Z této definice tak vyplývá, že aby mohl uživatel vytvořit záložní rozmnoženinu, potřebuje k tomu jisté oprávnění, oproti tomu rozmnoženinu pro osobní potřebu podle § 30 autorského zákona může vytvořit kterákoliv fyzická osoba bez potřeby jakéhokoliv oprávnění.

Základním předpokladem pro užívání počítačového programu jinou osobou, než jeho autorem je licence. Občanský zákoník (§ 2358 a násl.) rozlišuje dva základní typy licencí – licencí výhradní a nevýhradní. Udělení výhradní licence pro poskytovatele znamená omezení daný počítačový program sám užívat či udělit licenci další osobě. Jedná se především o software, který byl vytvořen na míru a dle představ konkrétního zákazníka. Oproti tomu udělení nevýhradní licence s sebou takovéto omezení nepřináší, poskytovatel licence se softwarem může nadále libovolně nakládat, včetně možnosti udělovat licence jiným osobám. Podle obsahu licence můžeme software kategorizovat na free software, open source, public domain, freeware,

137 Z české úpravy autorských práv k softwaru vyplývá, že autorem softwaru může být pouze fyzická osoba, jelikož se jedná o výsledky duševní činnosti. Toto se může jevit problematické zejména v případech, kdy počítačové programy vznikají jako výsledek podnikání IT firem. Autorská práva k softwaru tedy nabývá programátor a jeho zaměstnavatel je pak pouze vykonává.

138 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 35-41

139 JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3, s. 198

shareware, demoverze, adware, firmware či OEM software.¹⁴⁰ Podrobněji jsou pak některé druhy softwaru popsány v následující kapitole. S právem užití software na základě licence dochází k prodeji nebo bezúplatnému šíření rozmnoženiny softwaru. Je tedy nutné odlišovat poskytování softwaru jako služby, jelikož v tomto případě k převodu rozmnoženiny počítačového programu nedochází, ale jedná se pouze o poskytnutí výstupů funkcionality softwaru.¹⁴¹

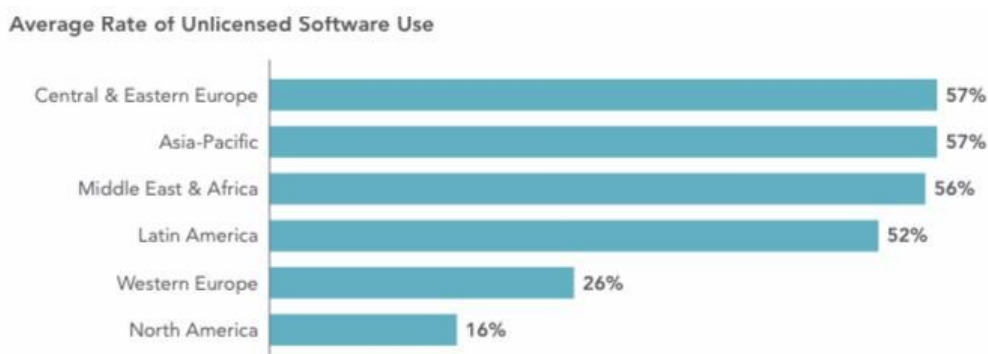
Uživatelé se uchylují k používání pirátského softwaru zejména z důvodu finanční nákladnosti, neboť pořizovací ceny legálního softwaru se pohybují v řádu tisíců až desetitisíců korun, zatímco pirátský software si uživatelé stahují zdarma. Otázkou je, zda by v případě podstatného snížení cen softwaru došlo u uživatelů k podobné reakci jako v případě hudebního průmyslu, kde s rostoucí nabídkou cenově dostupných služeb jako je Spotify či Apple Music klesá počet pirátských kopií.

Podle poslední dostupné celosvětové studie softwarového pirátství organizace BSA z roku 2018 (studie pracuje s daty k roku 2017) se procento užívání nelicencovaného softwaru oproti předchozím rokům nepatrně snížilo. Přesto však čísla zůstávají alarmující. Odhadem je zhruba 37 % softwaru na osobních počítačích nainstalováno nelegálně, přičemž v mnoha zemích nelicencovaný software přesahuje hodnoty 50 % či dokonce vyšší. V České republice podíl instalací nelicencovaného softwaru činil v roce 2017 32 %. Nejvyššího podílu, kdy se hodnoty pohybují mezi 80-90 %, bylo dosaženo v zemích jako je Bangladéš, Indonésie, Pákistán, Gruzie, Venezuela, Nikaragua, Nigérie, Irák či Libye (kde byla hodnota vůbec nejvyšší, a to 90 %). Nejlépe je na tom Severní Amerika, kde celkový podíl nelicencovaného softwaru dosahuje 16 %. Nicméně je třeba zdůraznit, že zatímco ve Spojených státech amerických je podíl nelicencovaného softwaru pouhých 15 % a jedná se tak o nejnižší číslo vůbec, tržní hodnota tohoto nelicencovaného softwaru je bezkonkurenčně nejvyšší a to téměř 9 miliard dolarů.¹⁴² Následující graf zobrazuje průměrnou míru používání nelegálního softwaru v různých částech světa za rok 2017.

140 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 269-288

141 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 32

142 Celosvětová studie softwarového pirátství 2018. In: *bsa.org* [online]. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://ww2.bsa.org/~/_media/Files/StudiesDownload/2018_BSA_GSS_Report_A4_en.pdf

Graf 2 (zdroj: internetové stránky organizace BSA)

Mezi počítačové programy do určité míry zahrnujeme též počítačové hry, resp. videohry. Protože však stojí na pomezí počítačových programů a audiovizuálních děl, neboť se skládají z počítačového programu a z obrazových (grafických) a zvukových prvků, stále se o jejich zařazení vedou diskuse. Podle převažujících názorů, že se jedná o multimedialní dílo, tedy autorské dílo sui generis. Také Soudní dvůr EU se přiklání k názoru, že se skutečně nejedná pouze o počítačový program, ale jakýsi komplexní duševní výtvor.¹⁴³

4.3.1. Druhy softwaru a způsoby jeho užití

V této kapitole si přiblížíme některé druhy softwaru a také způsoby jejich legálního užití, abychom se následně mohli věnovat trestné činnosti ke které dochází v souvislosti s nelegálním užíváním počítačových programů.

4.3.1.1. Freeware

Freeware je software, který je šířen zásadně zdarma, bez zpřístupnění zdrojového kódu a též bez možnosti jakkoli do softwaru zasahovat a upravovat ho. Výhodou této formy softwaru je možnost jej neomezeně šířit, kopírovat či instalovat na libovolný počet zařízení. Jedná se o autorské dílo volně použitelné, které, jako jiná díla, požívá autorskoprávní ochrany, nelze jej tedy zaměňovat s dílem volným (dílo, u kterého již uplynula doba trvání majetkových práv). Autor freewaru si tedy zpravidla ponechává autorská práva, jeho bezplatné užití tak může být omezeno pro specifické účely – například pro nekomerční, osobní či vzdělávací účely (omezení užití bývá specifikováno v licenčním ujednání).¹⁴⁴

143 HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 515-516

144 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKA. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 288

Freeware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Freeware>

4.3.1.2. Shareware

Jako shareware označujeme volně distribuovatelný software. Volnost se však týká právě momentu distribuce a nikoli samotného užívání. Shareware je konstruován tak, že je možné jej po určitou dobu užívat bezplatně (na zkoušku). Pokud se uživatel rozhodne software používat i po uplynutí této doby, musí se řídit licenčními podmínkami. Zpravidla je nutné za jeho další užívání zaplatit nebo se zaregistrovat u dodavatele daného softwaru. Do sharewaru je ve většině případů zakázáno zasahovat, tedy nějakým způsobem ho upravovat, ale pokud jde o šíření, to bývá prakticky neomezeno. Tento způsob volného šíření softwaru využívají především začínající firmy, neboť není tak nákladný jako třeba distribuce v prodejní síti.¹⁴⁵

4.3.1.3. Adware

Adware (advertising-supported software) neboli reklamní software je druh softwaru který je možné získat bezplatně, avšak s tím, že se uživateli zobrazuje v rámci softwaru reklama. Ta může mít podobu běžných bannerů, ikon v oznamovací oblasti či vyskakujících pop-up oken. Poskytovatel tak získává peněžní prostředky, které mu umožňují dále financovat svůj program, prodejem reklamního prostoru v softwaru namísto z licenčních poplatků. Někdy dochází k zaměňování adwaru a spywaru (tedy špionážního softwaru). Tyto se však od sebe odlišují především tím, že v případě adwaru se uživatel při instalaci dozvídá, že se jedná právě o adware a má možnost odsouhlasit či odmítnout instalaci daného programu. Navíc adware nebývá tak nebezpečný jako spyware, který se do zařízení nainstaluje bez uživatelského vědomí.¹⁴⁶

4.3.1.4. Open source software

Open source software neboli otevřený software je, jak již název napovídá, druh volně šířitelného softwaru s otevřeným zdrojovým kódem. Uživatelé mají k dispozici zdrojový kód a software tak mohou měnit a upravovat. Šíření takto modifikovaného softwaru však musí nést totožnou licenci, pod kterou byl software získán, a také musí být zachován stejný typ software,

SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0058-1, s. 74

145 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 288

Shareware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Shareware>

SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0058-1, s. 73

146 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 288

Adware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Adware>

tedy open source. Tento typ softwaru je možné využívat jak ke komerčním, tak i k nekomerčním účelům.¹⁴⁷

4.3.1.5. Free software

Free software neboli svobodný software je typ softwaru, který mohou uživatelé používat k jakémukoli účelu. Je jim umožněno tento software studovat a upravovat ho dle svých potřeb a takto upravené verze šířit dále. Uživatelé tak mají možnost zasahovat do zdrojového kódu softwaru. Označení free software však neznamená, že je šířen zdarma, nelze ho tedy zaměňovat s již zmiňovaným freeware softwarem.¹⁴⁸

4.3.1.6. OEM software

OEM (Original Equipment Manufacture) software je plnohodnotný typ softwaru, který je prodáván výrobcí počítačů jako předinstalovaný software na nových počítačích. OEM software je možné používat pouze s hardwarem ke kterému byl dodán, užívat jej samostatně nelze. Jeho výhodou je zejména cena, která je obvykle výrazně nižší, než kdyby si uživatel pořídil tzv. krabicový software. Pokud jde o rozsah funkcí může mít OEM verze stejnou funkčnost jako ta krabicová, často však bývá omezená (například technickou podporu poskytuje pouze výrobce daného počítače). Jedním z největších dodavatelů tohoto typu softwaru je americká společnost Microsoft.¹⁴⁹

V případě OEM verzí počítačového programu se ještě zastavíme u možnosti (pře)prodeje tohoto softwaru dalšímu uživateli prvním nabyvatelem. Proti legálnosti přeprodeje použitého softwaru z pochopitelných důvodů dlouho brojili výrobci softwaru, neboť je dle jejich argumentace takovéto jednání v rozporu s licenčními podmínkami. Zásadním se tak v této otázce stalo rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-128/11 (*UsedSoft v. Oracle*). Soudní dvůr EU dovodil, že poskytnutí časově neomezené licence oproti jednorázové úhradě licenčního poplatku je nutné kvalifikovat jako prodej softwaru. Dochází k vyčerpání autorského práva k dané

147 JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 290

Otevřený software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Otev%C5%99en%C3%BD_software

148 JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 289

Svobodný software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Svobodn%C3%BD_software

149 SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0058-1, s. 68

OEM licence. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/OEM_produkce#OEM_licence

rozmnoženině softwaru ve smyslu ustanovení § 14 odst. 2 autorského zákona a nositel práva tak nemůže bránit dalšímu šíření. Navíc se dle tohoto rozhodnutí princip vyčerpání práv vztahuje jak na nabytí softwaru zachyceného na hmotném nosiči, tak i na nabytí softwaru stažením z internetu. Je však nutné splnit několik podmínek. Musí jít o prodej softwaru (nikoli o pronájem či poskytování služeb), nesmí jít o dělení hromadných licencí, převodce softwaru musí učinit svou kopii softwaru nepoužitelnou, musí se jednat o licenci na dobu neurčitou. Přičemž toto se vztahuje na území Evropské Unie, resp. Evropského hospodářského systému, neboť ve třetích zemích se princip vyčerpání práv bude řídit tamními právními předpisy.¹⁵⁰

Vyčerpáním práva na rozšiřování se Soudní dvůr EU zabýval též ve věci C-166/15 (*Alexandrs Ranks a Juris Vasilevičs*). V tomto případě se však jednalo o prodej použité rozmnoženiny softwaru, která byla zaznamenaná na nepůvodním fyzickém nosiči – tedy o prodej záložní rozmnoženiny. Záložní rozmnoženinu si však oprávněný uživatel počítačového programu může vytvořit pouze za předpokladu, že je takováto rozmnoženina nezbytná pro užívání daného programu. Soudní dvůr EU tak uvedl, že čl. 4 písm. a) a c) a čl. 5 odst. 1 a 2 Směrnice Rady ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (91/250/EHS) je nutné vykládat v tom smyslu, že „původní nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu a s ním související licence k neomezenému užívání je sice oprávněn dále tuto rozmnoženinu spolu s licencí prodat dalšímu nabyvateli, avšak naproti tomu v případě, že původní fyzický nosič rozmnoženiny, jež mu byla původně dodána, byl poškozen, zničen nebo ztracen, nemůže tomuto dalšímu nabyvateli dodat svoji záložní rozmnoženinu programu bez svolení nositele práv“.¹⁵¹

4.3.1.7. Retail (komerční) software

Retail software neboli komerční či krabicový software je typ softwaru, který je určen pro široký okruh uživatelů (oproti softwaru vytvářenému na zakázku) a je šířen za úplatu. Pokud chce uživatel tento software užívat, musí za něj jeho tvůrci zaplatit a zároveň musí při užívání dodržovat omezení stanovená licenčním ujednáním daného softwaru. Bývá tak omezena možnost instalovat software na více zařízení současně, přenositelnost licence či možnost do softwaru zasahovat a jakkoliv ho upravovat. Jelikož se jedná o poměrně nákladný software, často se právě

150 LOKAJÍČEK, Jan. K možnosti přeprodeje použitého softwaru. In: *Právní rozhledy* [online]. 2015, s. 394 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgvpxa4s7geyv6427gm4ti&groupIndex=4&rowIndex=0>

151 Tisková zpráva č. 110/16 k Rozsudku Soudního dvora EU ve věci C-166/15 Aleksandrs Ranks a Juris Vasilevičs. In: *curia.europa.eu* [online]. 12. 10. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-10/cp160110cs.pdf>
HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6, s. 528-529

u tohoto typu setkáváme s porušováním autorského práva. Příkladem komerčního softwaru je například Adobe Photoshop nebo Microsoft Office.¹⁵²

4.3.2. Formy porušování autorských práv k softwaru

Trestná činnost související s nelegálním užíváním počítačových programů se dotýká buď celého procesu, tedy cesty softwaru od tvůrce či výrobce k uživateli (pod tímto si lze představit například výrobu, šíření a následné využívání plagiátu), nebo některé z jeho etap (například budeme-li užívat legální software v rozporu s podmínkami udělené licence). Jednotlivé etapy tohoto procesu mohou posloužit také jako klasifikační kritéria forem softwarového pirátství. Podle Smejkalů lze využít zobecněné poznatky, které přinesla kriminalistická praxe, k rozčlenění typických forem softwarového pirátství, a to následujícím způsobem:

- a) nelegální zásahy do softwaru
- b) nelegální výroba počítačových programů
- c) nelegální šíření softwaru
- d) nelegální užívání počítačových programů, resp. nelegální vytěžování nebo zůžitkování databáze

4.3.2.1. Nelegální zásahy do softwaru

Budeme-li se držet poznatků kriminalistické praxe, můžeme v rámci této formy softwarového pirátství rozlišit typické způsoby jednání pachatelů, mezi které patří:

- *plagiátorství* – pachatel (plagiátor) původní dílo bez souhlasu autora upraví a pak toto upravené dílo vydává za vlastní
- *tvorba národních verzí software* – původní dílo je v tomto případě přeloženo do jiného jazyka a v tomto jiném jazyce následně šířeno, a to opět bez souhlasu autora
- *další úpravy, jejichž cílem je změna funkčnosti software, rozšíření licenčních omezení*

dále se také můžeme setkat se zásahy sledujícími odlišný účel, které se sice u nelegálního softwaru objevují, ale přímo s nelegálním užíváním softwaru nesouvisí. Příkladem může být přidání dalšího škodlivého programu s cílem poškození obsahu počítače, počítačové špionáže či umožnění ovládnutí zařízení na dálku.

¹⁵² Komerční software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Komer%C4%8Dn%C3%AD_software

4.3.2.2. Nelegální výroba počítačových programů

I zde se objevují typické formy páchání této trestné činnosti, jsou jimi:

- *nelegální průmyslová výroba softwaru* – pachatel v tomto případě zadá průmyslovému podniku, který vyrábí optické nosiče pro výpočetní techniku „legální zakázku“ na výrobu standardního (krabicového) softwaru ovšem na základě neplatné licence
- *domácí výroba softwaru bez patřičné licence* – pachatel (soukromá osoba) vytváří kopie počítačového programu pro vlastní potřebu nebo za komerčním účelem a následně je prodává prostřednictvím inzerce na internetu, přičemž k tomuto jednání může docházet i ve spojení s dalšími spolupachateli
- *zneužití oficiálních kopírovacích služeb* – pachatel zneužije kopírovací službu tím, že k vytvoření tzv. bezpečnostní kopie originálního nosiče předloží nelegální kopii, nebo předloží sice originál, ale činí tak ve více provozovnách, či využije jednu provozovnu opakovaně

4.3.2.3. Nelegální šíření softwaru

Pod tuto formu trestné činnosti můžeme zahrnout velké množství aktivit, i přesto lze vysledovat jisté typické způsoby, a to:

- *pašování a prodej nelegálního software vyrobeného v zahraničí na našem trhu* – k těmto nelegálním aktivitám dochází převážně v rámci organizované skupiny, pachatelé padělaný software dovezený ze zahraničí prodávají na našem území jako originály, avšak za nižší cenu, kupující pak ani nemusí tušit, že se nejedná o originální program, neboť se díky zdánlivě originálnímu obalu, licenčním podmínkám, registrační kartě a dalším prvkům dá považovat za původní
- *prodej softwaru bez svolení autora* – tato forma se podobá již zmíněné domácí výrobě software, pachatel tak sám nelegálně kopíruje počítačové programy, nebo tyto nelegálně kopírované programy získává a následně je přeprořádá prostřednictvím inzerátů, v praxi se lze setkat také se zastřeným nelegálním prodejem softwaru, kdy pachatel nainstaluje jako službu software pro zákazníka, k čemuž však nemá potřebnou OEM licenci, zákazník od pachatele nedostane licenci na užívání a ani

z prodejního dokladu se nedozví, že mu s prodáváním hardwarem byl prodán i software

- *půjčování softwaru* – zákon toto obecně nedovoluje, k tomuto typu trestné činnosti dochází například mezi mládeží, která si mezi sebou originální programy půjčuje a pak instaluje do svých zařízení, dnes je však populárnější spíše stahování počítačových programů, než jejich půjčování (nicméně je nutné poznamenat, že v současné době jsou na vzestupu cloudové technologie, což by mohlo vést k nárůstu této formy softwarového pirátství)
- *nelegální šíření softwaru prostřednictvím internetu* – šířit takto software je v dnešní době poměrně snadné, neboť existuje nespočet serverů, které nám umožňují ukládat digitální data, poskytovatel těchto služeb je podle § 5 odst. 1 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti odpovědný za obsah ukládaných informací jen v případě, že:
 - a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo
 - b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo zneprístupnění takovýchto informací.

Stejně tak jako u audio a audiovizuálního pirátství i u softwarového pirátství se nelegální software šíří nejčastěji prostřednictvím webových úložišť, warezových fór a peer-to-peer sítí. Pokud jde o právní posouzení odpovědnosti, můžeme v případě uploadera a provozovatelů služeb odkázat na kapitolu 4.2.1.1., neboť posouzení bude stejné jako u filehostingových služeb. Odlišné však bude posouzení downloadera, tedy uživatele, který software stahuje. Na audio a audiovizuální díla se vztahuje možnost volného užití (tedy i stažení) díla pro osobní potřebu fyzické osoby ve smyslu ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona, za předpokladu, že budou splněny podmínky již dříve zmiňovaného třístupňového testu, přičemž se nejedná o užití díla ve smyslu § 12 autorského zákona. Počítačové programy (vedle elektronických databází a jiných) však z tohoto tvoří výjimku a volné užití díla na ně vztáhnout podle odst. 3 téhož ustanovení nelze.¹⁵³ Rozmnoženinu počítačového programu, aniž by došlo k zásahu do autorských práv, je možné vytvořit jen v určitých případech dle § 66 autorského zákona. V případě stažení

¹⁵³ TELEEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 349

počítačového programu downloaderem tak půjde o užití díla ve smyslu § 12 autorského zákona, k čemuž je vyžadováno udělení oprávnění ze strany autora. Jednání downlodaera tak bude posouzeno stejně jako jednání uploadera.

4.3.2.4. Nelegální užívání počítačových programů

Nelegální užívání softwaru je velmi častým druhem softwarového pirátství. Typickými způsoby páchaní této trestné činnosti jsou:

- *užívání nelegálně získaného softwaru* – jedná se o software, jehož uživatel nemá oprávnění k legálnímu užívání (tzv. příslušnou licenci), může se jednat o jednotlivce, ale stejně tak se lze s touto trestnou činností setkat u komerčního využití či naopak v nekomerčních institucích jako jsou školy nebo neziskové organizace
- *užívání legálně získaného softwaru, avšak v rozporu s licenčním ujednáním* – této trestné činnosti se opět dopouštějí jak jednotlivci, menší firmy, tak i velké firmy.¹⁵⁴

Překračování počtu licencí se často děje ve firmách, kdy firma zakoupí k softwaru licenci, která je určena k užití na jednom počítači, a tento software pak užívá na několika zařízeních. Za nelegální užití softwaru bude odpovědná (a tedy povinna k náhradě škody či k vydání bezdůvodného obohacení) primárně firma, u které se daný nelegální software bude nacházet, přičemž trestněprávní odpovědnost může nést jak právnická, tak fyzická osoba odpovědná za software v rámci firmy – například statutární orgán, správce sítě či zaměstnanec. Odpovědnosti by se firma mohla zprostit v případě, že by prokázala odpovědnost konkrétního zaměstnance, jenž nelegální software bez souhlasu firmy nainstaloval, a to za předpokladu, že firma učinila veškerá potřebná opatření, aby takovému jednání zabránila. Těmito opatřeními mohou být pravidelné softwarové kontroly či vnitřní předpisy, které by upravovaly povinnost užívání legálního softwaru a případné odpovědnosti zaměstnance za porušení této povinnosti.¹⁵⁵

154 SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7, s. 491-493

155 JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 58

JANSA, Lukáš. Neoprávněné užití softwaru ve firmách. In: *IT Systems* [online]. 2015 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pravo/neopravnene-uziti-softwaru-ve-firmach.htm>

4.3.2.5. Cracking

Cracking byl již krátce zmíněn v souvislosti s činností warezových skupin, bývá však považován i za samostatný druh softwarového pirátství, proto se mu nyní budeme podrobněji. Cracking („pukání“ či „louskání“) bývá především spojován s porušováním autorských práv, ale objevuje se také v souvislosti s hackingem. Hackeři se pomocí crackingu snaží dostat do počítačového systému za účelem způsobení škody či získání informací. Další formou je také tzv. password cracking, při kterém dochází ke zjišťování přístupových hesel do počítačových systémů či programů. V souvislosti s porušováním autorských práv se jako cracking označuje jednání, které spočívá v prolamování či obcházení ochranných prvků počítačových programů.¹⁵⁶ Mezi ochranné prvky patří:

- a) *registrační číslo* (serial number), jehož správným zadáním se program zaregistruje
- b) *časové omezení* (time limit), které způsobí, že po uplynutí zkušební doby nelze software dále užívat bez zakoupení licence
- c) *registrační soubor* (key file), bez jehož nahrání do adresáře s počítačovým programem jsou zablokovány některé funkce programu
- d) *program*, který je nutný pro fungování jiného programu
- e) *hardwarový klíč* (dongle) bez něhož program buď není možné spustit, nebo má omezené některé funkce
- f) *kontrola originálního CD* (CD-Check), tedy kontrola, zda byla do mechaniky vložena originální verze CD
- g) *demoverze* (program neobsahuje některé podstatné funkce)
- h) *komerční programy na ochranu programu*
- i) *a další typy ochrany*.¹⁵⁷

Tyto ochranné prvky jsou ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 autorského zákona označovány jako technické prostředky ochrany. Porušení ochranného zabezpečení umožňuje neoprávněně používat či šířit počítačové programy bez nutnosti zakoupit licenci k programu. Pachatel crackingu, tedy cracker, vytvoří tzv. crack, s jehož pomocí je možné obejít ochranu zabezpečující program. Crack pak bývá volně dostupný ke stažení na internetu. Může mít

¹⁵⁶ KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7, s. 276

¹⁵⁷ ČERVENĚ, Pavol. *Cracking a jak se proti němu bránit*. Praha: Computer Press, 2001. Co ještě nevíte o---. ISBN 80-7226-382-X, s. 13-40

podobu složky souborů, kterou uživatel zkopíruje do složky s nainstalovaným programem, ke kterému dotyčný nemá zakoupenou licenci, přičemž poté je možné program používat plnohodnotně. Další variantou je crack ve formě instalačního souboru, u kterého stačí aby jej uživatel spustil a následně automaticky dojde k prolomení ochrany počítačového programu. Cracking je také možné využít k přetvoření demoverze, tedy neplnohodnotné verze programu, která je určena k vyzkoušení programu, na verzi plnohodnotnou. Lze se setkat i s tzv. pre-cracknutými verzemi, u kterých cracker změní instalační proces. Tato verze počítačového programu pak po uživateli v průběhu či po procesu instalace nevyžaduje licenci vůbec.¹⁵⁸

Dochází-li jednáním pachatele k prolomení ochrany počítačového programu za účelem získání informací a jejich následného neoprávněného užití (případně k získání neoprávněného prospěchu), bude naplněna skutková podstata trestného činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku. Ve smyslu překonávání technických prvků ochrany pak cracking posoudíme jako trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 trestního zákoníku.¹⁵⁹

4.3.3. Judikatura Nejvyššího soudu k softwarovému pirátství

Jedním z významných soudních rozhodnutí, které se zabývá porušováním autorských práv k softwaru je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 5 Tdo 62/2014. V dané věci byl rozsudkem Obvodního soudu obviněný uznán vinným přečinem porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1, 2 písm. b) TZ, kterého se dopustil tím, že nainstaloval a používal na firemních hardwarových zařízeních komerční software bez licence, a tedy bez souhlasu nositelů autorských práv k více počítačovým programům, a to v době kdy byl jednatelem a jediným společníkem jedné společnosti a také zároveň předsedou představenstva jiné společnosti. Tímto jednáním způsobil nositelům autorských práv škodu v celkové výši 1 495 076 Kč. Částka je součtem prodejních cen jednotlivých licencí daných počítačových programů. Za tento přečin byl obviněný odsouzen k trestu odnětí svobody na jeden rok, přičemž mu byl výkon tohoto trestu odložen na zkušební dobu 18 měsíců. Zároveň byly zabráný všechny pevné disky, na nichž byly nelegální počítačové programy uloženy. Obviněný v podaném dovolání argumentoval především tím, že mu nebyla známa skutečnost, že je ve firemních počítačích nainstalován a používán nelegální software, jelikož se domníval, že

158 KLIMEK, Libor, Jozef ZÁHORA a Květoň HOLCR. *Počítačová kriminalita v evropských súvislostiach*. 1. vydání. Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-538-5, s. 31-35

159 KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7, s. 276

společnost má oprávnění k užívání předmětných počítačových programů plynoucí z účasti na programu BizSpark, v rámci, kterého mají registrovaní uživatelé k dispozici všechny produkty společnosti Microsoft zdarma. Toto tvrzení však bylo vyvráceno zástupcem společnosti Microsoft, s tím že obviněný se sice do daného programu pokusil přihlásit, avšak nesplňoval všechny podmínky programu, a tak mu byla registrace smazána. Obviněný také poukazoval na to, zda by trestní řízení nemělo být vedeno proti samotné společnosti, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim však v době spáchání přečinu ještě nebyl účinný a z tohoto důvodu jej není na jednání spáchané před datem účinnosti možné aplikovat. Obviněný dále upozornil na skutečnost, že se soud nevypořádal s tím, je-li možné každý počítačový program považovat za autorské dílo ve smyslu autorského zákona. Užití autorského zákona však bylo soudem shledáno jako správné s ohledem na § 2 odst. 2 tohoto zákona, který výslovně stanoví, že za autorské dílo se považuje i počítačový program za předpokladu, že je výtvozem duševní činnosti autora. Obviněný také namítal, zda soud neměl postupovat dle zásady ultima ratio, tedy že se soud nedostatečně vypořádal s tím, nebylo-li v daném případě na místě použít v první řadě prostředky civilního práva. Zde však soud sdělil, že s ohledem na výši způsobené škody a délku doby páchaní protiprávní činnosti byl postup v souladu s touto zásadou. A konečně obviněný také argumentoval tím, že soud nedostatečně zjistil výši způsobené škody a nepřihlédl ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost. Obviněný sice neuplatnil dovolací důvod, který by směřoval proti druhu a výměře trestu, Nejvyšší soud však přesto tento výrok přezkoumal a shledal, že nejsou žádné pochybnosti o výši zjištěné škody, a navíc se jedná o částku, která výrazně překračuje značnou škodu, která je vyžadovaná daným ustanovením.¹⁶⁰ S výše uvedenými námitkami obviněného se Nejvyšší soud v daném usnesení vypořádal, přičemž Nejvyšší soud dovolání odmítl dle § 265i odst. 1 písm. e) TŘ jako zjevně neopodstatněné.¹⁶¹

160 § 270 odst. 2 písm. b) TZ

161 JANSÁ, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0, s. 72

5. Stanovení výše náhrady škody a bezdůvodného obohacení ve světle judikatury

V oblasti porušování autorských práv je vyčíslení vzniklé újmy, jak již bylo řečeno dříve, často velmi obtížné. O obecných soukromoprávních nárocích nositele autorských práv pojednává kapitola 4.2.1.1. Kromě těchto nároků se poškozený může domáhat též náhrady škody či vydání bezdůvodného obohacení. Pokud jde o bezdůvodné obohacení, tak autorský zákon obsahuje speciální ustanovení (§ 40 odst. 4), podle kterého výše bezdůvodného obohacení činí dvojnásobek licenční odměny, která by byla obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Hodnota licenční odměny se pak stanovuje například procentuálním podílem na prodaných nosičích či jako minimální hodnota distribuční odměny. Hodnotu také ovlivňuje popularita daného díla či jeho autora. Existují tedy různé způsoby, přičemž je nutné zvolit takový způsob, který odpovídá danému případu a jeho okolnostem. Poškozený by také mohl požadovat náhradu škody, tu je ovšem možné způsobit pouze na hmotném nosiči. Častější tak bude škoda ve formě ušlého zisku – ten však bývá obtížně vyčíslitelný – proto autorský zákon uvádí, že se nositel autorských práv může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, jež by byla obvyklá za získání licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Soud ke stanovení výše náhrady škody také může přibrat znalce, případně určit tuto výši podle svého uvážení v souladu s ustanovením § 136 občanského soudního řádu.

Zásadním rozhodnutím, pokud jde o výpočet škody, zatím stále zůstává usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014. V daném případě obviněný zpřístupnil na filehostingovém serveru bez souhlasu nositelů autorských práv 372 filmových audiovizuálních děl nebo zvukově obrazových záznamů a rozmnoženin 33 hudebních děl a dále také umístil na různá internetová diskusní fóra odkazy na servery, kde chráněná díla zpřístupnil. Způsobená škoda byla odhadnuta na částku v celkové výši 11 041 514 Kč. Obviněný byl za tento čin uznán vinným zločinem porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1, 2 písm. c), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Za tento zločin byl obviněnému uložen trest odnětí svobody v délce trvání 3 let s odkladem na zkušební dobu 5 let. Obviněný se proti rozsudku odvolal a posléze podal i dovolání, přičemž oba opravné prostředky směřovaly proti výroku o náhradě škody (vyčíslená škoda však měla i vliv na právní kvalifikaci daného skutku). Soud prvního stupně výše zmíněnou částku ušlého zisku společností, které disponují s právy k předmětným autorským dílům, stanovil vynásobením počtu nelegálních stažení z datových úložišť jinými uživateli cenou, za kterou jsou prodávány legální nosiče (CD,

DVD) těchto děl. Nejvyšší soud dovedl, že tento výpočet je nutné označit za nesprávný, neboť je založen na nepodloženém předpokladu, že všichni uživatelé, kteří dílo nelegálně stáhli, by koupili jeho legální (originální) verzi za obvyklou cenu, pokud by nelegální stažení nebylo možné. Dále Nejvyšší soud uvedl, že způsobená škoda bude sice mít formu ušlého zisku, je však nutné, aby se jeho výše odvíjela od částky, kterou by nositelé práv získali v případě, že by sami obdobným způsobem, ve stejné době legálně zpřístupnili tato díla. Nejvyšší soud tak rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání s tím, že je třeba, aby ke stanovení výše ušlého zisku byl přibrán znalec z oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady, specializace oceňování duševního vlastnictví.

Nejvyšší soud mimo jiné také připomněl, že v případech porušování práv duševního vlastnictví lze skutečný ušlý zisk prokázat velmi obtížně. V souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví tak mají ve vhodných případech (kdy konkrétní ušlý zisk není možné určit vůbec či jen se značnými obtížemi) členské státy stanovovat výši ušlého zisku alternativní metodou, a to paušální částkou dle určitých hledisek, jako je například výše licenčních poplatků či výše poplatku za udělení oprávnění k užívání.

Dále se výpočtem škody Nejvyšší soud zabýval v usnesení ze dne 26. října 2016, sp. zn. 5 Tdo 1395/2016. Obviněný v tomto případě pořizoval bez souhlasu nositelů autorských práv v zahraničí nelegálně vyrobené diagnostické zařízení ke zjišťování závad v motorových vozidlech a následně jej za podstatně vyšší částku prodával na území České republiky. Zařízení se skládalo z kabelu a diagnostického softwaru. Celkem toto zařízení prodal 103 osobám, přičemž celkem za prodej obdržel částku ve výši 193 900 Kč. Poškozené společnosti tak měl dle rozhodnutí soudů nižších stupňů zaplatit 803 400 Kč jako náhradu škody. Nejvyšší soud opět uvedl, že škoda má formu ušlého zisku. Soudy nižšího stupně však výši škody stanovily tak, že cenu diagnostického zařízení dle ceníku distributora vynásobily počtem kusů napodobenin zařízení, které obviněný prokazatelně prodal. Nejvyšší soud tento postup shledal jako nesprávný, neboť prodejní cena zahrnuje i náklady na výrobu a distribuci, což znamená, že za ušlý zisk lze považovat pouze procentuální podíl marže z této celkové částky.

Můžeme také ještě zmínit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2019, sp. zn. 5 Tdo 55/2019, kdy se Nejvyšší soud zabýval vyčíslením výše bezdůvodného obohacení. Případ se týkal právnické osoby, která v rámci své podnikatelské činnosti využívala neoprávněně získaný počítačový program. Soudy nižšího stupně k výpočtu bezdůvodného obohacení společnosti přistoupily tak, že pouze sečetly všechny platby od klientů za určité období, kdy měla společnost

nelegálně získaný software k dispozici. Nejvyšší soud zdůraznil, že soudy nižšího stupně vůbec nebraly v úvahu, že společnost kromě tohoto softwaru využívala také svůj vlastní software, navíc ani pokud by toto vzaly v úvahu, nebyl by výpočet správný, neboť platby zahrnovaly i jiné služby, které s daným nelegálním softwarem neměly žádnou spojitost.

Závěrem tak lze shrnout, že při vyčíslování výše škody nelze za ušlý zisk považovat celou katalogovou cenu, neboť jsou v ní zahrnuty různé náklady, navíc je nutné při určování výše brát v potaz různé faktory (jako například výši skutečného obohacení pachatele, legální možnost uživatelů pořídit si určité dílo od jiného poskytovatele za nižší cenu) a v obtížných případech je pak na místě k vyčíslení škody přibrat znalce z oboru.¹⁶²

162 ZEMANOVÁ, Monika. Náhrada škody a bezdůvodného obohacení při neoprávněném šíření autorských děl prostřednictvím internetu. In: *pravni prostor.cz* [online]. 22.10.2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nahrada-skody-a-bezdudvodneho-obohaceni-pri-neopravnenem-sireni-autorskych-del-prostrednictvim-internetu>

Závěr

Tato diplomová práce se soustředila na porušování autorských práv k audio, audiovizuálním dílům a počítačovým programům, neboť autorská práva ke jmenovaným druhům autorských děl jsou tímto jednáním v kybernetickém prostoru postihována nejčastěji. K porušování autorských práv v kyberprostoru dochází mnoha způsoby, cílem této práce bylo především popsat ty nejčastější a následně posoudit právní odpovědnost jednotlivých subjektů, které jsou na porušování autorských práv určitým způsobem zúčastněny a současně přiblížit problematiku porušování autorských práv obecně.

Za správný krok, pokud jde o potlačování této kriminality, lze považovat novou úpravu odpovědnosti provozovatelů obsaženou ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 o autorském právu a právech souvisejících s právem autorským. Nicméně otázkou je, jak tato bude transponována do vnitrostátní úpravy nejen v České republice, ale i v ostatních členských státech. Ostatně jako určitý problém lze vnímat nejednotnost přístupu jednotlivých zemí k postihování této kriminality. Domnívám se, že stěžejní je, právě s ohledem na povahu internetového pirátství jako trestného činu, který běžně překračuje hranice několika zemí, případně i kontinentů, spolupráce států na potírání této kriminality – ať už se jedná o posílení součinnosti orgánů činných v trestním řízení jednotlivých států či harmonizaci právních řádů – tak aby porušování autorských práv bylo efektivně stíháno a vymáháno. Naopak jako problematický nevnímám zmiňovaný nedostatek přesných definic u některých institutů, neboť to odpovídá dynamičnosti kybernetického prostoru, na což musí být právo schopno flexibilně reagovat.

Neméně významná je také potřeba důsledné informovanosti veřejnosti o tomto typu trestné činnosti v rámci prevence a osvěty. Neboť porušování autorských práv v prostředí internetu je stále značnou částí společnosti vnímáno jako mnohem méně závažné než trestné činy, ke kterým dochází ve fyzickém světě. Důvodem může být také nepříliš rozsáhlá judikatura (nejen českých soudů) v poměru k objemu páchané kriminality v oblasti autorských práv či neexistence exemplárních trestů, což může u pachatelů vyvolávat určitý pocit bezpečí.

Navíc pokud jde právě o rozhodovací praxi soudů, vyčíslování výše škody, příp. bezdůvodného obohacení se ukazuje jako poměrně problematické, jak také vyplývá z poslední kapitoly práce. Je tak na místě vyjasnění metodiky či postupu při stanovování výše škody. Byť je Nejvyšší soud poměrně systematický při rozhodování v obdobných případech, není toto vždy reflektováno soudy nižších stupňů.

Přestože lze sledovat mírné zlepšení v některých oblastech, internetové pirátství rozhodně není na ústupu a dost možná nikdy nebude. Dá se tedy předpokládat, že s porušováním autorských práv v kyberprostoru se budeme potýkat i v budoucnu, a to zřejmě nejen v mnohem větším rozsahu, ale i s novými způsoby páčání této kriminality v souvislosti s překotným technologickým vývojem. Domnívám se, že vhodným řešením této problematiky by bylo vedle již zmiňované harmonizace národních právních řádů a mezinárodní spolupráce, rozšíření nabídky legálních služeb, případně snížení cen za licence či poplatků za užívání (například u softwaru). Nicméně je otázkou, zda je toto v praxi skutečně realizovatelné – zejména v případě softwaru. Také je nutné počítat s tím, že někteří uživatelé by si autorská díla nepořídili ani za minimální cenu, neboť je pro ně pirátství jakýmsi koníčkem či sportem.

Seznam použitých zkratk

Autorský zákon – Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Bernská úmluva – Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886

CD – Compact Disc (kompaktní disk)

Dohoda TRIPS – Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (The Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property)

DVD – Digital Versatile Disc (formát digitálního optického datového nosiče)

FTP – File Transfer Protocol (protokol pro přenos souborů mezi počítači pomocí počítačové sítě)

ICT – Informační a komunikační technologie

Informační směrnice – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv souvisejících s právem autorským v informační společnosti

Internetové úmluvy – Smlouva (WIPO) o právu autorském a Smlouva (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech z roku 1996

ISP – Internet Service Provider (poskytovatel internetového připojení)

IT – Informační technologie

Občanský zákoník – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

P2P – peer-to-peer síť

Soudní dvůr EU – Soudní dvůr Evropské Unie

Trestní zákoník – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

TRŘ – Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

WCT – Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorskému (WIPO Copyright Treaty) z roku 1996

WIPO – World Intellectual Property Organization (Světová organizace duševního vlastnictví)

WTO – World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

ZSIS – Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

ZTOPO – Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ANDRUŠKO, Alena. *Internet, informační společnost a autorské právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-327-3.

CRAIG, Paul P. a Ron HONICK. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1765-4.

ČERVENĚ, Pavol. *Cracking a jak se proti němu bránit*. Praha: Computer Press, 2001. Co ještě nevíte o--. ISBN 80-7226-382-X.

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-423-4.

DEANGELIS, Gina a Austin SARAT. *Cyber crimes*. Philadelphia, Pa.: Chelsea House Publishers, c2000. ISBN 0791042529.

GÁBRIŠ, Tomáš. *Cyber law: textbook*. Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, 2014. ISBN 978-80-7160-384-9.

GŘIVNA, Tomáš a Radim POLČÁK, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4.

HOLCOVÁ, Irena. *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů): komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-049-6.

CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3.

JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL a Martin ŠTEVKO. *Softwarové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2018. ISBN 978-80-251-4914-0.

JANSA, Lukáš, Petr OTEVŘEL, Jiří ČERMÁK, Petr MALIŠ, Petr HOSTAŠ, Michal MATĚJKA a Ján MATEJKA. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-49-3.

JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

KLIMEK, Libor, Jozef ZÁHORA a Květoň HOLCR. *Počítačová kriminalita v evropských súvislostiach*. 1. vydání. Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-8168-538-5.

KOLOUCH, Jan. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7. Dostupné také z: <https://knihy.nic.cz/files/edice/cybercrime.pdf>

KOLOUCH, Jan a Pavel BAŠTA. *CyberSecurity*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2019. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-31-7. Dostupné také z: <https://knihy.nic.cz/files/edice/cybersecurity.pdf>

MATEJKA, Michal. *Počítačová kriminalita*. Praha: Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-419-2.

MCQUADE, Samuel C. *Encyclopedia of cybercrime*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2009. ISBN 0313339740.

SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0058-1.

SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-720-7.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4.

VLČEK, Martin. *Softwarové právo pro každý den*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-85623-12-9.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

15 Most Popular File Sharing Sites of 2019. In: *latenightbirds.com* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.latenightbirds.com/blog/best-file-sharing-sites/>

Adware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Adware>

ALEXANDER, Julia. Exclusive shows on HBO, Netflix leading to increase in piracy, study finds. In: *polygon.com* [online]. 3. 10. 2018 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.polygon.com/2018/10/3/17931926/streaming-exclusive-piracy-netflix-disney-hbo-game-of-thrones>

ALLEN, Jennifer. What is Stream Ripping? In: *lifewire.com* [online]. 16. 3. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.lifewire.com/what-is-stream-ripping-4686282>

Best music streaming services 2020: free streams to hi-res audio. In: *whathifi.com* [online]. 15. 3. 2020 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.whathifi.com/us/best-buys/streaming/best-music-streaming-services>

Business Software Alliance. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Business_Software_Alliance

Celosvětová studie softwarového pirátství 2018. In: *bsa.org* [online]. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://ww2.bsa.org/~media/Files/StudiesDownload/2018_BSA_GSS_Report_A4_en.pdf

Celosvětová studie softwarového pirátství 2018. Average Rate of Unlicensed Software Use [graf]. In: *bsa.org* [online]. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://ww2.bsa.org/~media/Files/StudiesDownload/2018_BSA_GSS_Report_A4_en.pdf

Co je to pirátství. In: *Česká protipirátská unie* [online]. [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.cpunifilm.cz/new/www/cojetopiratstvi.html>

CVRKALOVÁ, Lenka. Electronic Frontier Foundation. In: *wiki.knihovna.cz* [online]. 2010 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Electronic_Frontier_Foundation

ČERMÁK, Jiří. Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay. In: *Právní rozhledy* [online]. 2010, s. 272 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgbpxa4s7hbpxgxzsg4za&groupIndex=8&rowIndex=0#>

Deklarace nezávislosti Kyberprostoru. In: *piratskelisty.cz* [online]. 20. 02. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.piratskelisty.cz/clanek-1476-deklarace-nezavislosti-kyberprostoru>

Digitální média a pirátství: Audiovizuální pirátství. In: *Česká protipirátská unie* [online]. 2007 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: http://www.cpunifilm.cz/new/www/txt/audiovizualni_piratstvi.pdf

DOČEKAL, Daniel. The Pirate Bay se drží už 13 let. Navzdory všem snahám Hollywoodu. In: *lupa.cz* [online]. 30. 8. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/trinact-let-the-pirate-bay-navzdory-vsem-snaham-hollywoodu/>

FISHER, David. Kim Dotcom on Supreme Court final countdown seven years after Megaupload copyright charges arrest. In: *nzherald.co.nz* [online]. 10. 6. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=12238778

- Freeware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Freeware>
- GŘIVNA, Tomáš. Kybernetická kriminalita v judikatuře českých soudů. In: *Docplayer.cz* [online]. 2015 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/3912001-Kyberneticka-kriminalita-v-judikature-ceskychsoudu-doc-judr-tomas-grivna-ph-d-pravnicka-fakulta-uk-v-praze.html>
- Hardware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hardware>
- How would you define Cyberspace? In: *Academia.edu* [online]. 2014 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.academia.edu/7096442/How_would_you_define_Cyberspace
- Internet. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Internet>
- JANSA, Lukáš. Neoprávněné užití softwaru ve firmách. In: *IT Systems* [online]. 2015 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pravo/neopravnene-uziti-softwaru-ve-firmach.htm>
- Komerční software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Komer%C4%8Dn%C3%AD_software
- KŘIVKA, Vladimír. Piráti z budovy Akademie věd slaví. Soud žalobu zrušil. In: *tyden.cz* [online]. 22. 7. 2009 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pirati-z-budovy-akademie-ved-slavi-soud-zalobu-zrusil_124242.html?showTab=nejnovejsi
- KUKLINCA, Ján a Martin BARTOŇ. Embedovaný odkaz ve světle nové rozhodovací praxe. In: *epravo.cz* [online]. 2. 10. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/embedovany-odkaz-ve-svetle-nove-rozhodovaci-praxe-108176.html>
- Kyberprostor. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kyberprostor>
- List of warez groups. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_warez_groups
- LOKAJÍČEK, Jan. K možnosti přeprodeje použitého softwaru. In: *Právní rozhledy* [online]. 2015, s. 394 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgvpxa4s7geyv6427gm4ti&groupIndex=4&rowIndex=0>
- MAISNER, Martin. Pasivní vs. aktivní hosting: hranice režimu Safe Harbour. In: *bulletin-advokacie.cz* [online]. 28. 3. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pasivni-vs.-aktivni-hosting-hranice-rezimu-safe-harbour?browser=mobi>
- MATZNER, Jiří. Užívání hypertextových odkazů k neoprávněně zveřejněným dílům. In: *pravni prostor.cz* [online]. 13. 2. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.ppravni prostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/uzivani-hypertextovych-odkazu-k-neopravnene-zverejnenym-dilum>

Megaupload. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Megaupload>

Music streaming platform use vs music piracy rates in U.S. [graf]. In: *commons.wikimedia.org* [online]. 2017 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/Music_streaming_platform_use_vs_music_piracy_rates_in_U.S.png

NUDELMAN, MIKE. Music piracy in the age of streaming [graf]. In: *businessinsider.com* [online]. 18. 4. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/music-piracy-streaming-chart-2017-4>

OEM licence. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/OEM_produkce#OEM_licence

Otevřený software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Otev%C5%99en%C3%BD_software

Peer-to-peer. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Peer-to-peer>

POLESNÝ, David. Případ libereckého piráta je u konce, za embedované filmy je vinen. In: *zive.cz* [online]. 11. 10. 2013 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.zive.cz/bleskovky/pripad-libereckeho-pirata-je-u-konce-za-embedovane-filmy-je-vinen/sc-4-a-170904/default.aspx>

Provozovatelé TopSite Blind Alley obžalováni. In: *Česká protipirátská unie* [online]. 11. 3. 2009 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.cpufilm.cz/new/www/aktuality_blindalley_110309.html

První provozovatel stránky s online filmy a seriály obviněn. In: *Česká protipirátská unie* [online]. 5. 1. 2012 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.cpufilm.cz/press.html>

PULLMANNOVÁ, Helena. Ústavní soud potvrzuje judikaturu Nejvyššího soudu v oblasti sdělování děl veřejnosti odkazem. In: *Revue pro právo a technologie*. [online]. 2018, č. 17, s. 51-58. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/revue/article/view/9417>

SCOTT, Robert. A New Definition of Software Piracy. In: *bsadefense.com* [online]. 11. 8. 2017 [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <https://bsadefense.com/blog/2017/08/11/a-new-definition-of-software-piracy/>

Shareware. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Shareware>

Spor o Pelíšky jsme neprohráli, tvrdí Ulož.to. Požadavek z rozsudku považuje za neproveditelný. In: *irozhlas.cz* [online]. 27. 2. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/kultura/film/ulozto-soud-dilia-obusku-z-pytle-ven-ostre-sledovane-vlakly-s-certy-nejsou-zerty_1902271621_haf

Software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Software>

Svobodný software. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Svobodn%C3%BD_software

The best free torrent client 2020. In: *techradar.com* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.techradar.com/best/torrent-client>

The Pirate Bay trial. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Pirate_Bay_trial

Tisková zpráva č. 110/16 k Rozsudku Soudního dvora Evropské Unie ve věci C-166/15 Aleksandrs Ranks a Jurijs Vasiļevičs. In: *curia.europa.eu* [online]. 12. 10. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-10/cp160110cs.pdf>

TUČEK, Jakub. Může být odkaz cizí internetové stránky nelegální. In: *pravopropodnikatele.cz* [online]. 21. 2. 2017 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://pravopropodnikatele.cz/muze-byt-odkaz-cizi-internetove-stranky-nelegalni/>

Usenet. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Usenet>

VÁCLAVÍK, Lukáš. Většina internetu je skrytá. Co jsou to deep a dark web? In: *cnews.cz* [online]. 8. 10. 2018 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.cnews.cz/co-je-to-deep-invisible-hluboky-dark-temny-web>

Warez. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Warez>

Worldwide digital population as of January 2020. In: *statista.com* [online]. 3. 2. 2020 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide/>

ZEMANOVÁ, Monika. Náhrada škody a bezdůvodného obohacení při neoprávněném šíření autorských děl prostřednictvím internetu. In: *pravni prostor.cz* [online]. 22.10.2019 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nahrada-skody-a-bezdudvodneho-obohaceni-pri-neopravnenem-sireni-autorskych-del-prostrednictvim-internetu>

3. Seznam použitých právních předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. září 1979 (viz vyhl. č. 19/1985 Sb.)

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která je jednou z příloh Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) – viz sdělení č. 191/1995 Sb.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie – Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění) - Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění) - Protokoly – Přílohy – Prohlášení připojená k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvu podepsanou dne 13. prosince 2007

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2001/29/ES ze dne 22 .5. 2001 o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Informační směrnice)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském ze dne 20. prosince 1996 (viz sdělení č. 33/2002 Sb. m. s.)

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech ze dne 20. prosince 1996 (viz Sdělení č. 48/2002 Sb. m. s.)

Úmluva Rady Evropy č. 185 ze dne 23. 11. 2001 o počítačové kriminalitě

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), podepsaná ve Stockholmu dne 14.7.1967, změněná dne 2.10.1979 (vyhl. č. 69/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 80/1985 Sb.)

Zelená kniha Evropské komise o autorském právu a o technologické výzvě – problémy autorského práva vyžadující bezprostřední akci z roku 1988

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III.ÚS 1768/13

Nález Ústavního soudu ze dne 25. října 2017, sp. zn. I.ÚS 578/15

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 8 Tdo 137/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2013, sp. zn. 5 Tdo 271/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 5 Tdo 62/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 5 Tdo 1136/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2016, sp. zn. 5 Tdo 1395/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2019, sp. zn. 5 Tdo 55/2019

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. února 2019, sp. zn. 34 C 5/2017-360

Rozsudek Soudního dvora EU ve spojené věci C-236/08 až C-238/08 ze dne 23. března 2010

Rozsudek Soudního dvora EU C-324/09 ze dne 12. července 2011

Rozsudek Soudního dvora EU C-128/11 ze dne 3. července 2012

Rozsudek Soudního dvora EU C-466/12 ze dne 13. února 2014

Rozsudek Soudního dvora EU C-452/12 ze dne 10. dubna 2014

Rozsudek Soudního dvora EU C-348/13 ze dne 21. října 2014

Rozsudek Soudního dvora EU C-160/15 ze dne 8. září 2016

Rozsudek Soudního dvora EU C-166/15 ze dne 12. října 2016

Rozsudek Soudního dvora EU C-161/17 ze dne 7. srpna 2018

Porušování autorského práva s využitím kybernetického prostoru

Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o porušování autorských práv v kyberprostoru, zejména o nejčastějších způsobech páchaní této trestné činnosti. Práce je rozdělena na pět částí. Úvodní kapitola obsahuje obecný úvod do tématu, a především vymezuje základní pojmy (jako je počítač a s ním související pojmy hardware a software, internet, kyberprostor a kybernetická kriminalita), které slouží jako základ, na kterém staví další části práce. Druhá část práce se zabývá autorským právem jako takovým. Vysvětluje pojem autorského díla a popisuje jednotlivá práva autora. S ohledem na povahu této trestné činnosti není možné omezit výklad pouze na trestněprávní úpravu, je třeba nezanedbatelnou část práce věnovat též autorskému zákonu a úpravě v něm obsažené. Druhá kapitola tak uvádí, jakých práv autora se porušování týká, u kterých děl o něm můžeme hovořit, která díla jsou z autorskoprávní ochrany vyloučena a neposledně také, jaká existují omezení a výjimky z autorského práva. Ve třetí části následuje stručný přehled právní úpravy, kterou lze na oblast autorských práv aplikovat (potažmo obecně na kybernetickou kriminalitu). Je zde obsažena jak právní úprava vnitrostátní, evropská tak i mezinárodní, jelikož se jedná o problematiku, která v mnoha případech překračuje hranice států. Čtvrtá část práce je částí stěžejní, neboť se zabývá samotným rozbořem vybraných způsobů porušování autorských práv, a to u audio a audiovizuálního pirátství a u softwarového pirátství. Vybrané formy porušování byly zvoleny zejména podle četnosti jejich výskytu. Dále je zde také obsaženo právní posouzení odpovědnosti jednotlivých subjektů, které se na této trestné činnosti nějakým způsobem podílejí. Zahrnuta jsou jak důležitá rozhodnutí českých soudů, tak i případy ze zahraničí. Závěr práce je věnován problematice vyčíslování výše škody a bezdůvodného obohacení ve světle judikatury českých soudů.

Klíčová slova: Pirátství, Autorské právo, Kyberkriminalita, Duševní vlastnictví

Violation of Authors' Rights Using Cyberspace

Abstract

This diploma thesis describes violation of authors' rights in cyberspace, especially the most common ways of committing this crime. The thesis is divided into five parts. The first chapter contains a general introduction to the topic, it defines the basic concepts (such as computer and related terms of hardware and software, internet, cyberspace and cybercrime), which serve as a basis for other parts of the work. The second chapter deals with copyright as such. It explains the concept of copyright work and describes the individual rights of the author. Given the nature of this criminal activity, it is not possible to limit the interpretation to the criminal law regulation. The second chapter thus indicates what rights of the author are affected, which works are subject to copyright infringement, which works are excluded from copyright protection and, finally, what are the limitations and exceptions to copyright. The third part is followed by a brief overview of the legislation that can be applied to the area of copyright (or generally to cybercrime). This includes national (Czech), European and international legislation, as it is an issue that in many cases crosses national borders. The fourth part of the thesis is a crucial part, because it deals with the analysis of selected ways of copyright infringement, namely audio and audio-visual piracy and software piracy. Selected forms of violations were selected mainly according to their frequency. This chapter also includes a legal assessment of the liability of individual entities involved in this crime in some way. Both important decisions of Czech courts and cases from abroad are included. The conclusion is devoted to the issue of quantification of the amount of damage and unjust enrichment in the light of the case law of the Czech courts.

Keywords: Piracy, Copyright, Cybercrime, Intellectual Property